

Nordre Land kommune

0538

Fra åpningen av miljøgata 25. oktober 2008.

Årsmelding 2008

1. Rådmannens innledning	4
2. Økonomi	8
3. Rapportering av tiltak i handlingsplanen	15
3.1 Barn og unges levekår	15
3.1.1 Rådmannen	15
3.1.2 Kultur	16
3.1.3 Teknisk drift og eiendom	17
3.1.4 Familie og Helse	17
3.1.5 Grunnskolene	17
3.2 Bo- og livskvalitet	19
3.2.1 Rådmannen	19
3.2.2 Familie og helse	19
3.2.3 Omsorg og rehabilitering	20
3.2.4 Teknisk drift og eiendom	20
3.2.5 Plan og næring	21
3.2.6 Voksenopplæring	21
3.2.7 Sosialtjenesten /NAV	22
3.2.8 Kultur	23
3.3 Eldres levekår	23
3.3.1 Kultur	23
3.3.2 Omsorg og rehabilitering	23
3.4 Næringsutvikling	25
3.4.1 Rådmannen	25
3.4.2 Teknisk drift og eiendom	25
3.4.3 Plan og næring	26
3.5 Virksomhetsområdet Arealforvaltning og bruk av naturressurser	28
3.5.1 Rådmannen	28
3.5.2 Plan og næring	29
3.6 Andre områder og tiltak	29
3.6.1 Rådmannen	29
3.6.2 Familie og helse	32
3.6.3 Omsorg og rehabilitering	32
3.6.4 Teknisk drift og eiendom	32
3.6.5 Plan og næring	34
4. Rapportering på økonomi:	35
4.1 Sentraladministrasjon	35
4.2 Dokka Barneskole	36
4.3 Torpa Barne- og ungdomsskole	37
4.4 Dokka Ungdomsskole	38
4.5 Voksenopplæring	39
4.6 Torpa barnehager	41
4.7 Dokka barnehage	42
4.8 Nordsinni barnehage	43
4.9 Generell barnehage- og skoleadministrasjon	44
4.10 Kultur	44
4.11 Sosialtjenesten (NAV-kommunal del)	45
4.12 Kulturskole	46
4.13 Familie og Helse	47
4.14 Omsorg og rehabilitering	48

4.15 Teknisk drift og eiendom	52
4.16 Plan og næring.....	54
4.17 Fellesinntekter og fellesutgifter.....	57
5. Investeringsstatus pr. 31.12.2008	58
6. KOSTRA- Nøkkeltall	69
7. Enhetenes verbale kommentarer:	93
7.1 Sentraladministrasjonen:	93
7.2 Dokka Barneskole	94
7.3 Torpa barne- og ungdomsskole	95
7.4 Dokka ungdomsskole	96
7.5 Voksenopplæring	97
7.6 Torpa barnehager.....	98
7.7 Dokka barnehager	98
7.8 Nordsinni barnehager	98
7.9 Kultur	99
7.10 Sosialtjenesten.....	100
7.11 Kulturskolen	101
7.12 Familie og Helse.....	101
7.14 Omsorg og rehabilitering	102
7.15 Teknisk drift og eiendom	103
7.16 Plan og næring.....	104
8. Finansforvaltningen i 2008	105
9. Etske retningslinjer	108

1. Rådmannens innledning

Formålet med en årsmelding er å gi en samlet og forståelig oversikt over hvilke resultater som er oppnådd i løpet av året, og kommentere hvordan budsjettmidler er brukt for å nå disse resultatene. Rapportering til politiske organer er en viktig administrativ oppgave. Årsmeldingen er administrasjonens samlede vurdering av forholdene i året som gikk.

Både rapporter og styringsdokumenter er nå bygget opp etter samme lest, med like skjematisk oversikter over mål og tiltak. Dette gjør at årsmeldingen på en oversiktlig måte kan vise i hvilken grad rådmannen har oppnådd mål og gjennomført tiltak vedtatt i handlingsplanen. Enhetenes kommentarer til økonomisk oppnåelse, Kostra-tall, samt enhetenes verbale kommentarer til driften i 2008 er samlet i egne kapitler. Årsmeldingen er utarbeidet ved hjelp av innspill fra enhetslederne, men ansvaret for årsmeldingens innhold ligger hos rådmannen.

Årsmeldingen vil bli lagt ut på nettet, delt ut til politikerne og fordelt til ansatte og innbyggere etter ønske. I tillegg til denne årsmeldingen, vil rådmannen også i år lage en kortversjon av årsmeldingen som distribueres til alle kommunens innbyggere

Aktivitetsnivået har også i 2008 vært høyt. Dette er dokumentert i gjennomgangen av tiltakene i årsmeldingens kap. 3. Det er viktig å merke seg at tiltakene i kap. 3, i stor grad er aktiviteter som kommer i tillegg til det som ofte betraktes som enhetens ordinære driftsoppgaver. Det er også viktig å merke seg at dette høye aktivitetsnivået i liten grad kan bidra å gi kommunen et positivt bidrag til et økonomisk handlingsrom.

Investeringsnivået var lavere enn budsjettet. Dette skyldes i hovedsak at store investeringsprosjekter som barnehagebygging og rehabilitering av Dokka barneskole ikke har kommet så langt som det finansieringsplanene indikerer. Av de større investeringsprosjektene som mer eller mindre ble ferdigstilt i 2008 er det miljøgata og tomtefeltet i Tonlia som har hatt hovedfokus. Miljøgata ble ferdigstilt innenfor bevilgede rammer. Når det gjelder tomtefeltet i Tonlia fikk dette prosjektet en verst mulig start, da valgte entreprenør gikk konkurs, og kommunen måtte velge det nest billigste tilbudet. Dette tilbudet var vesentlig fordyrende i forhold til prosjektet, og førte til at prosjektet ikke vil kunne avsluttes innenfor bevilget ramme. Noe av merkostnaden ved entreprenørskiftet ble imidlertid hentet inn ved mindreforbruk ved andre deler av prosjektet.

Tallene viser at:

- Driftsregnskapet er avlagt med et ”**merforbruk**” (forskjellen på inntekter og utgifter) på til sammen 3,266 mill. kr.
- ”Merforbruket” i driftsregnskapet skyldes i hovedsak et totalmerforbruk i enhetene samlet sett
- Investeringsregnskapet er avlagt med et merforbruk på ca. kr. 2,272 mill før styrkninger, og i balanse etter pliktige strykninger. Merforbruk før strykninger skyldes i hovedsak at finansiering av enkelte investeringsprosjekter ikke kunne finansieres med midler budsjettet overført fra driftsregnskapet (pga pliktige strykingsregler) og at innkalling av egenkapitalinnskudd til KLP ikke var budsjettet.

Rådmannen vil påpeke at driftsresultatet på kr. – 3,266 mill. viser et resultat etter pliktige strykninger. Disse strykningene er kommunen pliktig til å gjøre, dersom driftsresultatet ikke kan avsluttes i balanse.

Det reelle resultatet for kommunen, nemlig **netto driftsresultat** (driftsutgifter minus driftsutgifter, hensyntatt låneavdrag og netto finansutgifter), viser imidlertid en minus på kr. 8,7 millioner. Netto driftsresultat viser hvilket økonomisk handlingsrom kommunen har, bl.a. til finansiere nye investeringer eller nye tiltak i drifta.

Den store utfordringen fremover fremgår når vi ser på enhetenes drift isolert. Ut fra de rammer som ble gitt i 2008, enhetenes drift med et underskudd på ca. 10,2 mill. Det skyldes i stor grad noen enheter som har et betydelig merforbruk. For disse enhetene vises til enhetsledernes kommentarer i kap. 4 og 7.

Til tross for driftsresultatet vil rådmannen understreke at dyktige medarbeidere i alle ledd, nøkternhet og lojal styring fra enhetsledernes side, og oppfølging fra rådmannsledelsens side, i stor grad har bidratt til at merforbruket innenfor driften ikke er større.

Rådmannen har gjennom hele året rapportert om et merforbruk. I 3. kvartalsrapporten var merforbruket estimert til kr. 9,028 mill før strykninger. På dette tidspunktet satte rådmannen noen innsparingskrav til enkelte resultatenheter. Disse fremgår i 3. kvartalsrapporten side 4. Dette innsparingskravet var på kr. 4,725 mill. En slik utfordring for årets siste tre måneder er vanskelig å oppfylle. Rådmannen til derfor berømme enhetene Dokka barneskole, Kulturskolen, Kultur, Dokka ungdomsskole, Sentraladministrasjonen, Omsorg og rehabilitering og Plan og næring som på denne perioden faktisk klarte en innsparing på kr. 2,789 mill. i forhold til estimerte resultater i kvartalsrapporten. Ett siste forhold som har bidratt i positiv retning for å redusere merforbruket etter 3. kvartalsrapporten, er mottatte skatteinntekter. Det var gjennom året varslet en mindreinntekt på skatteinntekter på opp til kr. 4,195 mill. I siste kvartal har skatteinntektene på landsgjennomsnittet vist seg å være betydelig høyere enn inngangen i Nordre Land. Dette gjør at kommunen i siste kvartal har mottatt skattekompensasjon i form av inntekstutjevne tilskudd gjennom rammetilskuddet som gjør at mottatte skatteinntekter blir tilnærmet som budsjettet, og da kr. 3,5 mill. bedre enn estimert i 3. kvartalsrapporten.

I tabellen nedenfor vises enhetenes estimerte resultat fra 3. kvartalsrapport, sammenlignet med rådmannens innsparingskrav og regnskapsmessig avvik i forhold til budsjetttrammene:

Alle tall i tusen kr. Negative tall indikerer et mindreforbruk.

Enhet	Estimert ved 3. kvartal	Innsparingskrav	Regnskapsmessig avvik i forhold til budsjettet
Politisk styring	0	0	-301
Rådmannskontoret	0	-500	-470
Næring	2124	0	1 565
Kirke og trossamfunn	0	-30	-159
Pensjonsforhold	-1500	0	-1 986
Dokka barneskole	0	-351	-510
Torpa barne- og ungd. sk.	800	-400	1 423
Dokka ungdomsskole	0	-209	-204
Voksenopplæring	0	-165	107
Skoleskyss	0	0	644
Torpa barnehage	0	0	-276
Dokka barnehage	0	0	-55
Nordsinni barnehage	0	0	178

Barnehageadm.	0	0	-336
Kulturskole	0	-30	-23
Sosialkontor	0	-500	-97
Familie og helse	0	-700	1 824
Omsorg og rehab.	3532	-1500	2 633
Teknisk drift	0	-400	5 729
Kultur	0	-90	-206
Plan/miljø og næring	0	-200	-488
Fellesinnt/-utg.	4195	0	-2598
Lønnsoppgjør	3911	0	(*)

(*) Ikke kompensert lønnsoppgjør ble estimert til kr. 3,911 mill. mens regnskapsført ikke kompenserte lønnsutgifter ble ca. kr. 3,654 mill. Enkelte enheter har klart å dekke disse merutgiftene innenfor egne rammer. Disse merutgiftene er inkludert i enhetenes avvikskolonner, og det kan derfor ikke summeres i tabellen ovenfor.

Det vises et betydelig avvik mellom estimert resultat og regnskapsmessig resultat når det gjelder fellesinntekter og fellesutgifter. Dette avviket skyldes hovedsakelig tre forhold. For det første refinansierte kommunen lån på ca. 70 mill sist på året. Dette innebar en innsparing på avdragsutgifter på ca. kr. 1 mill. Videre falt rentenivået i siste kvartal. Reduserte renteutgifter ble i størrelsesorden ca. kr. 1 mill. Til sist var landsgjennomsnittlige skatteinntekter på et betydelig høyere nivå enn det som var lagt til grunn i estimatet i 3. kvartal. Dette innebar at den mindreinntekten som var varslet i kvartalsrapporten, ikke ble reell. Regnskapsmessig inntektsførte skatteinntekter ble tilsvarende budsjetterte skatteinntekter for Nordre Land kommune, med et avvik på bare 0,35 %.

Det vises for øvrig til kommunalsjefens redegjørelse.

Resultatenhetene har arbeidet innenfor sine rammer og forutsetninger, og har gjort en god jobb. Av resultatenhetene har noen kommet ut med "overskudd", andre med "underskudd". Begge deler forklares, og det vises til kommentarene under de enkelte resultatenheter og i kommunalsjefens oppsummering. Forventningene til kommunens tjenester, både i kvalitet og omfang, øker. Samtidig er enhetene utsatt for et sterkt press på sine økonomiske ressurser, et press som antakelig vil øke. Å nå økte mål med færre ressurser er en stor utfordring.

Forslag om finansiering av merforbruket i driftsregnskapet investeringsregnskapet tas opp i sak vedr. godkjenning av regnskapet.

Sykefraværet utgjorde i gjennomsnitt 9,5 % i 2008. Dette er en økning i sykefraværet i forhold til tidligere år.. Utviklingen årene før var; 8,5 % i 2007 og i 2006, 7,2 % i 2005, 8,4 % i 2004, 9,7 % i 2003 og 8,1 % i 2002. Til tross for dette er det verdt å bemerke at noen enheter har hatt en positiv utvikling på sykefraværet. I denne forbindelse trekkes derfor frem Dokka ungdomsskole, som siden 2007 har hatt mer enn en halvering av enhetens sykefravær, fra 6,4 % i 2007 til 2,7 % i 2008. Variasjonen er stor også mellom ulike avdelinger. Det kan være grunn til å merke seg at på Landmo avdeling i 2. etg, der grunnbemanningen ble styrket, er sykefraværet redusert fra 11,4 % i 2007 til 10,4 % i 2008 gjennomsnittlig gjennom året. Resultatene av prosjektet sees tydeligere ved å se utviklingen av sykefravær fordelt på kvartalene, der 1. kvartal hadde 13,5 %, 2. kvartal 11,6 %, 3. kvartal 8,0 % og 4. kvartal 6,0 %.

Nordre Land er IA- kommune (inkluderende arbeidsliv), der ett av de forventede resultater er reduksjon i sykefraværet. Avtalen om inkluderende arbeidsliv er basert på en forutsetning om at det samlede sykefravær skal ned med 20% i løpet av en femårs periode. Ut fra dette vil rådmannen øke fokuset på arbeidsnærvær, og vårt arbeid som IA-kommune, da kommunen ikke har nådd målsettingen om reduksjonen i sykefravær. Imidlertid må det nevnes at årsaker til sykefravær er sammensatt og tiltak for å redusere det er tilsvarende krevende.

Godt samarbeid mellom innbyggere, politikere, tillitsvalgte, ledere og ansatte er en forutsetning for at kommunen skal klare å løse sine oppgaver og utfordringer. Rådmannen vil benytte anledningen til å berømme alle impliserte for den innsats som ytes på alle områder i kommunen, enten som ansatt, politiker, næringsdrivende, frivillig i lag og forening eller som engasjert innbygger ellers.

En takk til alle for gode bidrag i 2008, både av økonomisk og samarbeidsmessig karakter!

Jarle Snekkestad
Rådmann

2. Økonomi

Kommunalsjefens kommentarer.

1. INNLEDNING.

Årsregnskapet består av driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noter. Kommunens interne og eksterne kontoplan er tilpasset de krav som KOSTRA-forskriften krever samt at den interne delen er tilpasset organiseringen i kommunen.

2. BALANSEREGNSKAPET

Arbeidskapitalen

Arbeidskapitalen er i balansen lik omløpsmidler minus kortsiktig gjeld. I 2008 har omløpsmidlene blitt redusert med ca. 4,4 mill. kr. til drøye 158,1 mill. kr. I samme periode er kortsiktig gjeld redusert med 2,8 mill. kr. slik at arbeidskapitalen framstår redusert med ca. 1,5 mill. kr. siste året. Dette gir imidlertid ikke et korrekt bilde for 2008, da gjeldsmassen er omkategorisert fra langsiktig til kortsiktig gjeld i 2007. Dette viste seg ikke å være nødvendig, og slik omkategorisering er ikke gjennomført i 2008. I tillegg er en endring i regnskapsprinsipp tilknyttet periodisering av tilskuddet til ressurskrevende brukere. Tas det hensyn til dette framkommer endringen i arbeidskapitalutviklingen med $\approx \div 17,8$ millioner kroner.

Kommunens likviditet må allikevel fortsatt betegnes som tilfredsstillende med en arbeidskapital på vel 102,0 mill. kr. pr. 31.12.2007.

Arbeidskapitalens driftsdel

Denne defineres ved arbeidskapital minus ubrukte lånemidler, investeringsfond og bundne driftsfond. I forhold til driftsinntektene utgjør denne 13,5 % og har dermed hatt en reduksjon i 2008 i forhold til 2007 da denne utgjorde 16,7 %.

Anleggsmidler

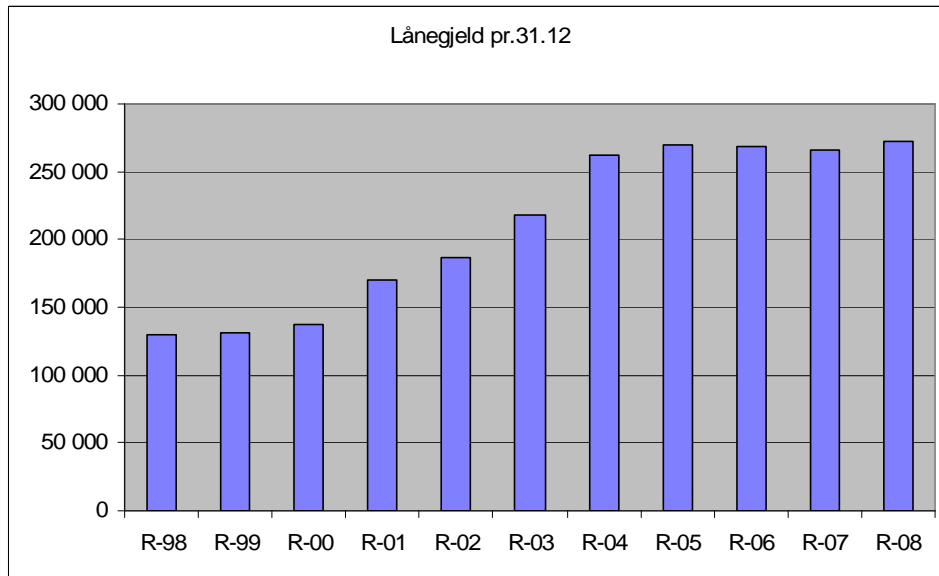
Anleggsmidler er eiendeler bestemt for varig eie eller bruk. Foruten fast eiendom, bygninger, anlegg, inventar, utstyr, transportmidler, maskiner m.v. inngår også aksjer, andeler, obligasjoner og utlån med løpetid utover ett år og pensjonsmidler i definisjonen. Verdien er økt med 59,8 mill. kr. i 2008 i hovedsak som følge av økte pensjonsmidler og utlån (ordningen med formidlingslån i Husbanken).

Ordinære avskrivninger er gjennomført med 13,7 mill. kr.

Gjeld

Langsiktig gjeld er ved årets utgang bokført med vel 726,1 mill. kr. Av disse utgjør pensjonsforpliktelse omlag 454 mill. kr. Eksterne lån er redusert med ca. 2 mill. kr. I 2007 ble det lagt føringer fra revisjonens side om omgjøring av 12,3 mill fra langsiktig til kortsiktig gjeld. Dette er for 2008 korrigerert tilbake, slik at langsiktig gjeld nå er bokført med vel 272 mill. kr. pr. 31.12.08 (dvs. vel 18 mill mer enn ved utgangen av 07).

Lånegjelda viser slik utvikling de siste årene.

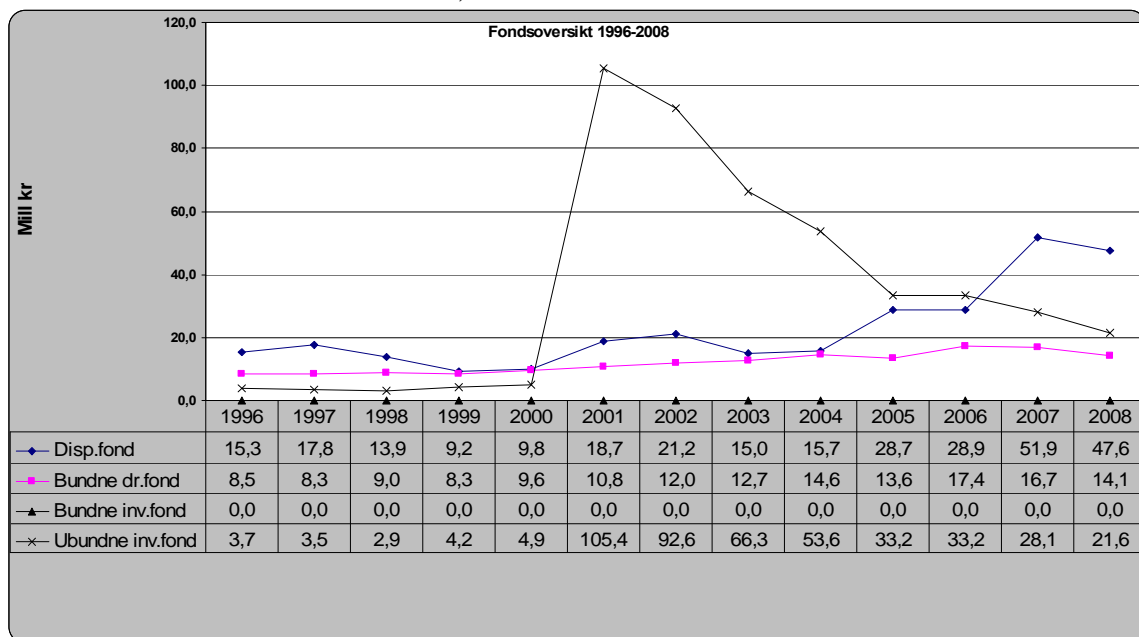
Lånegjeld pr 31.12, fra 1998 til 2008

Som tabellen viser har det vært en veldig økning av lånegjelden gjennom de siste ti år. Etter en liten nedgang i 2007, øker den igjen noe i 2008. I en tid med renteøkninger er høy lånegjeld noe som bl.a gjør en sårbar mht. nivået på ”frie midler”, noe vi merket i praksis 2. halvår av 2008.

Egenkapital

Vårt fondsregnskap viser at vi har redusert fondskapitalen med 13,4 mill. kr. i 2008. En del av problematikken knyttet til et samlet regnskapsmessig merforbruk som medførte at planlagte avsetninger måtte strykes. I sum gjorde dette at avsetningene ble $\approx$ 4,0 mill mindre enn opprinnelig planlagt. Fondskapitalen er 31.12.08 på 83,3 mill. kr. Gjennomførte tiltak i budsjettåret har (brutto) belastet fondene slik (i mill. kr.):

- investeringer/utlån ca. 17,5
- driftstiltak ca. 10,0

Utvikling i fond fra 1996- 2008

Kommunen har gjennomført mange store investeringsoppgaver. En følge av dette er at lånegjelda med unntak av et par forutgående år har økt samt at fondene med unntak for 2007 er redusert. Dette er en uheldig utvikling. Årets resultat med negativ arbeidskapitalutvikling og negativt netto driftsresultat betyr at det bør være et viktig mål å finne rom for avsetninger til styrking av fondene i fremtidige budsjetter/regnskaper.

Tap på fordringer og utlån

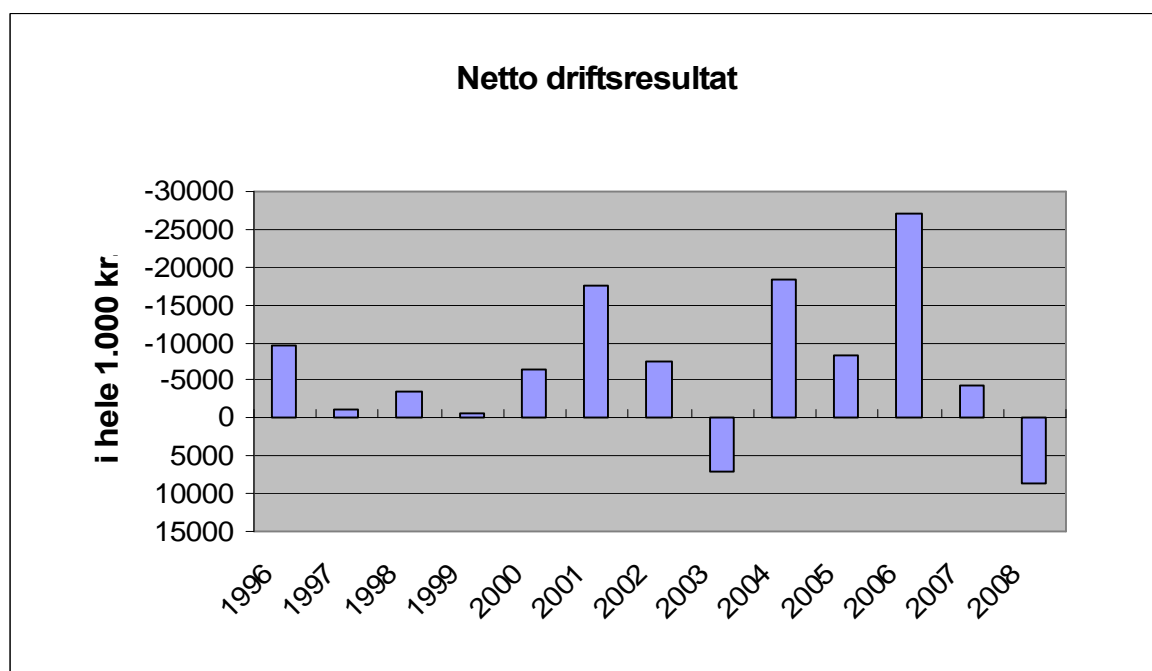
For kommunale krav, som husleie, barnehage, kommunale avgifter m.m., er det i året utgiftsført kr 12 946,- som uerholdelige krav. Sosiale utlån er avskrevet med kr 32 738,-, mens formidlingslån er avskrevet med kr 39 727,-.

3. DRIFTSREGNSKAPET

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat fremkommer negativt med $\approx 8,7$ mill. kr. som er $\div 2,3$ % i forhold til driftsinntektene. Det budsjettert netto driftsresultat lød på $\div 2,5$ mill. kr. Tilsvarende tall i 2007 var positivt med 4,3 mill. kr. eller 1,3 % av driftsinntektene. Et anbefalt nivå er 3 – 5 %, mao. et resultat vi er svært langt unna i 2008.

Netto driftsresultat de siste år.

Nettodriftsresultat i årene 1996 – 2008

Merforbruk/mindreforbruk

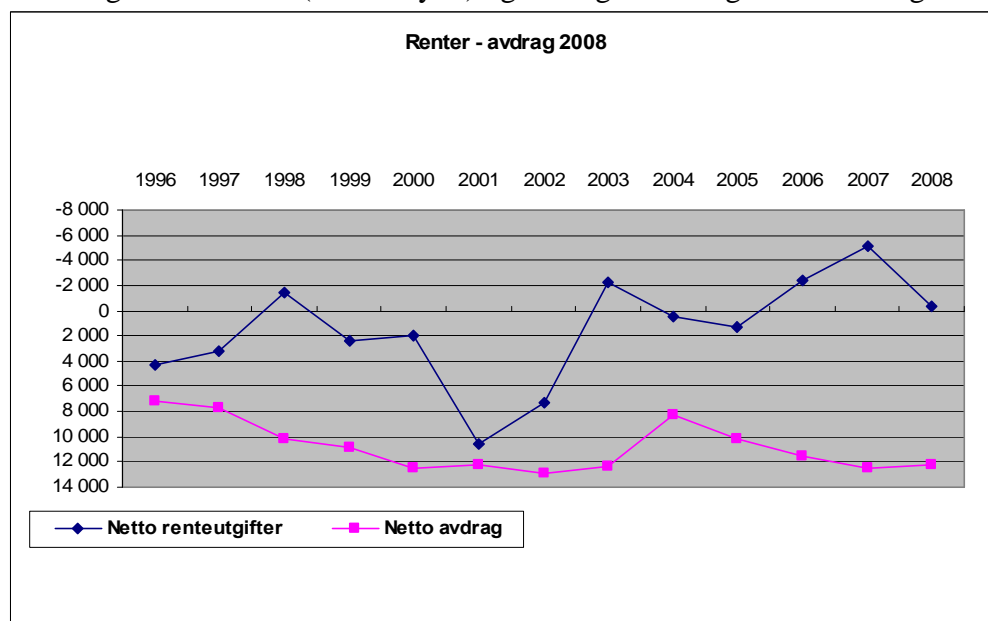
Driftsregnskapet viser for året et regnskapsmessig merforbruk på kr 3 266 052,84. Dette etter at vi har foretatt pålagte strykninger, som bl.a har medført at vi ikke har fått gjort planlagte og ”nødvendige” avsetninger. Korrigert for dette framstår regnskapet med et ”reelt” merforbruk i 2008 på kr 7 246 654,91

Merforbruket i driftsregnskapet skyldes i hovedsak forhold knyttet til Torpa barne- og ungdomsskole, Familie og helse (barnevern), Omsorg og Teknisk drift og eiendom. De ulike avvikene fordeler seg slik ($\div$ = positivt bidrag ift. budsjett):

Kap.	Resultatenhet	Regnskap	Rev. Budsjett	Avvik
11	Politisk styring	3 645 602,90	3 947 000,00	-301 397,10
12	Rådmannskontoret	23 720 245,53	24 190 960,00	-470 714,47
17	Næring	-12 821 173,25	-14 387 000,00	1 565 826,75
18	Kirke og trossamfunn	4 411 242,03	4 571 000,00	-159 757,97
19	Pensjonsforhold	-1 986 419,19	0,00	-1 986 419,19
221	Dokka barneskole	20 268 520,45	20 779 460,00	-510 939,55
222	Torpa barne- og ungd. sk.	15 417 883,21	13 994 760,00	1 423 123,21
223	Dokka ungdomsskole	12 164 193,15	12 368 720,00	-204 526,85
224	Voksenopplæring	2 046 194,98	1 938 920,00	107 274,98
225	Skoleskys	2 951 757,04	2 307 000,00	644 757,04
233	Torpa barnehage	399 990,95	676 780,00	-276 789,05
234	Dokka barnehage	891 418,15	946 940,00	-55 521,85
236	Nordsinni barnehage	709 918,14	531 360,00	178 558,14
24	Barnehageadm.	-1 409 466,52	-1 072 600,00	-336 866,52
29	Kulturskole	2 093 063,71	2 116 080,00	-23 016,29
31	Sosialkontor	5 272 098,44	5 369 210,00	-97 111,56
33	Familie og helse	26 435 034,22	24 610 870,00	1 824 164,22
36	Omsorg og rehab.	92 001 631,65	89 367 660,00	2 633 971,65
44	Teknisk drift	28 359 700,77	22 630 580,00	5 729 120,77
51	Kultur	5 260 895,98	5 467 580,00	-206 684,02
71	Plan/miljø og næring	4 035 093,82	4 523 690,00	-488 596,18

Sum av de enheter som er ren drift viser at enhetene driftes med et merforbruk på om lag 10,2 millioner kroner. Det vises for øvrig til kommentarene under og under ”sluttord”.

Netto utgifter til renter (inkl. utbytte) og avdrag viser følgende utvikling:

Netto utgifter til renter og avdrag fra 1996- 2008

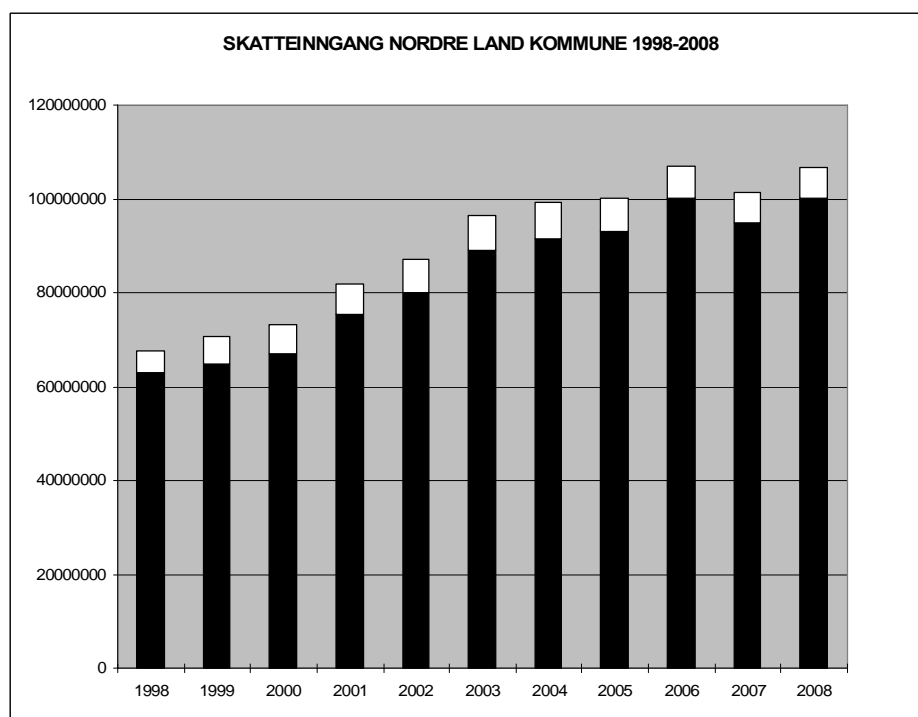
Turbulensen i finansmarkedet betød også turbulens hva renteutviklingen angikk. Etter å ha hatt en sterk økning og et forholdsvis høyt nivå innledningsvis på året, falt rentene igjen noe. Markedet har hatt en noe saktere utvikling enn Norges Banks endringer i styringsrenta av forskjellige årsaker. Av vår totale lånemasse har vi p.t. bundet 1/3-del enten som tradisjonelle fastlån eller gjennom rente-swaper, dvs. vi ligger i nedre sjikt ift. bestemmelsene i vårt finansreglement. Vi har et løpende fokus på ytterligere binding og utnytter også muligheter som byr seg til refinansieringer for å oppnå gunstigere renter i markedet. I 2008 refinansierte vi i underkant av 70 millioner kroner.

I 2008 fikk vi totalt 4,5 millioner kr i utbytte fra VOKKS. Det var budsjettert med 4,0 millioner.

Lønnsutgifter inkl. sosiale utgifter utgjør 71,5 % av driftsutgiftene mot 70,6 % året før.

Skatteinntekter.

Skatteinntektene viser slik utvikling de siste ti årene.

Skatteinngang fra 1998 - 2008

Skatt på inntekt og formue er gått inn med kr 100 112 455,- samt en naturressursskatt med kr 6 420 810,-, dvs. totalt kr 106 533 265,- i 2008. Det budsjetterte beløp var kr 107,0 mill.

Inngått skatt utgjør dermed kr 466 735,- under anslaget. Dette er en økning i inngått skatt i forhold til året før på kr 5 010 780,- som tilsvarer 4,9 %. Til sammenligning var det året før en nedgang på 4,98 %.

Eiendomsskatt er gått inn med 12,5 mill. kr. som er 300 tusen kr. mindre enn budsjettert. Iht. kommunestyrets vedtak utskrives skatten nå kun på verker og bruk (kraftanlegg). Det innbetalte skatt for verker og bruk er til sammenligning 1,0 million høyere enn året før.

Rammetilskudd.

Rammetilskudd inkl. løpende inntektsutjevning er mottatt med vel 117,7 mill. kr. mot budsjettert 116,4 mill. kr. Inntekter fra rammetilskudd må sees i sammenheng med en nasjonal

høyere skatteinngang ift. skatteinngangen lokalt (inntektsutjevning). Videre påvirkes rammetilskuddet av befolkningsutviklingen.

4. FINANSFORVALTNING

Reglement for finansforvaltning ble vedtatt av kommunestyret i 2002 og revidert i samband med generell oppdatering av økonomireglementet i 2007. Reglementet gir klare signaler om at det skal utvises stor forsiktighet ved plassering og begrenset plasseringer i aksjer, hedgefond og eiendom. I hovedsak er kommunens midler plassert på bankinnskudd. I 2007 ble også en del av midlene blitt omplassert i bl.a. pengemarkedsfond, obligasjoner og en mindre del i aksjer og hedgefond. Til sammen utgjør slik plassering en markedsverdi på 43,9 mill. kr. Slik plassering er vurdert og gjennomført innenfor de regler som er vedtatt i kommunens reglement. Avkastningen i 2008 ble tilnærmet lik 0, pga. de ekstreme tilstandene som har preget finansmarkedet gjennom året. En bredt sammensatt portefølje har forskånet oss fra tap som mange andre har opplevd i 2008. Det er allikevel utgiftsført et urealisert tap på kr 763 688,-.

Det vises til utdypende kommentarer avsnittet vedr. finansforvaltningen i årsmeldingen.

5. INVESTERINGSREGNSKAPET

På investerings- og anleggsiden har det dette året vært noe høyere aktivitet igjen sammenlignet med enkelte tidligere år. Kommunestyrets selvpålagte "handlingsregel" mht. nye låneopptak er imidlertid videreført, jfr. hva som vises mht. utviklingen av lånegjelden der økningen i hovedsak skyldes opptak av formidlingslån i Husbanken. Investeringsregnskapet viser at brutto investeringsutgifter utgjør vel 21,2 mill. kr. mot opprinnelig budsjettert 24,0 mill. kr. Årsaken til avviket er at enkelte investeringsprosjekter ikke er slutført i 2008, mens bevilgningene er gitt. Et eksempel er en ny barnehageavdeling som er oppført i budsjettet med 5 mill. kr, men . I hovedsak er investeringsprosjektene styrt godt ift. gitte bevilgninger. Det siktes her bl.a til Miljøgata og Tomtefelt i Tonlia.

Utover investeringsutgifter, blir utlån og kjøp av aksjer, ekstraordinære innbetalinger på utlån, avdrag og mottatte avdrag på etableringslån samt avsetninger til investeringsfond. Samlet sett er investeringsregnskapet gjort opp i 0,- i 2008. Som i driftsregnskapet har det også vært nødvendig å foreta strykninger for å nå dette resultatet. Det er i 2008 et "reelt" merforbruk på kr 2 272 843,45. Dette skyldes krav om egenkapitalinnskudd i KLP og konsekvenser av strykingsbestemmelsene som følge av "underskudd" i drifta.

SLUTTORD

Årets resultat er et av de økonomisk sett dårligste, kanskje det dårligste, i "moderne" historie i Nordre Land kommune. To momenter som man skal merke seg i denne sammenhengen er størrelsen på det negative netto driftsresultatet som ble resultatet, samt den negative utviklingen av arbeidskapitalen.

Dette skal dog ikke vurderes isolert fra det svært turbulente året som verdensøkonomien og heri vår nasjonale kommuneøkonomi var igjennom i 2008. Nøkternt sett kom vi relativt "heldig" ut av dette året, sammenlignet med mange kommuner vi ofte sammenligner oss med.

Det skal også sies at enkelte driftsområder ikke leverer tilfredsstillende økonomiske resultater. Men; på mange og sentrale områder er det også utvist svært god budsjettstyring. Flere av de utfordringsområdene som synliggjorde seg i 2008 er det tatt tak i ifb. med budsjettet for 2009. En for oss ny utfordring blir det også å håndtere et samlet sett merforbruk som må inndeckes. Dette vil vi komme tilbake med en anbefaling på hvordan bør håndteres.

Kommunen har gjennom år hatt et jamt bra inntektsnivå. I et par forutgående år skjedde det en gledelig styrking av fondssida. Dette var også lenge påkrevd og nødvendig da en særdeles aktiv bruk av fondsreservene til enkeltbevilgninger i budsjettperiodene bak oss hadde forsterket en negativ utvikling av disponible frie midler sett over tid, jfr. utviklingen av for eksempel fond i 2008. Turbulente økonomiske tider viser også tydelig hvor viktig det er å ha et ”anstendig” nivå av fondsreserver. Dette for å trygge opprettholdelse av nivået på våre tjenester i tillegg til at det er rentebærende kapital som uansett slik bidrar positivt til vår økonomi.

Pensjonsområdet er en stor usikker variabel som i 2008 bidro positivt med 2 millioner inn i driften. Utdfordringene er beløpenes størrelse og tidspunktet de blir klare på fra KLPs side.

Et turbulent rentear skaper også utfordringer mht. det å kunne gi en forutsigbarhet både for tjenesteytingen og den helhetlige økonomistyringen. En ide som vurderes er å definere et ”levelig” rentenivå i budsjettssammeheng og avsette til evt. forbruke av et ”rentefond” ift. avvik fra dette definerte nivået.

De mange og store investeringer som tidligere år er gjennomført, og de som ligger foran oss, legger beslag på en stadig større andel av våre driftsinntekter, både i form av renter og avdrag og ved økte driftskostnader. Vi har videre et sterkt fokus på forbedret prosjektstyring og oppfølging iht. kommunens økonomireglement. I økonomireglementet er dette et av hovedelementene og et overordnet forbedringsmål, spesielt hva investeringsprosjekter angår.

Som tidligere understreket er det god budsjettstyring i de enkelte enheter som er og blir grunnlaget for en sunn økonomi i Nordre Land kommune framover. Videre må de tjenestetilbud som kommunen ønsker å gi tilpasses de økonomiske rammene som kommunen til en hver tid står overfor. Tilpassingen må gjelde både omfang og kvalitet.

Geir Steinar Loeng
kommunalsjef

3. Rapportering av tiltak i handlingsplanen

3.1 Barn og unges levekår

3.1.1 Rådmannen

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Rådmannen

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Implementering/oppfølging av Kunnskapsløftet og ny Læreplan. <ul style="list-style-type: none"> • fysisk tilrettelegging • læremidler • tilpasset opplæring • kompetanseutvikling 	2008- 2011	Under arbeid	Implementeringsperioden for Kunnskapsløftet ble formelt avsluttet i 2008. Men arbeidet fortsetter både lokalt og i samarbeid med SØVN-regionen. Øvrige momenter skjer fortløpende i samsvar med vedtatt handlingsplan. For fysisk tilrettelegging vil rehabilitering/utbygging Dokka barneskole være sentralt.
Videre deltakelse i prosjekt Ung i Land, som et samarbeidsprosjekt mellom kommunen og Dokka videregående skole	2006-2009	Under arbeid	Videreført fra 2007
Vurdere grunnbemanningen i skoler/barnehager.	2008-2011	Under arbeid	Kommunedelplan barnehager vedtatt 2007, bemanning i barnehager tilpasses antall plasser, og følger utbyggingstakt. Kommunedelplan Grunnskole vedtatt 2008. Grunnbemanning skole fastlegges iht ny ressursfordeling mellom skolene, som ble gjennomført i høsten 2008. Denne vil bli ytterligere utviklet. Utviklingen i elevtallet skal være viktig forutsetning.
Opprette tilstrekkelig antall barnehageplasser for å opprettholde full barnehagedekning: <ul style="list-style-type: none"> • 1 ny avdeling (friluftsavd.) Torpa • 2 avdelinger og friluftsavd. på Dokka 	2008 2009	Under arbeid	Friluftsbarnhage etablert på Østsinni. 1 avdeling under bygging på Mariningen. Midlertidig småbarnsavdeling etablert i Dokkaområdet, Åsligt. Vurdering av videre utbyggingsbehov i Dokkaområdet foregår.

Oppfølging av politiske vedtak	Status	Avvik, andre opplysninger
SAK 51/08: FORDELER OG ULEMPER VED SAMMENSLÅING AV DOKKA UNGD.SKOLE OG DOKKA BARNESKOLE Vedtak: Det arbeides videre med en bredere utredning av organiseringen av grunnskolen i Nordre Land, herunder en evt. sammenslåing av DBS og DUS. Parallelt arbeides det med forprosjekt for rehab. Av DBS. Forprosjektet skal ha høyde for både 1 eller 2 enheter med skisser, men det legges føringer om at spesialrom skal ha sambruk. Utredningen skal ikke forsinke oppstart av rehab. Ressursene til skolene skal ikke reduseres. Formannskapet fastsetter i august klare mål for en grundigere utredning høsten 2008.	Ferdig	Arbeidet avsluttet med kommunestyrevedtak i sak 10/09

3.1.2 Kultur

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Kultur

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Tilrettelegge fritids- og kulturtilbud for barn og unge med spesielle behov	2006 - 2011	Under arbeid	Utvidet samarbeid i Gjøvikregionen
Utrede behovet for fritids- og kulturtilbud ved bl.a bruk av skolebyggene på kveldstid <ul style="list-style-type: none"> • eldre ungdom 16 –20 år • ungdom 12 – 16 år 	2008	Diskuteres internt	Det avklares en presisering av mandatet.
Utrede digital kinodrift	2008 -2009	Under arbeid	Avventer avklaring til tilskuddsordning og rapport fra leverandør av kinoteknikk
Øke tilbudet ved Parken ungdomsklubb med ytterligere en åpningskveld.	2008	Ferdig	Det var klubbkafe på Parken i vårhalvåret og fra høstferien og frem til jul.
Øke tilskuddet til lag og foreninger jfr bla. kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet	2008	Under arbeid	Ivaretas årlig gjennom budsjettprosessen.

3.1.3 Teknisk drift og eiendom

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Teknisk drift og eiendom

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Tilrettelegge for universell utforming av kommunale bygg	2008-2009	Under arbeid.	Mye arbeid er utført ved DBS. I rute økonomisk.

3.1.4 Familie og Helse

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Familie og helse

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Styrke saksbehandling/oppfølging av familier/ungdom i barnevernstjenesten Utvide med 1,2 årsverk	2008	Ferdig	Barnevernet ble styrket i 2007 og har nå 5 fagstillinger. Pr. dato kan det se ut som om dette kan være tilfredsstillende.
(1)Tilfresstillende oppfølgingen av familier med behov for tilrettelagte tjenester <ul style="list-style-type: none"> (2)Øke vernepleierressursen med 60% (3)Styrke fysio/ergoterapitjenesten med 50% stilling	2008 2009	Ferdig	(1)Arbeides med kontinuerlig (2)En teammedarbeiderstilling ble omgjort til vernepleier/team-medarbeider 1 i barneboligen (3)Ble framskyndet til 2008 ved bruk av øremerkede midler

3.1.5 Grunnskolene

Grunnskolene

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Frukt og grønt til alle skolebarn i kommunen	2008	Ferdig	Har vært i gang siden skolestart høsten 2007 Fungerer godt.

Skape og videreutvikle rutiner for tverrfaglig samarbeid Opprettholde/gjenopprette skoleteam på den enkelte grunnskole Videreføre Barn og Unge i Fokus	2008→ 2008→	Ferdig/ Under arbeid	Skoleteam ved Dokka ungdomsskole ble gjenopprettet våren -08 Ved Torpa barne- og ungdomsskole er skoleteam gjenopprettet. Ved Dokka barneskole har dette tiltaket gått uten avbrudd Arbeidet i BUF fortsetter
1)Styrke det psykososiale arbeidet i grunnskolen (2)Ta i bruk programmene i ”Psykisk helse i skolen” eller tilsvarende i alle skolene. Stillingsressurser for sosialfaglig arbeid, totalt 2 årsverk, som et 3-årig prosjekt (3)Eldre inn som ressurs skolen	2007→ 2008 2008	Ferdig Under arbeid Under arbeid	(1)Brukes i ungdomsskolen. Torpa barne- og ungdomsskole bruker programmet PALS på 1. – 7. trinn. PALS er en skoleomfattende modell for å styrke barns skolefaglige og sosiale kompetanse, forebygge og mestre atferdsproblemer i skolen.(Se www.atferdssenteret.no) (2)Sosialfaglige stillinger er besatt, og tiltredelse var 01.11.08. De tilsatte arbeider, sammen med skolelederne, med å utvikle stillingenes innhold og organisering. Et prosjekt for å oppnå dette er opprettet etter PLP-mal. Det har blitt jobbet intensivt og godt med dette. De tilsatte har også skolert seg på ART-programmet: Aggressive replacement training. (3)Ikke iverksatt systematisk..

3.2 Bo- og livskvalitet

3.2.1 Rådmannen

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Rådmannen

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Samarbeide kommunalt og fylkeskommunalt for å sikre utdanningsmuligheter lokalt for ungdom og voksne, ut fra sysselsettingsbehov og formell kompetanse	2007 →	Under arbeid	Tiltak fulgt opp i SNU. Prosess i gang mellom kommunen (VO/flyktningtjenesten, rådmannen, ordfører) og fylkeskommunen.
Iverksette et grendeutviklingsprogram	2008-2009	Ikke startet	Planlagt oppstart vår 2009

3.2.2 Familie og helse

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Familie og helse

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Etablere familierådgiverstilling	2008	Ferdig	Er besatt med 100% på øremerkede midler fra 01.01.08-avsluttet fom 2009.
Utrede evt møteplass for ungdom med ulike behov.	2008-2009	Ikke påbegynt	Omfattende utredning ikke påbegynt. Gjort forsøk på å starte opp "Internett-kafe med noe attåt" i 2007/2008. Rekrutteringen var via allerede etablerte hjelpetjenester. Det var 3 stk som møtte opp en periode på vinteren.
Målrettede tiltak for personer med psykiske lidelser og rusproblematikk	2008	Kontinuerlig	I ansvarsgrupper rundt den enkelte bruker

3.2.3 Omsorg og rehabilitering

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Omsorg og rehabilitering

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Det prioriteres midler til dekning av ledsagerutgifter for feriereiser for funksjonshemmede	2006-2009	Ferdig for 2008	Det er gjort en budsjettøkning på denne posten i 2008. Fordeling av midlene er gjennomført for 2008.
Opprette 40 % stilling innen kompetanseheving for assistenter for å ivareta oppfølging av støttekontakter	2008	Ferdig	Gjennomført, en ansatt fra 15.02.08.
Utrede behov for boliger og tjenester til voksen ungdom med nedsatt funksjonsevne	2007-2010	Under arbeid	Representanter fra enhetene Familie og Helse og Omsorg/rehabilitering har hatt 2 møter med de pårørende, med en representant fra eiendom på det ene møtet. Kartlegging av ønsker og behov har startet.

3.2.4 Teknisk drift og eiendom

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Teknisk drift og eiendom

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Utrede etablering av ungdomsboliger i Dokka sentrum	2008	Ikke påbegynt	Må utredes før et prosjekt som dette kan iverksettes. Tverretattlig gruppe må jobbe med saken. Prosjektgruppe blir etablert av enhetsleder våren 2009.
Oppfølging av politiske tiltak		Status	Avvik, andre opplysninger

<p>SAK 68/07: TONLIA BOLIGOMRÅDE – UTBYGGING FELT D OG DELER AV FELT G Vedtak</p> <p>Utbygging av Tonlia boligområde felt D og deler av felt G starter opp i 2007 evt. våren 2008.</p> <p>Restbevilgningen – restlånet – fra utbyggingen av felt F benyttes til finansiering av den videre utbyggingen i området – (kr. 420.000,-).</p> <p>Utbyggingen finansieres ved låneopptak på kr. 4.360.000,-.</p> <p>4)Tomtepris settes til opparbeidelseskostnad delt på antall tomter + grunnerverv pr. m2.</p> <p>5)Det skal legges til rette for bruk av bioenergi dersom dette er økonomisk forsvarlig.</p>		<p>Prosjektet er ferdigstilt med unntak av gatebelysning og asfaltering. Problemer underveis med bytte av entreprenør(pga konkurs) ga noen merkostnader. Alle kostnader, med unntak av asfaltering, er innenfor bevilget ramme.</p>
--	--	---

3.2.5 Plan og næring

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Plan og næring

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Turstier og friluftsområder i hele kommunen (kartlegging og gjennomgang av eksisterende stinett, skilting, benker, informasjon og kart)	2008 – 2009		Det er startet opp drøftinger om hvor omfattende dette skal bli, i samarbeid med Kultur. Det blir derfor neppe utgitt nye/nytt kart før i 2009.

3.2.6 Voksenopplæring

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Voksenopplæring

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Utrede og evt iverksettelse av samlokalisering i et studiesenter for voksne på Dokka Videregående skole (VO/OPUS)	2007-2009	Pågår	Igangsatt prosess sammen med Oppland Fylkeskommune og NAV Nordre Land om mulig etablering av et voksenopplæringscenter. Arbeidsgruppa er hatt flere møter i 2008. Utkast til intensjonsavtale er drøftet i arbeidsgruppa. Vurdering mht lokaler er lagt fram i rådmannens ledergruppe og formannskapet.
Deltakelse i prosjekt Kompetansemotor som ledes av Oppland fylkeskommune	2007-2009	Pågår	Rådmannen deltar i regional gruppe for Gjøvikregionen.

Kommunal veileder for tverrfaglig innsats ved bosetting av flyktninger (i samsvar med tiltaksplan)	2007-2010	Pågår	Vedtak i kommunestyret 14.10.08 (sak 71/08). Dette innebærer revidering av kommunal veileder for perioden 2090-2011.
Vurdering av flyktningtjenesten, evt. lagt til NAV, prosess i 2008	2008	Ikke påbegynt	K-sak 31/08, Gjennomgang av utvalgte virksomheter høst/vinter 2007/08. Prosessen utsatt til vår 2009.
Fellesplanen for Voksenopplæring i Nordre Land 2006-2009	2006-2009	Pågår	Samordningsutvalget for voksnes læring har hatt to møter i 2008. Milepælene i fellesplanen ble gjennomgått. Deltakelse i www.studiesenteret.no er vurdert, beslutning tas vår 2009. Fellesplanen skal rulleres i 2009.

3.2.7 Sosialtjenesten /NAV

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Sosialtjenesten

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Tid/dato	Status	Avvik, andre opplysninger
Tilrettelegge for flest mulig i arbeid, ved å videreutvikle kommunal sysselsetting	2008			NAV vil vurdere å benytte noen av sine ressurser til å styrke den kommunale sysselsettingen i samarbeid med andre kommunale enheter, da NAV ser et økende behov for lavterskeltilbud.
Øke stillingsressurs som gjeldsrådgiver innen sosialtjenesten	2008		70% fast stilling	Pr. i dag fungerer en 70% stilling innen gjeldsrådgivning tilfredsstillende. Ved en eventuell økning av saker bør det vurderes en økning av stillingsprosent. Dette er svært forebyggende med henblikk på reduksjon av sosialklienter. Enheten har stort sett siden 010907 hatt ett årsverk vakant. F.o.m. 010908 er ny ruskonsulent ansatt. Dette vil frigjøre ressurser som kan forbedre oppfølging/veiledning av klienter ytterligere.

3.2.8 Kultur

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Kultur

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Tid/dato	Status	Avvik, andre opplysninger
Utvikle bibliotektilbudet gjennom å satse på formidling, og å gjøre biblioteket til en kulturarena i samsvar med regional bibl.plan	2008		Gjennomført	Tiltakene er igangsatt og skal videreføres/videreutvikles

3.3 Eldres levekår

3.3.1 Kultur

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Kultur

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Tid/dato	Status	Avvik, andre opplysninger
Utrede hvordan økt tilgjengelighet til kulturtiltak og arrangementer for eldre pleietrengende. Nedsette et brukerstyrt utvalg	2008		Ferdig	Prosjektet "livsglede for eldre! Er etablert, og gjør det brukerstyrte utvalget overflødig.

3.3.2 Omsorg og rehabilitering

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Omsorg og rehabilitering

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Alle tjenestemottakere gis tilbud om individuell plan der det er behov for tverrfaglige tjenester av en viss varighet.	2006- 2009	Under arbeid	Pr dags dato ingen enkeltvedtak på individuell plan (IP), men arbeidsformen rundt flere brukere foregår tverrfaglig og i en slik form at det kan sammenlignes med IP. Har i dag ikke dataverktøy for IP.
Ombygging av mellombygget på Landmo rehab./ombygging gammelt kjøkken, peisestue, tildelingskontor (Jfr. F.sak 14/06)	2008	Under arbeid	Påbegynt og til utredning hos eiendomsavdelingen. Det foreligger rombehov, men noe av dette behovet kan midlertidig løses ved at psykisk helse flytter til mer egnede lokaler

Utredning av bofellesskap og evt bemanning til boliger for aldersdemente	2007-2008		Satt ned en arbeidsgruppe med representanter fra enheten, som har vært på ekskusjonstur.
Opprette tverrfaglig team for forebyggende helsearbeid blant eldre	2008		Ikke gjennomført, vurderes inn i driftsgjennomgangen.
Mottakere av helse- og omsorgstjenester skal ha en tiltaksplan som dokumentasjon på tjenestetilbudet noe som bl.a. betyr behov for innkjøp og opplæring i bruk av håndterminaler i hjemmetjenesten.	2008- 2009		I omsorgsprogrammet Gerica jobbes det med tiltaksplan for hver enkelt bruker i de ulike avdelinger. En gruppe har arbeidet med utredning av styringsverktøyet TES og PDA håndterminaler. Konklusjonen er at dette legges på ”is”. Det må i langt større grad utnyttes kapasitet og muligheter som ligger i Gerica, før nye løsninger vurderes.
Opprette differensiert dagtilbud for eldre	2008 – 2009		Utsettes inntil videre pga. plass og personellmangel. Tas med i planleggingen av botilbud til aldersdemente.
Oppfølging av politiske vedtak		Status	Avvik, andre opplysninger
K-SAK Nr. 116/07 FASTSETTELSE AV LOKAL NORM FOR LEGETJENESTEN I SYKEHJEM I NORDRE LAND KOMMUNE 1. Normering av legetjenesten i sykehjem settes til 37,5 timer pr. uke. Ressursen utgjør som nå ett årsverk 2. Sykehjemslegen organiseres i Fagteamet i Omsorg og rehabilitering. 3. Det må prioriteres å legge rutiner og standarder for tjenesten. legetjenesten må ha tilstrekkelig utstyr til forsvarlig praksis 4. Stillingsnormen blir tatt opp til evaluering etter 2008.		Under arbeid	Ved å ha 1 årsverk tilsynslege sikres i større grad oppfølging og kontinuitet av behandlingen for sykehjemspasientene. Overgangen mellom sykehus og sykehjem kvalitetssikres i større grad. Tilsynslegen har gjennom året hospitert noen dager sammen med det Geriatiske team på Gjøvik, og ellers deltatt på ulike eksterne kurs. Ved å ha egen tilsynslege reduseres også ’ presset ’ på fastlegene i kommunen.

K-SAK 17/08 KJØKKENDRIFT, BRUKERUNDERSØKELSE OG STAUS Administrasjonen legger frem ny status for kommunestyret i sammenheng med Plan for helse, omsorg og rehabilitering høsten 2008			Kjøkkenet på Landmo fungerer etter intensjonen med et produksjonskjøkken på Dokka og et mottakskjøkken ved Korsvold. Begge kantiner drives som tidligere, hvor Korsvold også fungerer som 'Samfunnskafe'. Middagsutkjøring holder seg stabil mellom 145 – 160 porsjoner pr.uke. Det er større etterspørsel etter catering.
---	--	--	--

3.4 Næringsutvikling

3.4.1 Rådmannen

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Rådmannen

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Tid/dato	Status	Avvik, andre opplysninger
Utarbeide kommunedelplan for klima og energi	2008 – 2009		Under arbeid	Planarbeidet er utført. Fremmes for politisk behandling februar 2009.

3.4.2 Teknisk drift og eiendom

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Teknisk drift og eiendom

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Tid/dato	Status	Avvik, andre opplysninger
Opparbeide tomteområder i Tonlia	2008-2010		Ferdig	Se kommentarer under 3.2.4.
Drifting av grønne lommer i Dokkaområdet	2008-2011		Kontinuerlig	TDE vil i 2009 kartlegge arealer og gjennomføre vedlikehold på de mest utsatte områdene. Dette innenfor egen ramme. For 2010 bør det avsettes bevilgninger til dette.
Oppfølging av politiske tiltak			Status	Avvik, andre opplysninger
K-SAK 25/08 Erverv av grunneiendom – Elverom boligfelt			Ferdig	.
K-SAK 21/08 Tonlia boligområde – utbygging felt D og G			Ferdig	Se kommentarer over.

3.4.3 Plan og næring

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Plan og næring

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Ny kommunedelplan for Dokka	2007- 2008	Under arbeid	Forslag til nye utbyggingsområder er konsekvensutredet. Nye utbyggingsalternativer har kommet til senere, og det utføres nye utredninger for disse områdene. Planen ventes til behandling april/mai 2009.
Legge til rette for spredt boligbygging	2007→	Under arbeid	I tillegg til at nye ubebygde tomter deles fra i LNF 2 områder i kommuneplanens arealdel, godkjennes flere fradelinger av eksisterende bolighus i grendene gjennom året.
Bedre utnyttelse av Etnavassdragets ressurser. (Jordbruk, friluftsliv, fiske)	2007- 2009		Dette tiltaket er i forbindelse med revidering av flerårige tiltaksstrategier innen SMIL-ordningen 2009 – 2012 satt opp som aktuelt prosjekt fra 2012 jf. HU LMT sak nr. 94/08. Dette kan være et svært omfattende prosjekt som antakelig må deles opp i mindre konkrete delprosjekter skal det være gjennomførbart.
Seterprosjektet. (Registrering av eksisterende setre og setertufter og kulturlandskap knyttet til setring)	2006- 2009	Under arbeid	Registreringsarbeidet anslås avsluttet i løpet av 2009. Når registreringsarbeidet er sluttført må det tas en avgjørelse på oppfølging av prosjektet mht organisering og publisering av datamaterialet.
Utarbeide reguleringsplan for gangveg Nordsinni ungdomslokale til Baggrudsmoen	2007-2008	Under arbeid	Detaljplan skal utarbeides av vegvesenet. Det er varslet oppstart av reguleringsplanarbeidet, og det tar til i 2009.
Kommunedelplan for grus	2008		Planen ses sannsynligvis i sammenheng med rullering av kommuneplanens arealdel.
Ta vassdragsplan for Etna opp til vurdering	2008-2010		Jf. forslag til handlingsplan 2009 – 2012 skal planen tas opp til vurdering i 2009.

Ta kommunedelplan for Aust-Torpaåsen opp til vurdering	2008		Jf. forslag til handlingsplan 2009 – 2012 skal planen tas opp til vurdering i 2011.
Gårdskart prosjektet	2008-2009		Det er forventet at Skog og landskap sender ut gårdskart i løpet av våren 2009, slik at arbeidet med dette tar til for fullt i 2009.
Oppfølging av politiske vedtak		Status	Avvik, andre opplysninger
ISAK 20/07: BIOENERGI I ELVEROMSOMRÅDET Vedtak: <ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunestyret gir Rådmannen fullmakt til å jobbe videre med en avtale om oppvarming av kommunale bygg i Elveromsområdet basert på flis. Et fremforhandlet kontraktsforslag legges fram for formannskapet til endelig behandling. 2. Kommunestyret vil gjennom Handlingsplanen 2008-2011 prioritere at restarealene på Torpa Barne og ungdomsskole, Korsvoll og Helsehuset rehabiliteres med sikte på vannbåren varme. 		Under arbeid	Torpa Biovarme AS har startet opp biolanlegget. Full drift på anlegget når restarealet på Torpa barne- og ungdomsskole, Korsvoll og Helsehuset er konvertert til vannbårent. Dette gjelder også Mariringen barnehage.
SAK 85/07: KOMMUNEDDELPLAN SYNNEFJELL SYD - OPPSTART AV REVIDERING Vedtak: <ol style="list-style-type: none"> 1. I medhold av plan- og bygningsloven § 20-1 startes det opp arbeid med revidering av kommunedelplan Synnefjell syd. 		Under arbeid	Det er kunngjort oppstart av revideringsarbeidet. Grunneierlagene har fått tilbud om å utarbeide felles planforslag.

3.5 Virksomhetsområdet Arealforvaltning og bruk av naturressurser

3.5.1 Rådmannen

Rådmannen

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Videreføre utviklingsforum i samarbeid med næringslivet/handelsstanden	2008	Under arbeid	Utviklingsforum etablert i 2007 og videreført i 2008. Videreutvikling av arenaen prioriteres.
Sammen med fylkeskommunen videreutvikle Dokka videregående skole	2008- 2009	Under arbeid	Prosess i gang mellom kommunen (VO/flyktningtjenesten, rådmannen, ordfører) og fylkeskommunen.
Sikre tilgjengelige næringsarealer i Dokka	2007-2008	Under arbeid	Kommunedelplan Dokka i gang, reguleringsplan vil følge. Behov for næringsstomter forsøkes inntil videre løst innenfor gjenværende arealer, kommunale og private.
Tilrettelegge for aktiviteter og arrangementer som trekker folk til Dokka	2008-2011		Arbeidet ikke startet, ikke prioritert i 2008.
Utviklingsstøtte fra næringsfondet <ul style="list-style-type: none"> • Landsbyen Næringshage • LandsByLauget • Synnfjell Utvikling	2008-2010 2008-2009 2008-2009	Ferdig for 2008	Vedtak mht utviklingstilskudd de neste åra fattet.

3.5.2 Plan og næring

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Plan og næring

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Videreutvikle bruken av bioenergi. <ul style="list-style-type: none"> Vurdere utvidelse av bruken av biovarme på Dokka barneskole og Lands museum Ta i bruk biovarme i Elveromsområdet	2007→ 2008- 2009	Under arbeid	Lands museum er påkopledd Dokka biovarme AS sitt anlegg. Utvidelser kan også bli aktuelt ved Dokka barneskole og Dokka vgs. Biovarme er vedtatt som oppvarmingskilde i nytt boligområde i Tonlia. I Elverom har Torpa Biovarme startet oppvarming av Torpa Barne- og ungdomsskole, Korsvoll og Helsehuset med flis. Det er bevilget penger til konvertering av restarealet til vannbåren varme på TBUS, Helsehuset, Mariringen og Korsvoll. Dette vil bli gjennomført i 2009, og byggene koples til biovarmen høsten 2009.
Varmeplan for Dokka	2008	Ferdig	Varmeplan for Dokka er ferdig. Dokka Fjernvarme AS har søkt om konsesjon for levering av fjernvarme til Dokka sentrum.
Skilting og info, ved innkjøringsvegene til Dokka. (F.sak 22/06 Tiltaksplan for Dokka)	2008- 2009	Under arbeid	Rådmannen og aktuelle enheter har begynt å se på administrering av prosjektet på nyåret 2009.

3.6 Andre områder og tiltak

3.6.1 Rådmannen

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Rådmannen

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Utarbeide plan for infostrategi	2006- 2009	Under arbeid	Todelt oppfølging: <ol style="list-style-type: none"> Forstudie i Gjøvikregionen om samarbeid om IKT (SIKT). Nye hjemmesider for kommunen danner start på arbeid med infostrategi. Informasjons- og kommunikasjonsstrategi planlagt oppstart våren 2009.

Lederutvikling	Løpende	Gjennomført og mer under planlegging	Gjennomført lederseminar 13.-14. mai og 18. -19. sept. 2008. Gjennomført personalseminar 17. april, 17. juni og 30. oktober 2008. Lederutvikling i rådmannens ledergruppe 4. – 5. sept. 2008. Regionalt samarbeid om lederutvikling under planlegging.
Fagopplæring og generell kompetanseheving	Løpende	Kontinuerlig	Opprettet 4 lærlingplasser i det nye helsearbeiderfaget, inngått 2 nye kontrakter. Søkt KS om refusjon/tilskudd av ekstra bevilgning i KS, og fått kr 763.500,-. Det er gjennomført interne opplæringstiltak i ulike fagsystemer og fagområder.
Utvikle rutiner for tverrfaglig samarbeid og samordning	Løpende	Under arbeid	
Lage kommunal plan for reduksjon av uønsket deltid.	2007- 2009	Under arbeid	Prosjekt Heltid/deltid har utarbeidet generelle retningslinjer som skal behandles politisk, og prosjektet tas videre inn i Kvalitetskommuneprogrammet for utprøving av ulike tiltak.
Lage gode miljøer/ rutiner for samarbeid på tvers av tjenesteområder/nivåer	Løpende	Under arbeid	Ressursteamet under Familie og helse har faste samarbeidsmøter med skoler/barnehager – på system- og individnivå.
Implementere nytt økonomisystem	2006-2008	Ferdig	Prosjektslutt sommer 2008.
Generell IKT-opprusting	2007→→	Under arbeid	Følges opp iht årlig bevilgning og behovsvurdering.
Sanitæranlegg/lager Nordsinni kirke	2008	Under arbeid	Tegninger ferdig. Kommunen v/eiendom har foretatt grunnerverv.
Eiendomsskattetaksering	2008	Ferdig	Taksering og klagebehandling gjennomført. Klagebehandling av et objekt gjenstår.
Bredbåndsutbygging.	2008	Under arbeid	Leverandør valgt. Kontraktsforhandling gjennomført. Utbygging pågår. Ferdigstilles i juni 2009.
Oppfølging av politiske vedtak			Status
			Avvik, andre opplysninger

<p>SAK 32/07: LOKALDEMOKRATIKOMMISJONEN – DET LOKALE FOLKESTYRET I ENDRING. OM DELTAKING OG ENGASJEMENT I LOKALPOLITIKKEN</p> <p>Vedtak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nordre Land kommunestyre slutter seg til utvalgets forslag til tiltak for vitalisering av lokaldemokratiet. 2. Det bevilges kr 25.000 som kan benyttes til et ungdomsarrangement i tilknytning til valget. 3. De økonomiske konsekvenser vedr. et økt frikjøp av formannskapsmedlemmer og hovedutvalgsledere utredes. 4. Det gjøres en evaluering av spørretimen med tanke på videreutvikling av retningslinjene. 		<p>Vedtaket punkt 1 og 2 er fullført før kommunevalget.</p> <p>Vedtaket punkt 3 lagt frem for formannskapet og vedtatt ikke gjennomført.</p> <p>Spørretimen er vedtatt avviklet.</p>
<p>SAK 13/07: VARMEPLAN DOKKA</p> <p>Vedtak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nordre Land kommune søker om midler til å utarbeide en varmeplan for Dokka ut fra et totalbudsjett på 200.000,- 2. Nordre Land kommunes egenandel finansieres ved egeninnsats på 65.500,- og ved bruk av disposisjonsfond 25600.007 - Landbruksfond på om lag 34.500. 3. Rådmannen er prosjektansvarlig og gis ansvaret for å gjennomføre prosjektet hvis det gis støtte fra ENOVA. Prosjektet skal gjennomføres innenfor disse rammene: <ul style="list-style-type: none"> - Budsjetttramme : 200.000,- - Varmeplanen skal utrede lønnsomheten ved ulike alternativer for fjernvarme i Dokka og gi en anbefaling av den beste løsningen basert på følgende kriterier : <ul style="list-style-type: none"> • økonomi • transport • miljømessige hensyn • estetikk - Varmeplanen skal gi et grunnlag for å kunne gå videre med et anbud på utbygging og drift av fjernvarmeanlegg på Dokka basert på flis. - Varmeplanen skal være ferdig innen oktober 2007 		<p>Ferdig</p> <p>Varmeplan foreligger.</p> <p>Planen ble behandlet politisk i K-sak 30/08.</p>

3.6.2 Familie og helse

Status: (Blank 0 ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Familie og helse

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Lage rekrutterings plan for helse og omsorgs-personell	2008		

3.6.3 Omsorg og rehabilitering

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Omsorg og rehabilitering

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Heve kompetansen om psykisk utviklings-hemmede og aldring både for pårørende og tilsatte.	2008	Ferdig	
Videreføre intern-undervisningsopplegg også på tvers av enhetene innen helse og omsorg.	2006- 2009	Under arbeid	Gjennomført internundervisningsplaner for vår og høst.
Utrede mulighet for samordnet natt tjeneste i pleie og omsorg.	2008		Ses på i driftsgjennomgangen.
Lage rekrutterings plan for helse og omsorgs-personell	2008		Ikke påbegynt, pga fagleders arbeidsmengde/sykefravær på tildelingskontor og annen prioritering.

3.6.4 Teknisk drift og eiendom

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Teknisk drift og eiendom

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Renovere VA-ledninger	2007- 2010		Enheten utarbeider 4-årig plan for renovering av VA-ledninger gjennom kommunedelplan VA.
Tilknytte alle som har nærhet til eksisterende avløpsledning	2007→		Ikke utført, må først gjøres en registrering av hvem dette gjelder. Forslag om at dette gjennomføres i 2009.

Utvide eksisterende avløpsnett for å tilknytte randsoner	2007- 2008		Granervegen er under arbeid. Torstu kommer i 2009.
Offentlig godkjenning av vannverkene <ul style="list-style-type: none"> • Klausulere nedslagsfelt • Etablere nød vannkilde 	2006-2008 2007-2008		Gjennomføres i 2009
Forprosjekt ombygg/ny/samløk av brann/drift	2008	Under arbeid	Prosjekt sammen med Vokks er igangsatt. Driftsstasjonen vil ikke bli samlokalisert med brann. Dette pga for lite og funksjonelt areal.
Ta i bruk bioenergi til oppvarming i off. bygninger	2006- 2009	Under arbeid	Avtale om biovarme i Torpa er i havn, aktuelle bygg i Torpa vil komme med i 2009/10
Enøk-tiltak fortløpende 2007-2010	2007-2010	Under arbeid	Forskjellige tiltak blir gjennomført løpende. Alle vaktmestre og enhetsleder har meldt inn behov
Gjennomføre veg-/gateadresseringen	2008	Ferdig	
Bygge ny veg på Vinjarmoen	2008		Vegen ligger inne i Handlingsplanen 2009 – 2012 med forslag til bevilgning i 2009.
Vedlikehold og oppgradering av veger	2008-2011	Under arbeid	Asfaltering av kommunale veger gjennomføres årlig. Prioritert plan er under arbeid.
Ferdigstillelse av miljøgata	2008	Ferdig	Ferdigstilt oktober 2008, med unntak av litt ferdiggress. Offisiell åpning 24/10/08.
Revidere trafikksikkerhetsplanen	2008	Under arbeid	Arbeidet startet opp i mai 2008
Oppfølging av politiske tiltak	Status	Avvik, andre opplysninger	
SAK K- 37/08: FYLKESVEG 191 Vedtak: <ol style="list-style-type: none"> 1. Nordre Land kommune bevilger inntil kr. 350.000,- inn i spleiselag for å få lagt fast dekke på FV 191. ... 2. Bevilgningen finansieres ved bruk av disposisjonsfond. 	Ferdig	Vegen er ferdig med fast dekke. Dette prosjektet ble styrt av Statens vegvesen.	

3.6.5 Plan og næring

Status: (Blank = ikke påbegynt, under arbeid = U, fullført = F)

Plan og næring

Tiltak i handlingsplanen	ÅR	Status	Avvik, andre opplysninger
Kommuneplanens arealdel		Under arbeid	Oppstart 2008, vedtak fattes i 2009.
Nykartlegging	2008- 2011	Under arbeid	Nye flyfoto ble tatt i 2007, nykonstruksjon er snart ferdig. Mange tema er på plass; det mangler detaljert høydegrunnlag.
Vedlikehold økonomisk kartverk	Løpende	Under arbeid	DEK må prioriteres.
Oppdatere hytteregisteret	2006 →		Det foreligger nå over 100 nye hytter som må registreres.
Kart på webløsn (innsynskart for "publikum")	2008	Ferdig	Kart på web er oppe og går.
Ny matrikkel (etappevis innføring)	2008→	Ferdig	Matrikkelen er innført og tatt i bruk.
Overgang til EUREF (nytt koordinatsystem på kart)	2008-2010	Ferdig	Kartdata er transformert, og EUREF er offisielt tatt i bruk
Kompletering av digitalt eiendomskart (DEK)	2008	Under arbeid	Det ventes på mange tilbakemeldinger om feil i DEK. Den nye matrikkelloven ventes innført tidligst 01.03.09. Det må jobbes med å få fullført gamle midlertidige forretninger innen den tid.
Kommunedelplan Klima og energi	2007-2008	Under arbeid	Startet opp i mai 2008, og planen ble vedtatt av kommunestyret i k-sak nr. 5/09.

4. Rapportering på økonomi:

4.1 Sentraladministrasjon

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt sentraladministrasjonen	18 321 960	16 969 498,02	92,62	
111. Politiske utvalg	<u>2 613 000</u>	<u>3 462 152,90</u>	132,50	Skyldes høyere aktivitet i div. styrer, råd og utvalg.
119. Tilleggsbevilgning	<u>1 334 000</u>	<u>183 450,00</u>	13,75	Skyldes ubrukte budsjettreserver.
121. Sjefskontor	<u>4 336 705</u>	<u>4 452 869,91</u>	102,68	
123. Organisasjonsavdelingen	<u>8 413 566</u>	<u>8 003 521,26</u>	95,13	
124. Forvaltningsavdelingen	<u>10 092 633</u>	<u>9 840 142,64</u>	97,50	
125. Fellesutgifter	<u>1 384 481,72</u>	<u>1 295 000</u>	106,91	Skyldes ikke-budsjetterte utgifter bl.a. til møblement på "Møterom Hans Brattrud" samt teknisk utstyr til felles møterom.
127. Overformynderi	<u>53 056</u>	<u>39 230,00</u>	73,94	
17. Næring	-14 387 000	-12 821 173,25	89,12	Konsesjonsavgifter hadde en inntektssvikt på kr. 2,0 mill. Utbytte fra Vokks en merinntekt på 0,5 mill.
18. Overføring til kirkelige formål	<u>4 571 000</u>	<u>4 411 242,03</u>	96,50	
19. Pensjonsforhold	0	-1 986 419,19		Skyldes tilbakeføring av pensjonsavsetning 2008, samt føring av beregnede premieavvik jfr. aktuaroppgaver fra pensjonskassene.

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Sentraladministrasjonen og område for fellesutgifter er økonomisk sett styrt innenfor de rammer som var stilt til rådighet. Enhetens mindreforbruk skyldes i hovedsak ref. sykelønn samt større og mindre besparelser på ordinære driftsposter. .

Avviket på næringkapitlet er mindreinntekter på salg av konsesjonskraft, noe kompensert gjennom større utbytte fra Vokks.

Følgende større investerings- og driftsprosjekter har enheten hatt gjennomføringsansvar for i 2008:

- Felles økonomisystem (FØS) i Gjøvikregionen. Prosjektet "slutført" medio 2008.
- Oppgradering av IKT-løsninger/nettverk (elevnett og teknisk løsning på skolene).

	Ant. Årsverk	Sykefravær %	Saker komm.styre	Saker formannskap	Saker F-adm	AMU
Sjefskontor	7,5	3,14 %	98	167		
Faggruppe ØS	6,8	7,2	-	-		
Faggruppe SIF	10,5	7,6	-	-		
Faggrupper HR/Lønn	6,2	13,4	-	-	11	13

4.2 Dokka Barneskole

Leder	Grete Stensvold
-------	-----------------

Ansvar	Budsjett 2008	Budsjett- endring 2008	Budsjett inkl. endringer	Regnskap	Forbruk i %	Avvik i kr.
Totalt 1221 Grunnskole Dokka B.sk	17 877 700	2 901 760	20 779 460	20 268 520,45	97,54	510 939,55

Personell/Brukere

	Ant. årsverk	Sykefravær %	Ant. elever	Ant. klasser/grupper	Ant. personskader	Vold / trusler
Dokka Barneskole	40,51	10,4	366	17	19	5
SFO, Dokka	2,58	12,9	90	1-4 kl.	0	

Enhetsleders kommentar om økonomi:

Dokka barneskole har hatt en utfordrende budsjettsituasjon i 2008 med et antatt merforbruk på nærmere 1,7 mill til spesialundervisning. I tillegg har skolen fått fremmedspråklige elever som må ha ekstra hjelp og videre fått refusjonskrav fra andre kommuner som ikke var kjent.

Innsparinger på lønn i løpet av et skoleår er ofte vanskelig å få til pga faste tilsetninger. På driftsbudsjettet er det også lite å hente. Imidlertid ser det ut til at sparetiltakene som ble iverksatt allerede i vår og som ble videreført i høst har gitt ønsket effekt. Viktigste her er:

- Minimalt bruk av vikarer,
- Sterke restriksjoner på innkjøp,

- Redusert timekostnad pga tilsetning av ufaglærte lærere samt
- Bruk av tidligere avsetninger.

Samlet ref. sykepenger og brukerbetaling har som resultat gitt ca. 1,4 mill i inntekter. I tillegg er det et samlet mindre forbruk på utgiftsiden på vel 200 000,-. Dette har totalt sett bidratt til at enheten har et samlet driftsoverskudd på kr. 510 939,-

Rådmannens pålagte innsparing på kr. 351 000,- på enheten dekkes, og skolen står igjen med et netto driftsoverskudd på kr. 159 940,-. I tillegg har skolen innenfor egne rammer dekket kr. 293 534,- som ikke ble kompensert i lønnsoppgjøret.

Skolen har jobbet en god del med økonomi, styring og rutiner og er fornøyd med resultatet. Gjennom god og fleksibel økonomistyring har en klart å gi elevene et tilfredsstillende undervisningstilbud samt funnet rom for innkjøp av nødvendige læremidler, inventar og utstyr

4.3 Torpa Barne- og ungdomsskole

Leder	Eva Taraldstad
-------	----------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Torpa barne- og ungd.sk.	13 994 760	15 417 883	110,17%	
22211. Torpa b- og u.skole				Merforbruk skyldes i hovedsak merutgifter til spesialundervisning.
22212. Torpa SFO				Regnskap for SFO er sett i sammenheng med skolens regnskap som helhet.

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Kostnadene til spesialundervisning er hovedårsak til at regnskapet for 2008 går i underskudd, og i tillegg et forholdsvis dyrt lønnsoppgjør.

Enhetens eneste reelle innsparingsmuligheter ligger i lønn. Retten til spesialundervisning er lovfestet, og gir derfor lite handlingsrom. Dersom enheten skal spare i det ordinære undervisningstilbudet, må det reduseres på antall delingstimer pr trinn. Her ligger skolen allerede betydelig lavere enn den beregningsmodellen som Hovedutvalg for oppvekst, familie og kultur vedtok i 06 09 01.

Rammen til spesialundervisning ble beregnet ut fra et forbruk på 79,5 lærertimer og 75 assistenttimer som var behovet på det tidspunktet uttrekket ble foretatt (2007). Siden da har behovet for spesialundervisning på TBUS økt betraktelig, først og fremst p.g.a. tilflyttede elever med store behov. Reelt behov og forbruk i 2008 har vært på 90 lærertimer og 128 assistenttimer fra 1.januar til 1.august og 139 lærertimer og 82 assistenttimer fra 1.august og ut året. Et overslag over av hva dette reelt koster, viser en sum på ca. 2 977 800 kr, dvs. 1 705 400 kr mer enn avsatt ramme.

En annen årsak til merforbruket er at lønnsoppgjøret 08, kostet 180 417 kr. mer enn det enheten fikk kompensert for.

Personell/Brukere

	Antall årsverk	Sykefravær	Antall elever	Antall klasser/Grupper
Torpa barne- og ungdomsskole	29,56 i skole	6 %, har valgt å se skole og SFO under ett fordi de ansatte på SFO også jobber i skolen hos oss.	223	10
SFO, Torpa	1,13 i SFO		27	

Enhetsleders kommentar til sykefravær:

Sykefraværet i 2008 har vært moderat. Mye av fraværet skyldes kronisk sykdom og komplikasjoner i forhold til graviditet, m.a.o ikke relatert til selve arbeidet.

4.4 Dokka Ungdomsskole

Leder	Odd J. Egset
-------	--------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr. %	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Dokka ungdomsskole	12 368 720	12 236 303	98,93 %	
22311. Dokka ungdomsskole	12 368 720	12 236 303	98,93 %	
22511. Skoleskyss	2 307 000	2 951 757	128 %	

	Ant. årsverk	Sykefravær %	Ant. elever	Ant. klasser/grupper
Dokka ungdomsskole	Lærer V08 1922 % H08 1975 % Ass. V08 138 % H08 157 %	2,7 %	Vår 08 191 Høst 08 197	Vår 08 8/11 Høst 08 8/11

	Ktr. V08 70 % H08 70 %			
--	---------------------------	--	--	--

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Dokka ungdomsskole, 22311:

Forbruket på 98,93 % er et greit resultat selv om målet var 0,5 % lavere. Årsaken til at dette målet ikke ble nådd skyldes manglende kompensasjon for det lokale lønnsoppgjøret. Selv med et meget lavt sykefravær har enheten hatt en del vikarbehov, noe som skyldes fødselspermisjoner, personalets aktivitet i forhold til kurs og utdanning, og tillitsverv innenfor politikk og organisasjonsarbeid. At vikarutgiftene da ikke er større skyldes utnyttig av stillingene og en nøktern vikarpolitikk uten at vi har hatt lærerfrie timer.

Skoleskyss, 22511:

Skoleskyss viser et overforbruk, 128 %. Takstøkning, med underbudsjettering som følge, samt økt bruk av Taxi til barn med spesielle behov er forklaringen.

Enhetsleders kommentar om sykefravær:

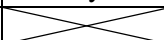
Enheten har hatt et meget lavt sykefravær i 08, 2,7 %. Fraværet i 07 var 6,4 %, noe som også lå innenfor kommunens målsetning for nærvær.

4.5 Voksenopplæring

Leder	Grethe Skogstad
-------	-----------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Voksenopplæring	1.938.920	2.046.194	105,53	
22411. Voksenopplæring	2.613.980	2.710.381	103,69	
22412. Div. prosjekter	311.764	311.764		Bruk av flyktningfond ihh til Kommunal veileder.
22415. Flyktningadministrasjon	48.873	1.219.679		
22416. Øk. sos.hj. flyktninger	-1.035.679	-2.195.630		Området 22415 og 22416 sees i sammenheng.

Personell/Brukere

	Ant. årverk	Sykefravær %	Ant.deltakere	Ant. flyktn.
Voksenopplæring	7,76	4,2 %	72 faste deltakere	

			792 kursdeltakere	
Flyktningtjenesten	2,86	0,8 %		39

Enhetsleders kommentar om økonomi:

Økt rombehov fra skolestart aug. 2008 har medført økte leiekostnader og behov for inventar og utstyr, totalt kr 160.000. Enheten ble pålagt å dekke dette innenfor egen ramme som innsparingstiltak høsten 2008. Kun deler av dette var mulig å innfri. Kostnadene ved lønnsoppjøret ble større enn kompensert beløp, og dette resulterte i at enheten måtte dekke kr 76.191 innenfor egen ramme. Nedgang i salg av tjenester andre halvår har også påvirket det totale resultatet.

HMS:

Det ble gjennomført vernerunde på arbeidsplassen i høsthalvåret. Avvik er registrert ift rombehov/nye lokaler. Samarbeid med Land bedriftshelsetjeneste har omfattet kurs i førstehjelp og arbeidsmiljøutvikling. Sykefraværet var i 2008 på 4,8 %. Sykmeldte over tid er fulgt opp med tiltak i samarbeid med de sykemeldte, og i tråd med kommunens retningslinjer. Det har ikke forkommet personskade.

Likestilling:

Det er en overvekt av kvinner i enheten, med 10 kvinner mot 4 menn. Tjenesteproduksjon og arbeidsoppgaver ved enheten er tilpasset begge kjønn. Ledige stillinger i flyktningtjenesten ble lyst ut i desember 2008. Ved tilsetning vil balanse mellom kjønnene bli tilstrebet.

Norskopplæring – krav og organisering:

Antall deltakere varierer gjennom året. I følge introduksjonsloven plikter kommunen å sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap så snart som mulig og innen tre måneder etter at krav eller søknad om deltakelse blir framsatt. Det skal utarbeides individuell plan for den som skal delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Voksenopplæringen foretar inntak tre ganger pr år for å imøtekomme disse bestemmelsene. Føringene innebærer økt krav til nivåbasert undervisning i norsk. Deltakernes skolebakgrunn fra hjemlandet har stor variasjon, fra høgskoleutdanning til analfabetisme. Tilskuddsordningene er endret slik at enheten mottar per capita tilskudd og resultattilskudd for hver deltaker som består språkprøve. For deltakere registret før 1. sept 2005 gis det tilskudd ift antall grupper og gjennomførte undervisningstimer. Kravet om å få deltakere fram til bestått språkprøve snarest mulig gjør det nødvendig at deltakere til enhver tid får undervisning som er best mulig tilpasset deres nivå og progresjon.

Et annet forhold med konsekvenser for rombehov er at mye av den totale undervisningen i enheten foregår på samme tid, mens det tidligere var mer spredning over dagen. Kommunestyrevedtaket 14.10.2008 vedr. økt bosetting av flyktninger innebærer større bemanning i flyktningtjenesten, dvs. kontorlass til programrådgiver. Alle forholdene som er nevnt over, medfører økt rombehov.

4.6 Torpa barnehager

Leder	Gunvor Finstuen Framnes
-------	-------------------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Torpa barnehage	676.780	399.990,95	59,10	
23311. Torpa barnehage				

Generelle kommentarer om økonomi og drift:

Flere barn på alle avdelinger har ført til merinntekter i form av **statstilskudd og foreldrebetaling** for 2008. Torpa barnehage har mottatt økt statstilskudd i forhold til drift av midlertidig avdeling på Doktorhaugen.

Langtidssykmeldinger er årsaken til at **refusjon** sykelønn er drastisk høyere enn budsjettet for 2008.

Flere barn inn på hver avdeling utløser behov for flere ansatte – og dermed økte **lønnsutgifter** i forhold til budsjettet.

Utvidet drift på Mariringen/Doktorhaugen har ført til økte lønnskostnader.

Lønnsoppgjøret kostet Torpa barnehage kr. 267.052. Kr. 178.980 er refundert. Dette medfører en merutgift for barnehagen på kr. 88.072.

Mange langtidssykmeldte har ført til høyt forbruk på **vikarlønn** i forhold til oppsatt budsjett. Lønn til medarbeidere som er ansatt på barn med nedsatt funksjonsevne er høyere enn det Torpa barnehage har fått i refusjon for samme tiltak.

Istandsetting av midlertidig avdeling på Doktorhaugen har ført til utgifter i form av div. materiell (maling o.l), utstyr (garderober, bord, stoler o.l) og innleie av ekstra ansatte for å gjennomføre tiltakene.

Torpa barnehage har høyt **sykefravær** for 2008. Dette skyldes fast ansatte med kroniske sykdommer, og dermed høyt langtidsfravær. Enheten har lite korttidsfravær.

Torpa barnehage	Årsverk (fast)	Andre personalressurser (lærling, personer på tiltak)	Fravær %	Antall barn (totalt)	Plasser (totalt)
Lundhaug (2 avd.)	5	3	8,2	23	29
Mariringen (2 avd)	7	2	15,3	37	50
Solheim	4	1	15,1	20	27
Styrerressurs	1				

4.7 Dokka barnehage

Leder	Lisbeth Nygård
-------	----------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Dokka barnehage				
23411. Dokka barnehage	946 970	891 418,15	94,13	

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Resultatet for Dokka barnehage er et mindreforbruk på kr. 55.551,85, etter en overføring på kr. 982 000 i skjønnsmidler.

Resultatet før denne overføringen var et merforbruk på kr. 926.448,15. Årsaken til merforbruket skyldes etablering av to nye avdelinger, utvidelse av en avd. fra 3 – 5 dagers drift, innkjøp av inventar og utstyr, og økt bemanningen med 8 1/2 stilling fra 15.08.08. Disse tiltakene ble iverksatt uten at barnehagen fikk tilført ekstra ressurser. Økt aktivitet betyr også økning av skjønnsmidler. Ved at Dokka barnehage fikk sin andel av skjønnsmidlene, gikk barnehagens budsjett i balanse.

Sykefraværsprosenten i 2008 er på 12,5. Fraværet er for høyt, og skyldes i hovedsak flere langtidssykmeldte med kroniske plager.

Personell/Brukere

	Ant. årsverk	Sykefravær %	Ant. barn	Herav barn under 3 år
Avdeling Tonlia	12,96	8,4	63	21
Avdeling Furulund	17,33	21,2	69	25
Avdeling Gry	3,7	6,8	14	10

Gjør oppmerksom på at Friluftsbarnhagen og Åsligata registreres under Furulund fra og med 15.08.2008.

4.8 Nordsinni barnehage

Leder	Anne Ingeborg Terningen
-------	-------------------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Nordsinni barnehage	531360	709918,14	133,6	
23611. Nordsinni barnehage				

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Tallene for Nordsinni barnehage viser et stort forbruk av lønn til bemanning: Dette skyldes hovedsaklig barn med særskilt behov i begge avdelinger, men også noe økt barnegruppe ut fra oppfyllelse av barnehagegarantien.

Årets barnegruppe har vært spesiell og krevende, derfor har det vært viktig å sette inn tiltak tidligst mulig ut fra prinsippet om tidlig læring er god læring og få til gode læringsvilkår før skolestart. Årets kull som skal over til skolen teller 21, av disse er det 7 som har hatt behov for ulike tiltak og økt samarbeid.

Lønnsoppgjøret for 2008 ble ikke fullt ut kompensert. Enheten måtte dekke ca. kr. 64.000 av lønnsoppgjøret selv.

Nordsinni barnehage, avd.	Årsverk-fast + ekstra	Sykefravær %	Barn	Barn under tre år(f.2006-2007)
Dæhli	4,5+ 2,0	26	26	4
Skogvang	4,5+1,4	17	28	7

Ny garderobe på Skogvang er snart ferdig, dette vil gjøre mye for alle involverte.

Samarbeid rundt barnegruppene og personalutvikling har preget innholdet i barnehagen. Opplegg før skolestart vektlegges.

Det er mye langtids sykefravær, men det arbeides med tiltak for ergonomi, egnede stoler og påkledningsbenker for de ansatte.

Mye fravær skyldes også sykdom hos egne barn. Det er ikke tilsatt noen menn i barnehagen da menn har ikke søkt på stillinger ledige i vår enhet.

4.9 Generell barnehage- og skoleadministrasjon

Leder	John Løvmoen
-------	--------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt	-1.072.600	-1.409.466,52		
2491- Gen. barnehageadm	-1.622.600	-1.622.600,27	100	
2942- Gen. skoleadm	550.000	213.133,75	101,71	

Generell barnehageadministrasjon omfatter felles barnehagerelaterte prosjekter samt spesialpedagog og spesialpedagogiske tiltak rettet mot barn i førskolealder.

Spesialpedagogiske tiltak rettet mot barn i førskolealder utgjør kr. 1.128.000,-. Det er brukt netto kr. 670.159,16 av bundet driftsfond - av avsatte tidligere ubenyttede skjønnsmidler øremerket til drift/aktivitetsvekst innen barnehagesektoren. Dette skyldes at barnehagedriften skal være et "selvkost"-område, med utgangspunkt i kommunens egenfinansiering av barnehagedriften i 2002. Det er fra området fordelt kr. 1.170.077,- av mottatte skjønnsmidler, til barnehagene, som finansiering av barnehagenes økte driftsnivå/nyetablerte barnehageavdelinger.

Generell skoleadministrasjon omfatter felles grunnskolerelaterte prosjekter. De prosjektene som har hatt hovedfokus i 2008 er "etterutdanning i lesing", og "kompetanseutvikling av lærere". For prosjektet "etterutdanning i lesing" er det avsatt kr. 102.381,30 av mottatte øremerkede midler til bruk i 2009.

4.10 Kultur

Leder	Svein Ladehaug
-------	----------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Kultur	5.467.580,-	5.260.897,-	96,2%	Se enhetsleders kommentar nedenfor
511. Kulturadministrasjon	2.493.140,-	2.387.988,-	95,8%	Mindreforbruket på i overkant av kr. 100.000 skyldes hovedsakelig at enhetsleders lønn ble utbetalt over sentraladministrasjonens budsjett i 4 av årets måneder.

512. Kulturvern	183.000,-	184.651,-	100,1%	Ingen
514. Bibliotek	1.499.970,-	1.457.047,-	97,1%	Planlagt mindreforbruk for å bidra til enhetens innsparingskrav
515. Kino	93.310,-	66.853,-	71,6%	OVERRASKENDE POSITIVT RESULTAT MED ET MINDREFORBRUK PÅ I UNDERKANT AV KR. 30.000 SOM SKYLDES GOD PUBLIKUMSOPPSLUTNING OM NOEN FÅ "STORE" FILMER (HVRAV EN I DESEMBER)
517. Parken ungdomsklubb	1.198.160,-	1.164.358,-	97,2%	Planlagt mindreforbruk for å bidra til enhetens innsparingskrav

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Midtveis i 2008 sannsynliggjorde enhetsleder et mulig innsparingspotensiale på ca. kr. 90.000. Tiltakene som ble i verksatt viser seg å ha vært vellykkede. I tillegg fikk enheten et uforutsett mindreforbruk på kinodriften. Totalt sett førte dette til et mindreforbruk på i overkant av kr. 200.000.

Personell

	Ant. årsverk	Sykefravær %
Kulturkontoret	2,50	0,0%
Idrett	0,00	0,0%
Bibliotektj.	2,60	1,0%
Parken Ungdomsklubb	1,98	1,8%
Kino	0,37	0,0%

4.11 Sosialtjenesten (NAV-kommunal del)

Leder	Bjørn Kasper Sørum
-------	--------------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Sosialtjenesten				Forbruket er svært realistisk iht budsjettammen.
311. Sosialtjenesten	5.369.210	5.272.098	98,2	

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Regnskapet for 2008 viser et lite underforbruk. Budsjettplanlegging har derfor vært realistisk iht utbetalinger av sosialhjelp og antall brukere av tjenestene. Fordelingsnøkkelen mellom stat/kommune på driftkostnader ser også ut til å være realistisk.

Sykefraværet for sosialtjenesten har i 2008 vært 5,9 %. Dette er en nedgang fra 2007 på 1,3%. Fraværet anses ikke som bekymringsfullt og de sykmeldte har fått nødvendig oppfølging. Ingen langtidssykmeldte. Arbeidsmiljøet anses som meget godt og sammenslåingen av tidligere trygd, aetat og sosialtjenesten må anses som vellykket.

Enheten har i 2008 hatt ca. 3 mnd. med vakant stilling i 100%. Stillingen som ruskonsulent i hel stilling har vært bemannet i 9 mnd for 2008. Gjeldsrådgiver er ansatt i 70% stilling. Enheten har ved årsskiftet 08/09 besatt alle stillinger innenfor rammen av tildelte årsverk.

FAGLIG UTVIKLING FRA 2007 – 2008:

	2007	2008
Aktive brukere:	202	185
Utbetalinger	135	142
Råd/veiledning	67	43
Nye brukere	57	56
Saker	946	1092 (vedtak)

4.12 Kulturskole

Leder	Sigrunn Granseth
-------	------------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Kulturskole				
291. Kulturskole	2116080	2093094	98,91	

Personell/Brukere

2008	Ant. årsverk	Sykefravær %	Ant. elever	Antall elevplasser	Venteliste pr. 31.12.07
Kulturskole	5,3	7,2	197	251	17

Enhetsleders kommentar om økonomi:

Enheten var pålagt innsparing på 30 000. Etter at de siste regningene er kommet inn, har kulturskolen en innsparing på ca. 23000.

Enhetsleders kommentar om HMS:

Sykefraværet er litt høyere enn normalt for (7,2%). Det skyldes delvis en langtidssykemelding grunnet fysisk belastning ved korpsdireksjon.

Det har vært gjennomført vernerunde i ungdomsskolebygget på Dokka. Luftkvaliteten i musikkrommet er målt og er innenfor akseptable verdier det meste av tiden. Den oppleves likevel som for dårlig når det er danseundervisning der, noe som kan skyldes manglende avtrekk og for høy temperatur. Det jobbes videre med å finne ut om disse tingene kan utbedres. Videre er det fortsatt for mye lyd gjennomgang mellom 3 av undervisningsrommene.

4.13 Familie og Helse

Leder	Frøydis Fretheim
-------	------------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Avvik
Totalt Familie og helse	24 610 870	26 435 034	107,41	1 824 164
331. Familie og helse adm	1 065 617	1 139 887	106,97	
332. Legetjenesten	5 131 590	4 935 870	96,19	
333. Miljørettet helsevern	510 890	517 124	101,22	
334. Helsestasjon	901 705	852 203	94,51	
335. Fysioterapi og ergoterapitj.	2 790 399	2 925 892	104,86	
336. Psykisk helsearbeid	682 728	483 404	70,80	
337. PP-tjenesten	1 653 324	1 648 353	99,70	
338. Barnevern	8 245 480	9 951 971	120,70	1 706 491
339. Tilrettelagte tjenester	3 629 137	3 980 326	109,68	351 299

Evt. generelle kommentarer om økonomi og drift:

Saksmengde og nødvendige iverksettelse av tiltak i barneverntjenesten er i hovedsak årsak til merforbruket i enheten.

I tillegg kostet lønnsoppgjøret Familie og Helse kr. 710 167, mens enheten fikk kompensert for kr. 475 970.- Merforbruket her, som gjaldt alle avdelingene var kr. 234 197.-

Sykefraværet er generelt lavt i enheten, i et par avdelingene har det vært noe større enn ønskelig.

Personell	Årsverk	Sykefravær %
Administrasjon	2,0	3,8
Miljørettet Helsevern – lokalt	0,33	0
Helsesøstertjenesten (skole- /helsestasjon- /jordmortjeneste/helsest. for ungdom) 0,4 st. er prosjektstilling	4,3	2,2
Ergo-og fysioterapitjenesten	3,15	0,5
Driftsavtale – fysioterapeuter	7,15	
Psykisk helsearbeid	7,6	5,1
PP-tjenesten	3,0	1,0
Barneverntjenesten	5,0	15,3
Barneboligen	5,5	13,5
Avlastning	1,5	17,1

4.14 Omsorg og rehabilitering

Leder	Marit Motrøen
-------	---------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Omsorg og rehabilitering	89 367 660	92 001 632	102,95	
3611. Omsorg og rehab. adm	9 988 385	9 740 715	97,52	Tildelingskontor har hatt en langtidssykmeldt som det ikke har vært innleid vikar for. Fastlønn på Fagteamet har en feilføring, en ansatt skulle ha vært ført på vikar svangerskapspermisjon.
3612. Omsorgsdistrikt Dokka	13 042 993	13 429 615	102,96	Hjemmesykepleien har hatt høyt sykefravær, opplevelse av stort arbeidspress og stadig økende antall dårlig hjemmeboende. Gjennom året har det vært jobbet aktivt med løsninger ift

				overtidsbruk og ekstrahjelp. Det pågår et prosjekt som bla. har fokus på arbeidsnærver, intern omstrukturering av turnus og arbeidsoppgaver, samt tildeling og oppfølging av vedtak.
3613. Omsorgsdistrikt Torpa	16 482 619	16 813 172	102,01	Gjennomgående på alle ansvar er det sprekk i avtalefestede tillegg, samt dyrere leasing og drift av biler enn budsjettert. Forslag høsten 2007 om å redusere dagtilbudet ble ikke vedtatt, og penger ikke tilbakeført, dette forklarer at fastlønnen på ansvar 36134 ligger over 100%. Transport av dagpasienter og arbeidsoppmuntringspenger har også gitt et merforbruk. Noe sprekk i overtid.
3614. Rudsgata bofellesskap	9 471 529	9 586 832	101,22	Merforbruk på ekstrahjelp og overtid, som dels forklares av styrking av bemanning rundt utagerende beboere, og uro på natt har gitt overtid. Kortidsfraværet har gitt ett merforbruk av vikarer innenfor arbeidsgiverperioden. Vedsenteret har hatt en merinntekt ift vedsalg.
3615. Snertinn bofellesskap	8 908 193	9 253 442	103,88	Sprekk i avtalefestede tillegg, samt et merforbruk ift sykefravær innenfor arbeidsgiverperioden. Høyt sykefravær gir stort behov for vikarer, dette gir merutgifter ift opplæring. Overtid og ekstrahjelp relativt lavt budsjettert, noe som gir en % -vis høyt merforbruk. Arbeidsgiveravgift og pensjon er også for lavt budsjettert.
3616. Kjøkken	5 428 119	5 502 341	101,37	Det er i ordinær drift og turnus beregnet 30 % lærling, da vi ikke har hatt lærling har dette gitt et merforbruk - bruk av fagpersoner er dyrere. Økte matvarepriser gir også en merkostnad.
3617. Landmo sykehjem	26 045 822	27 675 514	106,26	Gjennom året har det vært en erkjent underbudsjettering tilsvarende 2 000 000,- plassert i 2 etg. Dette har medført en økning på avtalefestede tillegg, arbeidsgiveravgift og pensjon ift budsjett. Likeledes har prosjektet med styrking av bemanningen med 0,8 årsverk ¾ av året gitt en reell lønnskostnad, men på den andre siden gitt lavere sykefravær, bruk av ekstrahjelp og overtid. Lave budsjetter på ekstrahjelp og overtid ift avlønning gir raskt et merforbruk. Perioder med høyt sykefravær gir økt behov for vikarer og kostnader til opplæring. Brukerbetalingen har gitt en merinntekt på ca 1,5 millioner ift at

				antall sykehjemsplasser har vært opprettholdt, men tilsvarende vært redusert i budsjettet på denne posten. Gjennomgående på alle avdelinger et merforbruk på avtalefestede tillegg.
--	--	--	--	--

Årsresultat for enheten i kroner; - 2 634 000,-

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Det har gjennom året vært en erkjent underbudsjettering tilsvarende ca kr; 2 000 000,-

Samtidig medførte årets lønnsoppgjør at enheten selv måtte dekke ca kr; 1 500 000,- innenfor egne rammer.

Prosjektet med styrking av bemanningen ved 2 etg. Landmo Omsorgs – og rehabiliteringssenter ¾ av året, har medført en reell lønnskostnad på ca kr; 325 000,- men dette har på den andre siden gitt høyere arbeidsnærvær og derved reduserte utgifter til sykevikarer, ekstrahjelp og overtid.

Vi har på den andre siden hatt merinntekter ift budsjett på vedsalg og brukerbetaling ved Landmo Omsorgs – og rehabiliteringssenter.

Den pågående driftsgjennomgangen i enheten, med bla. økt fokus på økonomi har gjort at ansatte med økt bevissthet har vært med å ta viktige grep, dette gjør at resultatet tiltross for merforbruket ikke blir så høyt som tidligere fryktet. Utgifter til ekstrahjelp og overtid har gjennom året blitt redusert, samtidig viser det seg at budsjettallene på disse postene ligger urealistisk lavt ift dagens lønnsnivå. Lønns - og avtaleverk knyttet til de turnusarbeidende i vår enhet gjør at de variable lønnspostene må opp på et mer realistisk nivå i budsjettsammenheng. Det har blitt spart på innleie av vikarer ved sykefravær der det har vært mulig. Dette har medført at andre i tillegg til sine ordinære arbeidsoppgaver har fått et betydelig arbeidspress. Dette går for en kortere periode, men ikke i lengden. Det er også i denne sammenheng viktig å understreke at enheten pga. tilnærmet ”innkjøpsstopp” gjennom året har stor slitasje på mye av utstyret, noe som ikke kan vedvare ift. kvalitetskravene. Sykefraværet har på noen avdelinger vært betydelig, med flere langtidssykmeldinger. Det jobbes aktivt med tiltak for å redusere denne tendensen.

Det konkluderes med at enheten jobber med pilen i riktig retning med målsetningen om balanse mellom budsjett og regnskap.

Personell/Brukere

Ansvar:	Antall årsverk	Sykefravær i %	Kommentarer
Totalt Omsorg og rehabilitering			
36111. Omsorg og rehab. Adm	3	0,4	
36112. Tildelingskontor	2,4	42,7	Fravær pga svangerskap og en langtidssykmelding

36113. Fagteam	7,25	16,3	Noe langtidssykmeldinger
36114. Vaskeri	1,7	2,4	
36115. Ambulerende vaktmester	1,6	0,7	
36121. Hjemmesykepleie Dokka	18,8	13,6	Blanding av kortids - og langtidsfravær, opplevelse av stressfylte hverdager.
36122. Hjemmehjelp Dokka	4,6	7,6	
36131. Hjemmesykepleie Torpa	11,4	5,5	
36132. Hjemmehjelp Torpa	3,9	7,1	
36133. Korsvold omsorgssenter	4,25	13	1 sykmeldt 7 mnd av svangerskapet
36134. Korsvold dagsenter	3,65	4	
36135. Furuholtet bofellesskap	8,65	6,5	
36141. Rudsgata bofellesskap	16,8	20,5	Flere langtidssykmeldte av ulike årsaker
36142. Vedsentetet	1	3,5	
36151. Snertinn bofellesskap	13,0	19,6	Mange av de faste i langtidssykmeldinger stor slitasje på de gjenværende med mange vikarer
36152. Brukerstyrt personlig assistent	4,54	15,5	Langtidssykmeldinger pga slitasje og ryggplager
36161. Kjøkken	9,55	10,8	Noen langtidssykmeldte.
36172. Landmo sykehjem 2. etg.	26,3	10,4	Gjennomgående tung pleie, med mange tunge forflytninger
36173. Soltun	16,76	11,6	Krevende arbeidssituasjoner rundt demente fører til stor slitasje hos de ansatte
36174. Rehabiliteringsavdelingen	16,91	7,5	
Personlig assistent objekt 88659	Ca 4,6	Sees sammen med 36152	

4.15 Teknisk drift og eiendom

Leder	Asbjørn Strømsjordet
-------	----------------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Teknisk drift og eiendom	22.630.580	28.359.700	125,32	
4400. Anskaffelser	0	2.859	0,00	
4411. Tek, drift og eiend. adm.	1.162.270	1.442.533	124,12	Ikke hatt investeringsprosjekter å overføre prosjektleder på.
4412. Andre boligtiltak- husbankmidl	51.000	-55.901	-109,61	
4421. Vedlikehold	1.945.9950	2.089.2756	-107,16	Merforbruk på strøm kr 650.000.-
4428. Vaktjeneste	-8.000	98.564	-1232,06	Feil budsjettering, her er ingen inntekt, kun kostnad.
4431. Festetomter/jordeiendommer	52.000	30.552	58,75	
4451. Maskinforvaltning/Verksted	-46.000	816.437	-1774,86	Fordelte maskinkostnader og Kirkegravning ca 300.000.- / flom
4461. Sysselsetting	208.800	5.311	2,54	
4471. Veger og gater	3.147.540	4.260.728	135,37	Snøbryting gamle kontrakter kr 700.000.-
4481. Brannvesen	2.531.380	3.425.273	135,31	Ikke budsjettert for beredskap kr 900.000.-
4511. Vannforsyning	-1.218.820	-1.300.415	106,69	0 område / Budsjettert for lavt på gebyrsiden
4521. Avløp	-1.996.360	-1.054.659	52,83	0 område / Septik gir merinntekt (SØAS)
4531. Renovasjon	-747.630	-124.945	16,71	0 område / Renovasjon på hytter ligger høyere en antatt
4581. Feiervesen	-54.800	-74.147	135,31	0 område / Ikke gebyrøkning på 4 år.
4999. Lønn til fordeling	53.250	-5.268	-9,89	Kun internføringer

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Totalt har enheten et merforbruk på ca 5,7 mill. Forklaringen på dette ligger i feilbudsjettering på kr 1.458.000.- ad mva , ikke budsjettert beredskap for brann kr 900.000.-, en stilling som prosjektleder for investeringsprosjekt, ikke finansiert pga liten investeringsaktivitet i større prosjekter, manglende kompensasjon for lønnsoppgjøret med kr. 388.000,-, økte strømkostnader 650.000,-, snøbrøyting kr. 700.000,- (dette er en kombinasjon av store snøfall og gamle kontrakter). Enheten ble våren / sommeren 2008 påført ekstra kostnader ved 2 flommer, der det var mye mannskap i gang totalt 6 døgn og stort innleie av gravemaskiner. Dette utgjør ca 500.000,-. TDE har heller ikke budsjettert med kirkegravning. Enheten utfører ca 80 gravinger pr år, og dette utgjør med mann og maskin ca 300.000,-. Selvkostberegninger for 2008 var ikke gode nok. Dette resulterte i en inntektssvikt på 1.463.000,-.

Ledningsnettet for avløp fikk en driftsstans i Torpa og dette medførte merutgifter på ca 500.000.- i lønnskostnader og spyling av hele ledningsnettet.

Enheten har fortsatt et høyt sykefravær, men sett i forhold til 2007 så er gjennomsnittlig sykefravær redusert fra 20,9 % til 11.5% positivt at det går i riktig retning, men fortsatt er noen grupper utsatt for høy belastning og dette medfører sykefravær høyere enn snittet.

Alle tall ovenfor er bruttotall, og differansen mellom 5,7 og summen av tallene ovenfor (7,2 mill) er dekket innenfor egen ramme.

Personell/Brukere

	Ant. årsverk	Sykefravær %	Ant. leiligheter	Ant. off. bygg
Administrasjon (44111)	6,5	4,5		
Forvaltning Drift Vedlikehold (44211)	40,33	12,8		
Maskinforvaltning	0,5	8,0		
Renseanlegg	3,15	4,1		
Vannforsyning	2,95	12,7		
Avløp	1,95	5,1		
Renovasjon	1,15	3,7		
Veger	3,65	2,3		
Brannvesen (44811)	2,08	30,4		
Feievesen	2,45	0,4		
Syssetting (44611)	1	0,0		

	Ant. utrykninger	Ant A-objekter	Ant. kontrollert
Brannvesen	85	42	33
	Antall piper	Ant. feide piper	Ant. utf. brannsyn
Feievesen	3249	1665	542

4.16 Plan og næring

Leder	Merete Glorvigen
-------	------------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt Plan og næring	4523690	4035093,82	89,20	Det er for de fleste ansvarene ingen nevneverdige avvik på driftsutgiftene. Verken på landbrukskontoret eller på plan har enheten tatt inn budsjetterte gebyrinntekter. Landbrukskontoret har fått mer refusjon fra staten enn budsjettert pga. ulike prosjekter. Landbruksvikarområdet har fått mindre refusjon fra staten enn budsjettert, men dette er mer enn oppveid av at enheten i stedet har fått refusjon fra Nordre Land avløserlag for 2. halvår 2008.
7111. Administrasjon	227000	255903,59	112,73	
71111 Administrasjon P & N	227000	255903,59	112,73	Kr. 200 000 av budsjettet utgjør "kart på web".
7112. Landbruk	2241760	2197319,22	98,02	
71121 Landbruksvikar	280750	211487,97	75,33	Fra 01.07.2008 inngikk kommunen samarbeidsavtale med Nordre Land avløserlag. Landbruksvikarene er fortsatt kommunalt ansatte, men fra og med juli 2008 er det avløserlaget som har hatt ansvaret for landbruksvikarordningen. Inntekter for salg av landbruksvikartjenesten til gardbrukere oversteg også budsjettert beløp dette året.
71122 Landbrukskontoret	1913010	1929079,44	100,84	
71123 Skogeiendommer	48000	70075,11	145,99	Det har vært større aktivitet enn budsjettert i sentrumsnære områder. Dette har gitt økte kostnader.
71124 Veterinærvaktordningen	0	-13323,30	0	2008 var første året som kommunene har hatt ansvar for klinisk veterinærvakt og tilfredsstillende dekning av dyrehelsepersonell. Kommunene Nordre Land og Etnedal (med unntak av Steinsetbygda) utgjør et veterinærvaktdistrikt. Ordningen administreres av Nordre Land. Tilskudd fra Staten skal dekke ordningen i sin helhet. For 2008 ble det gitt kr. 548 862 i tilskudd til ordningen. Av dette beløpet utgjør totalt 20 000 kr. et

				administrasjonstilskudd til kommunen(e). En av veterinærene får en godtgjøring for å organisere veterinærvaktene i praksis, slik at kommunen i 2008 fikk en netto godtgjøring på vel kr. 13 000, som samsvarer med forutsetningene nevnt over.
7113. Plan	870310	706347,80	81,16	
71131 Plan	870310	706347,80	81,16	Driftsutgiftene er godt innenfor budsjett. Av 191 000 kr. som var satt av til konsulenttjenester, herav 150 000 kr. til gang-/sykkelveg Nordsinni, er kr. 16 228 brukt. Planarbeidet med nevnte gang- og sykkelveg har vært forsinket fra vegvesenet sin side. Det er ikke satt av ubrukte midler til dette prosjektet. Gebyrinntektene avhenger av bebyggelses- og reguleringsplaner som fremmes gjennom året, og er for 2008 lavere enn budsjettet.
7114. Miljøvern	-71000	-22616,87	31,85	
71141 Miljøvern	-84000	-86478,69	102,95	Til vedlikehold knyttet til Dokkastien, Møllerstufossen og lignende har det vært brukt kr. 13 500 i 2008.
71142 Jakt og viltstell	13000	63861,82	491,24	Midler fra det kommunale viltfondet er delt ut til private lag og foreninger som tidligere. I forhold til avskyting mv. har det vært et normalår.
71143 Fiskestell	0	0	0	Midler fra det kommunale fiskefondet er delt ut til private lag og foreninger som tidligere.
7515. Bygg/Oppmåling	1255620	898140,08	71,53	
75151. Byggesaksbehandling	191280	12334,25	6,45	Driftsutgifter er godt innenfor budsjett, og det er også i 2008 tatt inn mer inntekter på gebyrer enn budsjettet; 896 800 kr. mot 816 000 kr. Antall hytter i Synnfjellet utgjorde størsteparten av gebyrinntektene.
75152. Oppmåling	1064340	885805,83	83,23	Det er brukt snaut kr. 155 000 på overtid, mot budsjettet kr. 63 000. Aktiviteten gjenspeiles i gebyrinngangen, som er på vel kr. 1,4 millioner mot 907 000 kr. budsjettet. Det settes av kr. 281 000 på fond på ansvaret oppmåling.

Enhetsleders kommentarer om økonomi:

Dette er i hovedsak kommentert under de enkelte ansvar spesielt og for enheten totalt under ”Totalt plan og næring”.

Når det gjelder lønnsoppgjøret kostet dette Plan og næring kr. 337 948 i 2008. Av dette er kr. 111 458 ikke kompensert og har blitt dekket innen egne rammer.

Andre kommentarer til administrasjon og drift:

Årsverk/sykefravær

	Antall årsverk		Sykefravær %
Landbruksvikar (ansvar 71121)	2,1		5,9
Landbrukskontoret (ansvar 71122)	3,8		1,3
Skogeiendommer (ansvar 71123)	0,1		
Plan (ansvar 71131)	1,5		3
Bygg (ansvar 75151)	2,0		1,7
Oppmåling (ansvar 75152)	3		11,9
Sum Plan og næring	12,5	Sum Plan og næring	5

Det er 13 fast ansatte på Plan og næring fordelt på 12,5 årsverk. I august 2008 ansatte enheten en person i et 100 % vikariat for vel et år, opprinnelig var dette et sykevikariat på oppmåling, men fra 01.11.2008 er vikariatet fordelt på 30 % på oppmåling og 70 % på plan (vikariat for person i svangerskapspermisjon).

HMS

Enhetens årsplan HMS 2008 er i hovedsak fulgt. Land bedriftshelsetjeneste har gjennomført stressmestringskurs for Plan og næring, og enheten har også gjennomført helsekontakter i 2008. Det er gjennomført vernerunde på 4. etasje. Det er ikke gjennomført vernerunde for landbruksvikarene.

Virksomhetsplan

Det ble for første gang utarbeidet virksomhetsplan for enheten, med utgangspunkt i kommunens overordnede mål og handlingsplan og de føringer enheten har fra overordnede sektormyndigheter innen de respektive fagområder. Den viser også en oversikt over de ansattes oppgaver og utfordringer i 2008.

4.17 Fellesinntekter og fellesutgifter

Leder	John Løvmoen
--------------	--------------

Ansvar:	Budsjett 2008	Regnskap 2008	forbr.%	Vurdering av budsjettsituasjonen og avvik
Totalt				
81111- Skatter	-107.000.000	-106.533.263	99,56	
81121- Eiendomsskatt	-12.800.000	-12.489.413	97,57	
82111- Statlige rammetilskudd	-116.366.000	-117.763.291	101,20	
82521- Moms investering	-4.164.000	-3.758.522	90,26	Skyldes at budsjetterte investeringer forskyves ut i tid.
82522- Kompensasjonstilskudd	-4.364.000	-5.484.329	125,67	
91111- Renter/omkostninger på lån	10.864.000	15.265.001	140,51	Må sees i sammenheng med 91112 og 92121
91112- Andre renter/omkostninger	0	-11.024.642		Må sees i sammenheng med 91111 og 92121
92111- Avdrag på lån	13.100.000	12.181.043	92,99	
92121- Formidlingslån	-5.564.000	-844		Må sees i sammenheng med 91111 og 91112
93111- Disposisjonsfond	-825.000	-527.773		
93121- Bundne driftsfond	240.000	655.921	273,30	
96111- Disp. tidl. Års ikke disp	0	-1.121.260		Resultat 2007.
97111- Overført til invest.regnskap	2.000.000	0		Strykningsbestemmelsene medførte at overføringer til investeringsregnskapet ikke ble gjennomført.
99111- Ikke disp. netto dr.res		-3.266.052		Årets resultat (underskudd)

Generelle kommentarer om økonomi og drift:

Skatter og statlige rammetilskudd må sees i sammenheng. Mindreinntekter fra skatter (sett i forhold til landsgjennomsnittet) blir kompensert ved merinntekter på statlige rammetilskudd i form av inntektsutjevning.

Eiendomsskatt er utskrevet i året med kr. 12,48 mill. Virkningen av at kommunen ikke skal beskatte boliger/fritidseiendommer/næringsbygg som ikke er definert som verker og bruk, kom i 2008. Dette medførte en liten inntektssvikt på området.

Mindreinntekter på Moms investering skyldes i hovedsak at større investeringsprosjekter som rehabilitering av Dokka barneskole og utbygging av barnehageplasser ikke er iverksatt i samme grad som det var budsjettert. Videre er resten av tidligere avsatt "moms-fond" brukt opp i 2008.

Netto renter gir ca 1 mill i mindreutgifter/merinntekt i forhold til budsjett.. Dette skyldes i all hovedsak en større renteoppgang enn forutsatt i budsjettet, og en bedre avkastning på våre innskudd. Avdrag på innlån har også ca 1 mill i mindreutgifter forhold til budsjettet. Dette skyldes hovedsakelig refinansiering av et større lån, med opptak av fastrente fra 2008. Budsjettet på ansvar 92121 gjelder budsjetterte renteinntekter, og fremgår på feil ansvar i oversikten. Denne korrigeringen er gjort i kommentarene ovenfor.

5. Investeringsstatus pr. 31.12.2008

Oppstart og fremdrift på investeringsiden er preget av begrensningen på kapasitet til å sette i gang, gjennomføre og følge opp prosjektene. Dette er spesielt tydelig for investeringsprosjekter innen VA-området. Enheten har prioritert å slutføre prosjekter innen miljøgata, stedsutvikling, skyss-stasjonen, Tonlia tomtefelt og fast dekke på kommunale veier, før nye prosjekter igangsettes. De prosjektene som har hatt mest fokus av nyoppstartede prosjekter er utbygging av Torpa barnehage avdeling Mariringen, og prosjekteringen av rehabiliteringsprosjektet ved Dokka barneskole.

En mer detaljert oversikt over de enkelte investeringsprosjektene finnes i regnskapsdokumentet.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06220	Tonlia Elgfaret	0	0	0	60.464,11	0

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet gjelder asfaltering av kort veistrekning i forbindelse med vei inn i øvre del av Elgfaret.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06626	Moskauglinna	0	0	0	11.620,27	0

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet gjelder asfaltering av kort veistrekning i Moskauglinna.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06751	Dokka barnehage avd Tonlia	0	114.382,19	114.382,19	74.250,93	40.131,26

Kommentarer til prosjektet:

En del gjenstående arbeider utomhus er gjennomført. Gjerding mot nabo og de minste's lekeareal, port v. uthus m.m. Fjerning av jordhaug, planering og tilsåing. Tilbakeføring og komplettering av lekeapparater.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06798	FØS -investering Visma	0	0	0	305.062,00	0

Kommentarer til prosjektet:

Føs –prosjektet gikk i 2008 inn i avslutningsfasen, hva investeringer angår. Medgått ramme er i henhold til kommunens andel av Gjøvik-regionens fordelte investeringsutgifter.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06929	Nordsinni barnehage Skogvang	0	114.449,20	114.449,20	114.449,20	0

Kommentarer til prosjektet:

Restbevilgning brukt til påbygg til garderobe med Skogvang. Denne er ferdigstilt.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06961	DUS - svømmehall	0	0	0	87.885	0

Kommentarer til prosjektet:

Utgiftene omfatter utskriftning av dører etter et forlik med entreprenør.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06964	Trafikksikkerhetstiltak	0	0	0	181.227,98	0

Kommentarer til prosjektet:

De tiltak som er gjennomført i 2008 er primært opphøyde gangfelt i Nedre Smebyvei og rekkverk i Tonbakken.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06984	Bussterminal Dokka	0	37.983,77	37.983,77	37.983,77	0

Kommentarer til prosjektet:

Utgiftene for 2008 gjelder belysning av bussterminalområdet.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
06990	KLP – egenkap.innskudd	0	0,-	0	737.301,-	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Innkalling av Egenkapitalinnskudd i KLP.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07002	NAV-etablering	0	60.000	60.000	48.424,50	11.575,50

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet var avsluttet fra PL / BL i 2008 med en restbevilgning som nevnt over. Utgiftene for 2008 gjelder sluttoppgjør for prosjektet.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07003	Komm. boliger rehab	0	700.000,-	700.000,-	226.820,82	1.063.000,-

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet løper videre så lenge det er større utbedringsbehov på våre utleieboliger. Det har i 2008 vært foretatt utbedringer ved Landmoveien 10, Åsligata og Nyboveien 12. Det er innhentet tilskuddsmidler for noen av disse tiltakene, samt for andre tiltak som ikke er gjennomført enda. Disse er avsatt, og er grunnen til en økning av restbevilgning utover gjenstående bevilgning fra tidligere år.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07004	ENØK-tiltak	400.000,-	1.835,54	401.835,54	387,358,23	14.477,31

Kommentarer til prosjektet:

Utskifting av svært dårlige vinduer i klasseromsfløya ved TBUS blir gjennomført gradvis, og noen vinduer ble også skiftet i 2008. Videre ble det skiftet 3 kjøreporter ved driftsstasjonen.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07005	Kjøp av transport/utstyr	400.000	0	400.000,-	400.000	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Det er i 2008 gått til innkjøp av transportmiddel og nødvendig grunnutstyr til kommunens snekkerlag. Finansieringen er omdisponerte midler fra tidligere avsluttede prosjekter som har restbevilgning.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07006	Andeler i Viken skog	0	0,-	0	11.159,49	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Andelene godskrives til en del av tømmeroppgjør ved salg/levering av tømmer fra kommuneskogen.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07007	Etappevis rehab Dokka barnesk.	5.000.000	2.000.000	7.000.000	175.859,61	6.824.140,39

Kommentarer til prosjektet:

Forprosjekt er i gang. Utlysning av arkitektkonkurranse ble foretatt. Forprosjektet vil gå inn i en hektisk perioden vinter/vår 2009.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07008	Generell IKT-opprust.	500.000,-	783.943,50	1.283.943,50	289.283,00	494.660,50

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet går løpende. Ett av hovedpoengene med årlig bevilgning på dette området, er at de årlige bevilgningene i noen grad skal "spares" slik at betydelige løft innen IKT (som skjer ved oppgraderinger) er ferdig finansiert, og ikke behøver en betydelig bevilgning de enkelte år.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07009	Grunnskolen IKT-plan	250.000	185.184,-	435.184,-	195.988,05	239.195,95

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet omfatter anskaffelse av elektroniske læremidler/hjelpemidler til skolene, i henhold til grunnskolens IKT-plan. Innkjøpene for 2008 gjelder datautstyr ved Torpa barne- og ungdomsskole.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07010	Trådløst nettverk skoler	0	100.337,6	25.396,25	25.396,25	74.941,35

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet er i hovedsak gjennomført med etablering av 3 trådløse nett. Noen utfordringer har oppstått på ett av disse nettene (elevnettet), og disse må løses før prosjektet kan avsluttes. Det forventes at restbevilgningen er tilstrekkelig for å løse disse utfordringene.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07012	Barnehage ny avd	5.000.000,-	5.000.000,-	10.000.000,-	2.002.000,63	7.997.000,37

Kommentarer til prosjektet:

Byggeprosjektet startet opp september 2008. Fremdriften pr. 31.12.2008 er ca en uke forsinket i forhold til utarbeidet fremdriftsplan. Dette skyldes kuldeperioden og mye snø. Forsinkelsen vil bli innarbeidet. Økonomien er i rute ved prosjektet. Bevilget ramme for Mariringen er kr. 6,6 mill. Rest på dette prosjektet er derfor kr. 4.597.999,37.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07013	Infeksjonsisolat Landmo	0	80.429,-	80.429,-	80.429,-	0

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet ble gjennomført og avsluttet i 2007. Utgiftene 2008 gjelder slutfaktura på prosjektet. Denne var kjent ved forrige årsskifte, og det ble avsatt midler til denne slutfakturaen.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07014	Komm. veger fast dekke	2.000.000,-	793.847,33	2.793.847,33	2.503.686,27	290.161,06

Kommentarer til prosjektet:

Prosjekt startet opp i 2007 og ble avsluttet i juli 2008 med en total bevilgning på 3 mill.

Regnskap i balanse i forhold til bevilgning.

Følgende veger er asfaltert:

Nedre del Moskauglinna, Rosteinvegen til bru, Landmovegen fra Rudsgt til N.Smebyv., Blindveg Hensrudvegen, første halvdel av Skogvegen, Nedre del Bårlivegen, Villavegen, Moavegen og Nylinna.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07015	Renovere VA-ledninger	0	874.110,-	874.110,-	121.345,99	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Ikke utført i stor grad i 2008.

Når det gjelder bevilgning på dette prosjektet, må denne sees i sammenheng med 07016 – Utvide VA nett randsone..

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07016	Utvide VA nett randsone	0	751.147,02	751.147,02	1.503.911,03	0,-

Kommentarer til prosjektet:

VA-nett etablert i Granervegen høst 2008, 11 hustander vil bli tilknyttet. Prosjekt fullføres våren 2009. Økonomi i rute. Når det gjelder bevilgning på dette prosjektet, må denne sees i sammenheng med 07015 – Renovere VA-ledninger.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07018	I-nett	0,-	201.750,-	201.750,-	24.824,89	176.925,11

Kommentarer til prosjektet:

Hoveddelen av prosjektet er gjennomført etter plan. I 2008 er det innkjøpt digital skjema-løsning og tilpassing av denne samt foretatt noe justering av web-løsning. En god portal vil være avgjørende for at vi kan gi gode tjenester på web og krever kontinuerlig oppfølging/justering av vår løsning.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07718	Kjøp/salg av aksjer	300.000,-	0,-	300.000,-	301.000,-	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Det er kjøp aksjer gjennom en emisjon i SØAS og kjøpt aksjer i Dokkadelta nasjonale våtmarkssenter AS, samt kjøpt en andel i Landevegen SA

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07719	Kjøp/salg jordeiendommer	0,-	1.649,-	1.649,-	15.597,50	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Utgiftene skyldes kjøp av veggrunn i Torstu.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07720	Kjøp/salg av eiendommer	0,-	0,-	0,-	120.116,50	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Tinglysning, oppmåling etc. i forbindelse med kjøp/salg av eiendommer som ikke kommer inn under jordeiendom. Det er i hovedsak foretatt tinglysning/oppmåling på tomtefeltet i Tonlia.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07850	Miljøgata	2.600.000,-	1.016.132,09	3.616.132,09,-	3.616.132,09	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet avsluttet oktober 2008. Regnskap i balanse i forhold til bevilgning. Oppsetting av skilt ved gangfelt, samt skilt til parkeringsplasser blir utført tidlig vår 2009.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 05	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07990	Utlån	4.500.000,-	0,-	4.500.000,-	4.500.000,-	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Dette gjelder næringslån til Dokka møbler eiendom AS.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
07992	Formidlingslån	700.000,-	0	700.000,-	1.339.405,12	0

Kommentarer til prosjektet:

Tiltaket må sees i sammenheng med 08992 – Formidlingslån 2008.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
08001	Utbygg. Tonlia tomtefelt	5.530.000,-	0,-	5.530.000,-	5.206.652,87	323.347,13,-

Kommentarer til prosjektet:

All infrastruktur, dvs. veg, vann, avløp, overvann og varmerør ble lagt i 2008. Konkurs hos valgte entreprenør førte til at vi måtte velge nr. 2 på anbudslista. Anbudet her lå vesentlig høyere. Omlegging av bekk og mye leirmasse i grunnen har også ført prisen oppover. Det gjenstår litt finpuss og tilsåing som blir gjennomført våren 2009. Asfaltering blir ikke gjennomført før vegen har "satt seg" skikkelig. Deler av asfaltkostnadene må dekkes av andre bevilgninger.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
08002	Uthus Nordsinni kirke	760.000,-	0,-	760.000,-	22.397,50	337.602,50

Kommentarer til prosjektet:

Det er i 2008 prosjektert bygget. Påløpte utgifter er i all hovedsak kjøpte arkitektkostnader. Pga strykingsreglene er prosjektets restbevilgning kr. 337.602,50 etter at overføringer fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet ikke kunne gjennomføres.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
08003	Gate/fortau Dokka stasjon	900.000,-	0,-	900.000,-	712.199,50	187.800,50

Kommentarer til prosjektet:

Utvidelse av Stasjonsvegen er grunnarbeidet utført med overvann, gatelys og ferdig oppgruset veg. Vår og sommer 2009 fullføres prosjektet med å anlegge fortau, trafikkøy, tilpasse krysset i Dr. Hoffsgate og asfalt. Økonomi i rute.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilging
08004	Rehab Landmo mellombygg	1.500.000,-	0,-	1.500.000,-	132.662,50	1.367.337,50

Kommentarer til prosjektet:

Montering av fyringsenheter ved Landmo.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilging
08005	Universell utforming	400.000,-	29.181,-	429.181,-	181.891,15	0

Kommentarer til prosjektet:

En del tiltak ble gjennomført ved DBS for elever med spesielle behov. Forbedret utvendig adkomst til basseng og bibliotek ved TBUS. Asfaltering planlagt gjennomført 2009, avhengig av finansiering. Prosjektet mangler finansiering etter at pålagte strykingsregler i driftsregnskapet er gjennomført.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilging
08006	Håndterminaler PDA	270.000,-	0,-	270.000,-	0	0

Kommentarer til prosjektet:

Etter en utredning og vurderinger foretatt i forbindelse med driftsgjennomgangen, har enheten Omsorg og rehabilitering foreløpig lagt innkjøp av håndterminaler på "is". Det vil i løpet av 2009 bli avklart om bevilgningen kan omdisponeres.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilging
08007	Elverom boligfelt	700.000,-	1.544.900,-	2.244.900,-	1.701.060	543.840

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet er todelt. Årets bevilgning kr. 700.000,- gjelder påkoblingsavgift til Torpa biovarme. Rest av medgått er erverv av boligfeltet i Elverum.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
08008	Vaskeriet Landmo	162.500.-	0	162.500,-	139.975,-	0

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet gjelder innkjøp av ny vaskemaskin. Dette er utført. Restbevilgning ikke videreført.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
08009	Driftsovervåkning VA	900.000.-	0	900.000,-	312.148,-	587.852,-

Kommentarer til prosjektet:

Prosjektet gjelder utskifting av driftskontrollanlegget. En server brøt sammen rett før jul. Prosjektet vil sikre en sikker kommunikasjon mellom kommunens VA-anlegg.

Objekt	Prosjekt	Bevilgning 08	Gjenstående tidl. år	Sum bevilget	Medgått	Restbevilgning
08011	Varmesøkende kamera brann	170.000.-	0	170.000,-	127.000,-	0,-

Kommentarer til prosjektet:

Gjelder innkjøp av varmesøkende infrarødt kamera til kommunen, primært til bruk i brannvesenet. Restbevilgning ikke videreført, da prosjektet er ferdig.

6. KOSTRA- Nøkkeltall

Kommunegruppe 11 (Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader pr. innbygger og middels frie disponible inntekter) består av: Eidsberg, Rakkestad, Eidskog, Grue, Åsnes, Trysil, Sel, Gausdal, Østre Toten, Gran, Søndre Land, Nordre Land, Nord-Aurdal, Hole, Notodden, Kragerø, Risør, Flekkefjord, Eigersund, Hå, Kvinnherad, Voss, Kvam, Flora, Gloppen, Vestnes, Rauma, Surnadal, Rissa, Oppdal, Røros, Midtre Gauldal, Klæbu, Namsos, Verdal, Inderøy, Nørøye, Narvik, Brønnøy, Alstadhaug, Vefsn, Vestvågøy, Vågan, Hadsel, Sortland, Andøy, Lenvik og Balsfjord.

A. Finansielle nøkkeltall og adm., styring og fellesutgifter - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Finansielle nøkkeltall						
2.1 Finansielle nøkkeltall i prosent av driftsinntektene						
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-4	0,4	-1,7	-2,3	-1,6	-0,7
Rente- og avdragsutgifter netto, i % av brutto driftsinntekter	4,8	1,8	2,4	3,2	5,2	4,7
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter	55,7	28,9	67,2	51,5	64,3	60,2
Arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter	11,7	19,6	28,8	27,3	16,1	21,8
Akkumulert regnskapsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	0	0	0	-0,9	-1,6	-0,7
2.2 Finansieringskilder for investeringene						
Finansieringskilde for investeringene i %, Overføring fra driftsregnskapet	4,8	6,4	1,9	0,1	3,7	5,7
Finansieringskilde for investeringene i %, Tilskudd, refusjoner, salgsinntekter m.v	34,3	6,3	34,8	31,5	17	19,8
- Herav salg av fast eiendom	2,9	0,5	3,6	0,2	6,1	6,4
Finansieringskilde for investeringene i %, Diverse intern finansiering	8,1	43,8	5,4	42,7	5,1	13,9
- Herav udekket/udisponert i investeringsregnskapet	11,8	0	0	0	6,3	3,4
Finansieringskilde for investeringene i %, Bruk av lån (netto)	52,8	43,5	58	25,7	74,2	60,5
2.3 Brutto driftsinntekter fordelt på inntektskilder						
Skatt på inntekt og formue (inkludert naturressursskatt) i % av brutto driftsinntekter	24,5	31,7	27,6	28,5	31,1	37,9
Statlig rammeoverføring i % av brutto driftsinntekter	31,4	20,5	29,2	31,5	27,3	19,6
Andre statlige tilskudd til driftsformål i % av brutto driftsinntekter	2,4	4,4	4,6	3,6	7,2	8
Eiendomsskatt i % av brutto driftsinntekter	1,8	8,4	1,4	3,3	2,4	2,7
- herav eiendomsskatt på verk og bruk	1	7,8	0,2	3,3	1,3	1,9

- herav eiendomsskatt på annen fast eiendom	0,8	0,6	1,2	0	1	0,8
Konsesjonskraftinntekter i % av brutto driftsinntekter	0,2	0	0	0	0,2	0,4
Salgs- og leieinntekter i % av brutto driftsinntekter	13,3	15,1	17,5	16,2	13,5	13,4
Andre driftsinntekter i % av brutto driftsinntekter	26,3	19,9	19,7	16,8	18,4	17,9
2.4 Nøkkeltall i kroner per innbygger						
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger	38563	40159	37444	38048	37145	34518
Netto driftsresultat i kroner per innbygger	-2372	242	-1002	-1307	-905	-365
Frie inntekter i kroner per innbygger	33004	32232	33035	33577	32844	30832
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	32918	17808	39107	28807	36183	32204
2.6 Nøkkeltall for administrasjon, styring og fellesutgifter						
Netto driftsutgifter til adm., styring og fellesutgifter pr. innb. i kr.	3778	4004	3067	3288	2898	2793
herav: Lønnsutgifter pr. innb. i kr., adm., styring og fellesutgifter	2622	2682	1083	2373	2175	2201
Brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb.	4556	4687	4220	4352	3866	3715
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb.	4300	4469	4047	3961	3566	3407
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring , i kr. pr. innb.	439	565	390	460	387	341
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb.	3512	3348	3540	3154	2962	2888
Brutto driftsutgifter til funksjon 121, Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen, i kr. pr. innb.	0	278	85	148	93	122
Brutto driftsutgifter til funksjon 180 Diverse fellesutgifter, i kr. pr. innb.	214	111	75	43	199	248

B. Behovsprofil - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Befolkningsdata pr. 31.12.2008						
Folkemengden i alt	6015	5800	6091	6680	..	..
Andel kvinner	49,7	49,6	49,7	50,8	49,9	50
Andel menn	50,3	50,4	50,3	49,2	50,1	50
Andel 0 åringer	1	1,2	1,1	1	1,1	1,2
Andel 1-5 år	4,9	4,9	4,8	4,8	5,7	6,1
Andel 6-15 år	12,9	12,6	12,9	11,8	13,4	13,3
Andel 16-18 år	3,8	4,1	4	3,8	4,3	4,2
Andel 19-24 år	6,7	6	6,5	6,7	7,2	7,4
Andel 25-66 år	53,1	54,9	53,4	54	53,2	54,6
Andel 67-79 år	11,2	10,8	10,7	11,8	9,6	8,5
Andel 80 år og over	6,4	5,6	6,6	6,1	5,6	4,6
Levekårsdata						

Andel skilte og separerte 16-66 år	10,6	11,4	10,2	12,4	10,9	11,3
Andel enslige innbyggere 80 år og over	67,8	69,6	64,3	68,5	68	67
Levendefødte per 1000 innbyggere	10,3	11,2	10,5	9,4	10,8	12
Døde per 1000 innbyggere	11	10,7	10,7	13	10,2	8,8
Innflytting per 1000 innbyggere	30,1	32,6	44	38,5	42,4	53,3
Utflytting per 1000 innbyggere	28,1	32,2	49,7	28,1	38,5	45,3
Bosettingsstruktur						
Andel av befolkningen som bor i tettsteder	59	56,1	41,9	41,5	59,2	74,9
Gjennomsnittlig reisetid til kommunesenteret i minutter	9,2	7,6	7,9	7,7	8,8	7,6
Arbeidsledige						
Andel arbeidsledige 16-24 år	1,4	2,4	2,5	1,4	1,9	1,7
Andel arbeidsledige 25-66 år	2,8	2	1,5	1,1	1,4	1,5

D. Grunnskoleopplæring - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommunegruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Netto driftsutgifter til grunnskoleopplæring, per innbygger 6-15 år	90870	97121	91203	84997	81570	78430
Netto driftsutgifter til grunnskole, per innbygger 6-15 år	90279	95588	89022	84405	80014	76372
Netto driftsutgifter til grunnskoleundervisning, per innbygger 6-15 år	73014	75862	69899	64119	65322	61909
Netto driftsutgifter til skolelokaler og skyss, per innbygger 6-15 år	17265	19726	19122	20286	14692	14464
Utgifter til skoleskyss, per innbygger 6-15 år	2602	2875	3423	3737	1777	1346
Netto driftsutgifter til skolefritidsordning, per innbygger 6-9 år	1650	3742	6093	1721	4005	3697
Netto driftsutgifter til grunnskoleopplæring for voksne, per deltaker	-10438	338880	-11113	70031	29839	23602
Timer spesialundervisning i prosent av antall lærertimer totalt	17,8	16,7	19,4	20,3	18,3	16
Dekningsgrader						
Elever per kommunal skole	192	146	132	261	155	197
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring, prosent	1,3	4,5	2,3	1,4	3,5	5
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	7,8	8,2	8,8	6,5	8,4	7
Antall elever i spes.grupper og -skoler ift alle elever i grunn- og spesialsk, pst	0	1	1,3	0,4	1,6	1,5
Andel elever i grunnskolen som får skoleskyss, prosent	46,2	43,6	54,3	61,5	38,1	24,4
Antall elever per datamaskin	3,8	3,1	4,8	2,8	3,7	3,5
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO, prosent	20,2	43,5	52,7	44,1	46,4	57,2

Andel ansatte i SFO med lærerutd, førskoleutd eller fagutd i barne- og ungdomsarbeiderfaget.	98	40	7	60	43	35
Andel innbyggere over 16 år i voksenopplæring på grunnskoleområdet	0,33	0,04	0,68	0,67	0,63	0,68
Andel deltakere i voksenopplæringen som får grunnskoleopplæring, prosent	61,9	100	0	13	15,6	12,8
Andel deltakere i voksenopplæring som får spesialundervisning, prosent	19	0	37,9	37	23,6	19,3
Andel deltakere i voksenopplæring i norsk og samf.kunnskap for voksne innvandrere, pst	81	0	144,8	57,4	85,1	80,5
Produktivitet / enhetskostnader						
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, per elev	91282	99826	88034	84847	82103	78868
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskoleundervisning, per elev	74092	77397	70045	64443	67756	64629
Korrigerte brutto driftsutgifter til skolelokaler og skyss, per elev	17190	22429	17988	20404	14347	14239
Lønnsutgifter til grunnskole, per elev	74252	75349	67690	65608	65921	62121
Driftsutgifter til inventar og utstyr, per elev i grunnskolen	508	1450	1046	400	665	708
Driftsutgifter til undervisningsmateriell, per elev i grunnskolen	1662	3219	2277	1810	1930	1808
Elever per årsverk	7,7	8	9,3	9,9	9,6	10,5
Herav elever per undervisningsrelatert årsverk	9,4	9,2	10,9	11	11	12
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.til 7.årstrinn	12	10,5	12,1	12	12,2	13,2
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.til 10.årstrinn	9,9	11	14,5	13,8	13,7	14,6
Driftsutgifter til skoleskyss, per elev som får skoleskyss	5787	6412	6556	6228	4791	5790
Korrigerte brutto driftsutgifter til skolefritidsordning, per komm. bruker	15538	15354	26763	12622	21780	22458
Brutto driftsutgifter til grunnskoleopplæring for voksne, per deltaker	135812	971520	134276	130193	101336	79132
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	39,88	38,2	36,78	39,23	39,19	39,64

C. Barnehager - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	3588	27248	13762	16236	15754	16406
Dekningsgrader						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	88,8	90,4	94,9	86,5	87,1	88
Andel barn 0-5 år med barnehageplass	74,2	74,5	77,5	71,8	73,8	74,3
Andel barn 0 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 0 år	4,8	7,5	0	4,3	5	4,9
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år	75	75	82	70,1	72,6	75,6

Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år	99,4	98,9	101,5	97,4	96,4	96,1
Andel barn i barnehage med oppholdstid 33 timer eller mer per uke	58,7	58,4	74,6	59	78,1	87,7
Andel barn i barnehage med oppholdstid 32 timer eller mindre per uke	41,3	41,6	25,4	41	21,9	12,3
Andel barn fra språklige og kulturelle minoriteter med barnehageplass i forhold til alle barn med barnehageplass	1,5	4,2	4,3	4,7	5,1	6,6
Andel barn 0 år i kommunale barnehager i forhold til innbyggere 0 år	3,2	0	0	4,3	2,3	2,1
Andel barn 1-2 år i kommunale barnehager i forhold til innbyggere 1-2 år	51,6	23	50	70,1	42,6	37,8
Andel barn 3-5 år i kommunale barnehager i forhold til innbyggere 3-5 år	71,7	88,5	83	97,4	60,8	51,6
Andel barn med oppholdstid 33 timer eller mer per uke i kommunal barnehage	55,1	60,8	78,8	59	76,9	86,4
Andel barn med oppholdstid 32 timer eller mindre per uke i kommunal barnehage	44,9	39,2	21,2	41	23,1	13,6
Produktivitet						
Korrigerte oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager	11426	9338	10986	10396	11220	11351
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	107396	116806	121722	99090	118544	126507
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime (kr)	44	55	48	41	44	44
Utdypende tjenesteindikatorer						
Andel ansatte med førskolelærerutdanning	30,5	40,4	37,2	32,2	33,5	33,6
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent førskolelærerutdanning	100	84,6	92	92,9	85,1	85,3
Andel assistenter med førskolelærerutd, fagutd, eller annen pedagogisk utdanning	42,5	49	26,8	37,5	32,7	27,6
Andel ansatte menn til basisvirksomhet i barnehagene	4,6	1,3	1,5	1,5	5,4	6,8
Prosentvis fordeling av utgifter på:						
Funksjon 201 - Opphold og stimulering	79	84,3	84,5	88,5	83,3	82,1
Funksjon 211 - Tilrettelagte tiltak	10,6	5,9	6,6	1,9	8,4	9,4
Funksjon 221 - Lokaler	10,4	9,7	8,9	9,6	8,3	8,4
Fordeling av finansiering for kommunale plasser:						
Oppholdsbetaling	16,9	15,7	20,5	17,7	17,9	16,9
Statstilskudd	63	41,1	51,6	51	55,2	52,8
Kommunale driftsmidler	20,2	43,2	28	31,4	26,8	30,3
Funksjon 201 "Opphold og stimulering"						
Korrigerte brutto driftsutgifter f201 per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager (kr)	35	47	41	36	37	36
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager	7,6	6,7	6,8	7,4	6,6	6,4
Funksjon 211 "Tilrettelagte tiltak"						
Andel barn som får ekstra ressurser, i forhold til alle barn i komm. barnehager	1,6	3,8	2,4	4	3,8	4,2
Funksjon 221 "Lokaler, skyss"						

Utgifter til kommunale lokaler og skyss per barn i kommunal barnehage (kr)	11118	11366	10830	9529	9845	10643
Leke- og oppholdsareal per barn i kommunale barnehager (m2)	5,4	5,6	4,3	4,2	5,5	5,6
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (m2)	5,5	5,7	4,5	4,2	5,5	5,5

G. Sosialtjenesten - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	3092	1549	1351	1249	2007	2249
Netto driftsutg. til råd, veiledning og sos.forebyggend arb. pr. innb, 20-66 år	827	661	782	1619	868	797
Andel netto driftsutg. til råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	26,7	42,7	57,9	129,7	43,3	35,4
Netto driftsutg. til tilbud til pers. med rusprobl. pr. innb. 20-66 år	167	11	0	15	95	269
Dekningsgrader						
Sosialhjelpsmottakere	254	138	78	139	212	216
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere	4,2	2,4	1,3	2,1	2,4	2,2
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år	7,2	4	2,2	3,5	4,1	3,6
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	6,7	3,6	2,1	3,2	3,7	3,3
Årsverk i sosialtjenesten	3,7	4	5,5	5,8	6,67	10,03
Årsverk i sosialtjenesten pr. 1000 innbygger	0,62	0,69	0,9	0,87	0,76	0,99
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter pr. sosialhjelpsmottaker, i kroner	47984	43051	75667	70626	58520	75360
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker	29232	25841	27821	23885	29536	38085
Utdypende tjenesteindikatorer						
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned	7120	5160	4701	4576	6368	6505
Gjennomsnittlig stønadslengde	4	3,8	5,8	4,7	4,3	4,1
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	3,9	4	6,3	4,8	4,2	3,8
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år	4,2	3,9	5,8	4,8	4,4	4,2
Sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	65	36	36	50	67	77
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	26	26	46	36	30	28
Andel av sosialhjelpsmottakere som har fått utarbeidet individuell plan	..	8	30,8	2,9	4,7	4
Andel sosialhjelpsmottakere som har fått oppnevnt koordinator for individuell plan	..	2,9	33,3	11,5	5,6	5

Andel mottakere med sosialhjelp/introduksjonsstønad som hovedinntektskilde	22,4	41,3	35,9	41	40,7	45,8
Sosialtjenesten inkludert sysselsettingstiltak						
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten inkludert funksjon 273	11170	5477	5865	5133	11390	15482
- herav driftsutgifter til funksjon 273	283	108	1034	172	945	1373
Netto driftsutg. til kommunale sysselsettingstiltak pr. innbygger 20-66 år	80	31	289	43	182	219
Årsverk i sosialtjenesten inkludert stillinger til sysselsettingstiltak	3,7	4	6,5	6,8	7,1	11,22

E. Kommunehelse - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-5 år	6669	4590	5497	6307	4855	4566
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år	1581	1106	1287	1533	1210	1221
Netto driftsutgifter til forebyggende arbeid, helse pr. innbygger	302	26	25	100	58	75
Netto driftsutg til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger	1008	1231	1230	1416	1192	1106
Dekningsgrad						
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,5	11,2	7,3	9,6	9,6	9,2
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,3	10	10,4	10,9	9	8,6
Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste.						
Årsverk i alt pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	146,9	125,9	10,6	107,8	107,3	98,9
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	8,4	10,7	3,3	6,2	6,5	6
Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innb. 0-5 år. Funksjon 232	12,1	12,3	4,6	8,6	6,6	5,6
Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	70,2	94,6	2,2	72,4	66,2	58,1
Årsverk av jordmødre pr. 10 000 fødte. Funksjon 232	64,5	19,3	0,8	47,6	67,2	52,1
Forebyggende arbeid, helse (miljørettet helsevern mm.).						
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 120 og 233	1	1,1	..	0,4	0,7	0,6
Diagnose, behandling og re- /habilitering. Funksjon 241						

Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	8,8	8,5	6,6	8,1	8,1	7,7
Andel timer av kommunalt ansatte leger og turnuskandidater	15,1	19,1	..	18,5	23,3	40,9
Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	6	6,8	8	9,8	7,4	7,4
Institusjoner. Funksjon 253						
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	2,68	0,39	0,13	0,25	0,28	0,34
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	3	0,43	0,34	0,11	0,28	0,32
Årsverk leger pr 1000 plasser i institusjon	9,8	9,9	4,2	6,6	6,9	8,3
Årsverk fysioterapeuter pr 1000 plasser i institusjon	11,4	11,1	11,7	2,9	7,1	8,2
Produktivitet/Enhetskostnader						
Brutto driftsutgifter per innbygger 0 - 5 år. Helsestasjons- og skolehelsetjeneste.	8087	5519	6697	6832	6159	5507
Re-/habilitering						
Årsverk av kommunale fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 232, 233, 241 og 253.	3,5	5,1	4,8	1,4	3,2	3,6
Årsverk til rehabilitering pr. 10 000 innbyggere (khelse + plo)	4,2	6	5,4	1,9	..	..
Fastlegeregisteret						
Gjennomsnittlig listelengde	1001	1003	1502	1347	1114	1172
Gjennomsnittlig listelengde korrigeret for kommunale timer	1252	1450	1667	1499	1789	1536
Antall åpne fastlegelister	1	3	2	5	..	..
Reservekapasitet fastlege	103	102	131	106	105	106
Andel kvinnelige leger	50	33	25	40	50	42

H. Barnevern - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommu negruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barneverntjenesten	4691	4790	3469	7603	4701	4889
Netto driftsutgifter (f 244, 251 og 252) pr. barn i barnevernet	77805	65678	56938	83138	72973	85706
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (f. 244), prosent	30	36,3	47,1	25,1	32,3	34,2
Andel nto drutg til barn som bor i sin opprinnelige familie (funksjon 251), prosent	11,9	14,9	22,6	24,2	17	15,8
Andel nto drutg til barn som bor utenfor sin oppr. familie (funksjon 252), pst	58,1	48,8	30,3	50,7	50,7	50
Dekningsgrader						
Barn med undersøkelse ift antall innb. 0-17 år, prosent	4,2	3,7	3,7	3	3,4	3
Andel barn med barneverntiltak ift. innb. 0-17 år	3,5	6,3	4,2	7,1	4,6	4
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter per barn (f.244)	39403	25544	28738	21171	25221	31586

Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk	18,7	22,5	25	29,3	22,6	19,2
Andel undersøkelser som fører til tiltak, prosent (f.244)	54,3	78	47,6	75,9	54,2	51,2
Brutto driftsutgifter per barn i opprinnelig familie (f.251)	50440	14210	23378	35329	26164	30009
Brutto driftsutgifter per barn utenfor opprinnelig familie	480500	202250	134400	208480	225059	225125
Stillinger med fagutdanning per 1000 barn 0-17 år	3,1	3,2	2,3	3	2,5	2,7
Andel undersøkelser m. behandlingstid over tre måneder, prosent	17,1	9,8	7,1	20,7	19	15,3

F. Pleie og omsorg - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Pleie- og omsorgstjenestene samlet						
Prioritering						
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	35,5	35,9	38,9	41,2	39,2	35,7
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo	41	62	62	41	45	47
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo	51	31	34	54	50	48
Aktivering, støttetjenester (f234) - andel av netto driftsutgifter til plo	8	7	5	5	4	5
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over	213655	259329	221377	258155	262270	267298
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 67 år og over	77528	87899	84144	87635	96453	93972
Personell						
Andel årsverk i brukerretnede tjenester m/ fagutdanning	79	83	73	79	73	72
Andel fravær av totalt antall årsverk	9,8	10,2	5,9	12	10,7	11,1
Andel fravær i brukerretnede tjenester	9,7	9,5	5,9	12,2	10,8	11,2
Produktivitet / Enhetskostnader						
Beboere på institusjon eller mottakere av kjernetjenester pr. 1000 innb. 0-66 år	16	18	18	45	23	18
Beboere på institusjon eller mottakere av kjernetjenester pr. 1000 innb. 67-79 år	112	108	119	127	110	98
Beboere på institusjon eller mottakere av kjernetjenester pr. 1000 innb. 80 år og over	496	550	554	564	513	490
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester	270884	290947	285247	218616	292624	299321
Lønnsutgifter pr kommunalt årsverk ekskl. fravær, pleie og omsorg	627190	490176	504819	627291	543636	547462
Årsverk ekskl. fravær i brukerretnede tjenester pr. mottaker	0,36	0,46	0,44	0,29	0,46	0,46

Hjemmetjenester						
Dekningsgrader						
Mottakere av kjernetjenester til hjemmeboende, pr. 1000 innb. 0-66 år	16	17	16	43	22	18
Mottakere av kjernetjenester til hjemmeboende, pr. 1000 innb. 67-79 år.	98	97	89	109	92	81
Mottakere av kjernetjenester til hjemmeboende, pr. 1000 innb. 80 år og over.	387	351	367	414	370	352
Mottakere av kjernetjenester til hjemmeboende pr. 1000 innbyggere	49	44	47	74	48	38
Andel tjenestemottakere utenfor institusjon som mottar minst 2 kjernetjenester	41	29	29	20	32	30
Andel tjenestemottakere utenfor institusjon som mottar både kjernetjenester og støttetjenester	43	42	29	28	28	28
Produktivitet/enhetskostn for hjemmetjenester						
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av kjernetjenester til hjemmeboende (i kroner)	161212	121969	118895	135472	172905	174841
Lønnsutgifter pr mottaker av kjernetjenester til hjemmeboende (i kroner)	151158	114664	112874	127065	162179	162103
Brukerbetaling, praktisk bistand, i prosent av korrigerte brutto driftsutg	2	2,4	1	1,4	1,4	1,4
Utdypende tjenesteindikatorer for hjemmetj.						
Andel hjemmeboere med høy timeinnsats	4,8	4,3	..	3,3	6,3	5,9
Dekningsgrader boliger til plo-formål						
Andel kommunalt eide omsorgsboliger	100	100	100	67,1	66,5	70,7
Andel beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål 80 år og over	56,9	55,2	75,8	58	46,6	45
Andel beboere i bolig m/ heldøgns bemanning	62,4	1,7	24,2	21,6	48	42,6
Institusjoner for eldre og funksjonshemmede						
Prioritering						
Netto driftsutgifter, institusjon (f253+f261) pr innbygger 80 år og over	87236	159571	136454	105049	118773	126196
Netto driftsutg. pr. institusjonsplass	621963	597465	719974	561184	627204	659869
Dekningsgrader						
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over	13,2	25,2	19	18,7	18,3	18,5
Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av bef. 80+	31	25	23	23	31	28
Andel beboere på institusjon under 67 år	..	7,8	12	8,5	10,7	11,8
Andel innbyggere 67 år og over som er beboere på institusjon	4	7,5	9	6,3	6,4	5,7
Andel beboere 80 år og over i institusjoner	79,2	83,1	69,4	74,4	75,9	73,7
Andel innbyggere 67-79 år som er beboere på institusjon	..	1,1	3,1	1,8	1,9	1,7
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	10,9	19,9	18,7	15	14,3	13,9
Utdypende tjenesteindikatorer for						

institusjoner						
Andel beboere på tidsbegrenset opphold	13,2	13	7,4	18,3	15,1	21
Andel plasser avsatt til tidsbegrenset opphold	7,8	17,3	0	13,2	10,2	14,3
Andel plasser i skjermet enhet for aldersdemente	43,1	19,8	7,9	23,7	23,9	21,7
Andel plasser avsatt til rehabilitering/habilitering	7,8	0	0	10,5	4,2	5,4
Årsverk leger pr 1000 plasser i institusjon	9,8	9,9	4,2	6,6	6,9	8,3
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	2,68	0,39	0,13	0,25	0,28	0,34
Årsverk fysioterapeuter pr 1000 plasser i institusjon	11,4	11,1	11,7	2,9	7,1	8,2
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	3	0,43	0,34	0,11	0,28	0,32
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	76,5	75,3	96,1	84,2	62	66,4
System for brukerundersøkelser i institusjon	Nei	Ja	Ja	Nei	..	..
Produktivitet/Enhetskostn. komm institusjon						
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	739000	716930	828803	692763	751627	785125
Korrigerte brutto driftsutg., pleie i institusjon, pr. kommunal plass	631296	645163	753000	595592	687011	712756
Korrigerte brutto driftsutg til drift av institusjon pr. kommunal plass	107704	71767	75803	97171	98132	76360
Korrigerte brutto driftsutgifter (f.261) pr. rom i kommunale institusjoner	114039	81211	75803	97171	68410	77578
Lønnsutgifter pr institusjonsplass i kommunale institusjoner	602815	577128	658474	574066	839116	655968
Brukerbetaling i institusjon i forhold til korrigerte brutto driftsutgifter	13,4	13,3	14,9	14,4	13,9	14,2
Aktivering av eldre og funksjonshemmede						
Prioritering						
Netto driftsutgifter til aktivisering pr. innbygger 67 år og over	6139	6411	3864	4237	4170	4822
IPLOS - Utdypende indikatorer basert på ny informasjon fra IPLOS						
Bruksrater og brukersammensetning						
Andel av alle brukere (ekskl. brukere med langtidsopphold på institusjon) som har individuell plan	19,1	4,8	3	4,2	23,5	17,4
Andel av brukere (%) som har lite bistandsbehov	58,7	63,2	44	50	46,8	48,4
Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov	13	11,8	17,5	19,6	23	21,6
Gjennomsnittlig antall timer pr uke som brukere av praktisk bistand får	3,4	6,5	1,4	6,8	7,2	5,8
Gjennomsnittlig antall timer pr uke som brukere av hjemmesykepleie får	5,9	2,6	3,8	2,9	3,7	3,8
Andel aleneboende tjenestemottakere utenfor institusjon som mottar både kjernetjenester og støttetjenester	57,6	56,3	52	52,8	42,4	41,3

Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken. Brukere utenfor institusjon	7,6	7,5	2,2	6,8	9,4	8,3
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----

K. Kultur - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1658	1625	984	1625	1420	1553
Fordeling av netto driftsutgifter innenfor kultursektoren						
Netto driftsutgifter aktivitetstilbud barn og unge	1,2	6,5	5,8	15,5	7,8	10,4
Netto driftsutgifter til folkebibliotek (F370)	22	20,5	12,7	15	17,2	16
Netto driftsutgifter til kino (f373)	2,2	1,6	0	5,8	2,5	0,8
Netto driftsutgifter til museer (f375)	0	2,9	5,3	1,7	3,5	3,4
Netto driftsutgifter til kunstformidling (F377)	3,4	4,6	0	0	3,7	6,4
Netto driftsutgifter til idrett (F380)	19,4	10	6,3	13,9	13,3	16
Netto driftsutgifter kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg (F381)	10,7	25,5	0	6,6	11,3	11,4
Netto driftsutgifter til kultur- og musikkskoler (F383)	8,5	12	33,5	20	20	14,9
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter (F385)	15,6	12,5	9,9	19,6	13,6	14,1
Netto driftsutgifter kommunale kulturbygg (F386)	17,1	3,9	26,7	2	7,2	6,5
Fordeling/ prioritering kommunale idrettsbygg/ idrettsanlegg og kommunale kulturbygg						
Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg per innbygger	177	415	0	107	161	177
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger	283	63	263	32	102	100
Folkebibliotek						
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger	364	334	125	244	245	248
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	6	3	..	5,3	5	5,2
Bokutlån fra folkebibliotek per innbygger i alt	5,3	2,8	..	4,3	3,7	3,7
Barnelitteratur, antall bokutlån barnelitteratur per innbygger 0-13 år	14,9	7,6	..	11,1	10,4	9,3
Voksenlitteratur, bokutlån voksenlitteratur per innbygger 14 år og over	3,5	1,8	..	3,1	2,4	2,4
Utlån, andre media i alt fra folkebibliotek per innbygger	0,7	0,3	..	1	1,2	1,6

Tilvekst alle medier i folkebibliotek per 1000 innbygger	345	203	..	306	291	269
Besøk i folkebibliotek per innbygger	3,9	2,6	..	2,4	4,3	4,6
Kino						
Netto driftsutgifter til kino per innbygger	37	26	0	94	35	13
Netto driftsutgifter til kino per besøkende	48,1	47,7	..	128	26,8	5,7
Antall innbyggere per kinosete	22,4	28,6	..	20,2	40	58,4
Besøk per kinoforestilling	67,2	41,7	..	33,4	28,7	34,5
Ungdomstiltak, idrett, m.m.						
Netto driftsutgifter til idrett per innbygger	322	162	62	226	188	249
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger	20	106	57	251	110	161
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år	120	632	336	1607	625	923
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-20 år	106	558	294	1393	542	801
Antall årsverk ved kommunale fritidsklubber, ferieklubber, MC-senter, musikkverksted m.m.	1	0,9	0,5	2	1,4	2,2
Driftstilskudd til frivillige organisasjoner						
Antall lag som mottar kommunale driftstilskudd	60	65	19	25	40	35
Kommunale driftstilskudd til lag og foreninger pr lag som mottar tilskudd	17267	17400	3737	46520	17983	24217
Kommunale kultur- og musikkskoler						
Netto driftsutgifter til kommunale kultur- og musikkskoler per innbygger	140	195	329	324	284	232
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år	1090	1552	2554	2743	2116	1745
Brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker	10879	12532	11140	13639	12748	13248
Andre kulturaktiviteter						
Netto driftsutgifter til muséer per innbygger	0	47	52	28	50	53
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter per innbygger	258	203	97	318	193	220

4. Eiendomsforvaltning for utvalgte kommunale formålsbygg - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Eiendomsforvaltning samlet						
Prioritering						
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per innbygger	3977	4096	3717	3915	3342	3348

Netto driftsutgifter til kommunal forvaltning av eiendommer per innbygger	0	278	85	148	92	117
Dekningsgrader						
Samlet areal på formålsbyggene i kvadratmeter per innbygger	6,2	6,2	6,4	5	5,4	4,6
Samlet areal på formålsbyggene kommunen eier i kvadratmeter per innbygger	6,2	6,1	6,1	3,6	5,2	4,4
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter.	701	788	595	867	621	710
Korrigerte brutto driftsutgifter til eiendomsforvaltning på eide bygg per kvadratmeter	674	773	599	1117	622	700
Korrigert brutto driftsutgifter til kommunal forvaltning av eiendommer per kvadratmeter	0	45	13	29	20	28
Korrigerte brutto driftsutgifter til vedlikeholdsaktiviteter i eiendomsforvaltning per kvadratmeter	27	159	90	83	49	77
Korrigerte brutto driftsutgifter til driftsaktiviteter i eiendomsforvaltning per kvadratmeter	535	537	434	772	413	438
Energikostnader for kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter	162	138	117	155	103	106
Administrasjonslokaler						
Prioritering						
Netto driftsutgifter til administrasjonslokaler per innbygger	339	235	5	346	274	252
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til administrasjonslokaler per kvadratmeter	668	411	81	346	492	560
Energikostnader til administrasjonslokaler per kvadratmeter, administrasjonslokaler	197	111	87	111	94	92
Førskolelokaler						
Prioritering						
Netto driftsutgifter til førskolelokaler per innbygger	344	365	385	414	306	329
Dekningsgrader						
Samlet areal på førskolelokaler i kvadratmeter per innbygger 1-5 år	5,8	7,2	8	5,5	5,1	4,5
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til førskolelokaler per kvadratmeter	1223	1036	973	1503	1036	1113
Korrigerte brutto driftsutgifter til vedlikeholdsaktiviteter, førskolelokaler per kvadratmeter	72	130	173	146	118	194
Korrigerte brutto driftsutgifter til driftsaktiviteter, førskolelokaler per kvadratmeter	877	756	799	1198	722	754
Energikostnader til førskolelokaler per kvadratmeter	161	151	132	192	124	125
Utdypende indikatorer						
Samlet areal på førskolelokaler i kvadratmeter per barn i kommunal barnehage	9,1	12,1	..	14,8	9,5	9,8
Skolelokaler						

Prioritering						
Netto driftsutgifter til skolelokaler per innbygger	1887	1783	2019	1957	1730	1743
Dekningsgrader						
Samlet areal på skolelokaler i kvadratmeter per innbygger 6-15 år	15,9	21,2	21,2	16,3	17,7	16,7
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til skolelokaler per kvadratmeter	921	803	708	1015	685	756
Korrigerte brutto driftsutgifter til vedlikeholdsaktiviteter, skolelokaler per kvadratmeter	22	273	121	50	46	72
Korrigerte brutto driftsutgifter til driftsaktiviteter, skolelokaler per kvadratmeter	570	518	499	633	464	485
Energikostnader til skolelokaler per kvadratmeter	153	107	100	156	106	108
Utdypende indikatorer						
Samlet areal på skolelokaler i kvadratmeter per elev	16	21,2	20,9	16,5	18,1	17,1
Energikostnader til skolelokaler i prosent av brutto driftsutgifter til skolelokaler	16,5	13,3	13,5	15,2	14,1	13,5
Institusjonslokaler						
Dekningsgrader						
Samlet areal på institusjonslokaler i kvadratmeter per innbygger 80 år og over	29,9	21,3	30,7	9,1	23,7	22,2
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til institusjonslokaler per kvadratmeter	506	899	467	2008	530	586
Korrigerte brutto driftsutgifter til vedlikeholdsaktiviteter, institusjonslokaler per kvadratmeter	18	78	62	63	34	55
Korrigerte brutto driftsutgifter til driftsaktiviteter, institusjonslokaler per kvadratmeter	367	496	294	1400	324	332
Energikostnader til institusjonslokaler per kvadratmeter	122	230	141	451	118	118
Utdypende indikatorer						
Samlet areal på institusjonslokaler i kvadratmeter per beboer i institusjon	217	89,2	114,2	44,9	124,5	118,3
Energikostnader til institusjonslokaler i prosent av brutto driftsutgifter til institusjonslokaler	24,2	25,6	29,7	22,1	19,2	17,6
Kommunale idrettsbygg						
Prioritering						
Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg per innbygger	177	415	0	107	161	177
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg per kvadratmeter	394	806	0	393	364	534
Korrigerte brutto driftsutgifter til vedlikeholdsaktiviteter, kommunale idrettsbygg per kvadratmeter	43	87	0	29	77	101
Korrigerte brutto driftsutgifter til driftsaktiviteter, kommunale idrettsbygg per	350	787	0	312	271	386

kvadratmeter						
Energikostnader til kommunale idrettsbygg per kvadratmeter	183	164	0	45	70	90
Kommunale kulturbygg						
Prioritering						
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger	283	63	263	32	102	100
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per kvadratmeter	1060	249	2005	116	336	371
Korrigerte brutto driftsutgifter til vedlikeholdsaktiviteter, kommunale kulturbygg per kvadratmeter	14	65	214	56	28	60

N. Bolig - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Netto driftsutgifter til kommunalt disponerte boliger per innbygger i kr	-335	-118	31	128	-94	-76
Netto driftsutgifter til boligformål pr innbygger i kroner	-330	-96,9	119,8	122,2	-39,1	-6,3
Dekningsgrad						
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	22	18	22	26	21	19
Kommunalt eide boliger som andel av totalt antall kommunalt disp. boliger	100	99	92	73	80	82
Andel kommunalt disponerte boliger som er tilrettelagt for rullestolbrukere	57,5	30,1	62,5	43,5	53,9	42,7
Produktivitet / enhetskostnader						
Korrigerte brutto driftsutgifter per eid bolig	29530	28245	50296	46338	37815	37471
Brutto driftsutgifter per kommunalt disponert bolig	29530	27971	47044	34169	31053	33081
Herav: lønnsutgifter per eid kommunal bolig	8179	1853	8008	10085	6483	5124
Utdypende tjenesteindikatorer						
Tildelte boliger						
Andel boliger tildelt bevegelseshemmede/fysisk funksjonshemmede	66,7	0	37,5	50,8	46,7	35,4
Andel boliger tildelt utviklingshemmede	9,5	0	0	1,6	3,5	3,6
Andel boliger tildelt personer med psykiske lidelser	9,5	11,1	12,5	13,1	8,3	9
Husbankindikatorer						
Kommunalt disponerte omsorgsboliger per 1000 innbyggere	6,8	1,4	3,4	12,3	7,5	6,1
Kommunalt eide omsorgsboliger som andel av alle kommunalt disponerte omsorgsboliger	100	100	100	67,1	66,5	70,7
Antall nye boliger godkjent for finansiering av Husbanken, per 1000 innbyggere	..	0,2	0,3	1,2	1,3	1,4

Beløp per måned per husstand i statlig bostøtte fra Husbanken	1546	1667	1752	1579	1656	1828
Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere	23	27	18	36	24	21
Husbankmidler videretildelt av kommunen						
Antall boliger godkjent av kommunen for finansiering med startlån, per 1000 innbyggere	0,7	0,2	..	1,6	1,4	1,5
Antall boliger godkjent av kommunen for boligtilskudd til etablering, per 1000 innbyggere	0,2	0,7	0,2	0,4	0,5	0,4

I. Vann - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Finansiell dekningsgrad	98,3	88,6	85,5	97	95,3	93,2
Selvkostgrad	100	89	103	100	99	98
Dekningsgrad						
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	67,8	75,3	48,6	42,8	65,9	81,1
Andel av husholdningsabonentene som har innstallert vannmåler	27	45	44	86	36	27
Produktivitet/enhetskostnad						
Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb)	1412	1367	3029	1211	1417	1073
Gebyrgrunnlag per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb)	1436	1543	3542	1249	1487	1148
Driftsutgifter per tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb)	1032	1035	1607	1001	944	763
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	2719	3044	3500	3350	2373	2515
Tilknytningsgebyr - lav sats (gjelder rapporteringsåret+1)	..	15000	9660	6500	6132	6383
Tilknytningsgebyr - høy sats (gjelder rapporteringsåret+1)	..	30000	29700	21000	17075	14762
Utdypende tjenesteindikatorer						
Antall kommunale vannverk	4	4	2	2	3	2
Forsyningssikkerhet, vann	..	99,992	99,999	100	99,942	99,989
Beregnet gjennomsnittsalder for vannledningsnett med kjent alder	..	27	17	32	28	27
Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater mht. E. coli	..	95	100	100	92	100

Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater mht. intestinale enterokokker	..	95	82	100	93	100
Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater mht. farge	..	95	100	100	89	99
Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater mht. pH	..	95	100	100	84	96
Total vannleveranse (spesifikk totalleveranse) per tilkn. innbygger (m3/tilkn.innb/år)	..	211	223	232	230	188
Andel av total vannleveranse som går til husholdningsforbruk	..	41	28	52	37	41
Andel av total vannleveranse som går til industri og næringsvirksomhet	..	11	2	8	18	18
Andel av total vannleveranse som går til annet forbruk (jordbruksvanning mv.)	..	9	38	5	8	7
Andel ikke bokført vann (vanntap/lekkasje)	..	39	32	35	37	34
Gjennomsnittlig husholdningsforbruk per tilknyttet innbygger (l/pers/døgn)	..	236	172	329	235	210

I. Avløp - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Finansiell dekningsgrad	102,5	100,4	99,1	74,3	96,1	91,4
Selvkostgrad	100	100	100	74	98	98
Dekningsgrad						
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	75	74	68,7	39,4	74,6	82,8
Andel av husholdningsabonentene på avløp som har innstallert vannmåler	27	40	44	84	38	27
Produktivitet/enhetskostnad						
Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	1918	3443	2523	2005	1586	1256
Gebyrgrunnlag per innbygger tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	1872	3428	2545	2698	1674	1385
Driftsutgifter per innb. tilknyttet kommunal avløpstjeneste	1366	2533	1460	1901	1074	895
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	3725	6614	3550	5195	3315	2923
Tilknytningsgebyr - lav sats (gjelder rapporteringsåret+1)	..	30000	14400	12500	7601	7786
Tilknytningsgebyr - høy sats (gjelder rapporteringsåret+1)	..	70000	43200	23000	21911	18437

Brutto driftutgifter for septiktømming per tilknyttet innbygger	..	156	..	72	329	393
Utdypende tjenesteindikatorer						
Antall kommunale avløpsanlegg	3	3	..	3	6	5
Beregnet gjennomsnittsalder for spillvannsnett med kjent alder	22	29	19	33	29	27
Andel fornyet ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år	0,4	0,11	0	0,27	0,3	0,36
Tilknytningstetthet på distribusjonsnettet (avløp) (innb/km)	49	46	29	72	82	108
Tetthet av pumpestasjoner (antall/km ledningsnett)	0,43	0,16	0,15	0,11	0,25	0,25
Antall kloakkstopper i avløpsledninger, overløp og kummer per kilometer ledningsnett	0,076	0,687	0,014	0,546	0,078	0,119

I. Avfall og renovasjon - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Finansiell dekningsgrad - avfall	106,1	103,3	103	89,3	98,3	98,4
Produktivitet/enhetskostnad						
Gebyrinntekter per innbygger	840	770	985	1023	906	797
Gebyrinntekter per årsinnbygger	778	699	900	947	..	..
Gebyrgrunnlag per årsinnbygger for kommunal avfallshåndtering	733	677	874	1061	860	792
Gebyrgrunnlag per tonn innsamlet husholdningsavfall	1641	..	1738	4092	2321	1699
Driftsutgifter per årsinnbygger(kommune)	714	689	874	1017	..	..
Driftsutgifter per tonn innsamlet husholdningsavfall	1599	..	1738	3923	2443	1686
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1550	1422	1790	1855	2140	2157
Utdypende tjenesteindikatorer						
Andel husholdninger med organisert hjemmekompostering (prosent)	0	9	..	6	5	3
Antall avfallsfraksjoner det er etablert hentesystem for	1	3	3	5	3	3

Husholdningsavfall per innbygger (kommune)	447	..	503	259	..	..
Utsortert husholdningsavfall per innbygger (kommune)	182	..	303	259	..	..
Andel husholdningsavfall sendt til materialgjenvinning og energiutnyttelse	67	..	66	98	70	68
Andel husholdninger med individuelt tilpasset renovasjon	0	0	0	0	3	4
Dager pr år med utvidet åpningstid for mottak av avfall	100	4	104	150	86	71
Antall hentinger av matavfall i løpet av et år	35	26	26	27	:	:

M. Samferdsel - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Netto driftsutgifter i kr pr. innbygger, samferdsel i alt	870	1296	817	920	825	689
Netto driftsutgifter i kr pr. innbygger, komm. veier og gater i alt	870	1296	697	918	771	662
Kostn. i kr til gatebelysn. pr. km fylkes-/riksvei, komm. ansvar for belysn	..	9000	1750	529	..	..
Kommunalt tilskudd i kr pr. km privat vei	..	1619	..	3639	3421	5931
Dekningsgrad						
Lengde kommunale veier og gater i km pr. 1 000 innbygger	10,6	19,5	12,1	12,7	12,5	8,9
Private veier det ytes kommunalt tilskudd til. Pst.	..	8,3	0	18,7	3,1	5,1
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	82938	66673	57405	72153	67871	93489
Tilleggsdata						
Andel kommunale veier og gater med fast dekke. Prosent	..	46,9	28,4	45,9	47,9	66,3

P. Brann- og ulykkesvern - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Årsgebyr for feiing og tilsyn (rapporteringsår + 1)	280	275	280	405	313	319
Behov						
Antall bygningsbranner pr. 1000 innbyggere	1	0,5	0,3	0,4	0,7	0,6
Antall utrykninger: sum utrykninger til branner og andre utrykninger pr. 1000 innbyggere	8,7	7,6	8,6	7,8	7,6	8,5
Prioritering						
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner	763	633	436	610	625	577
Dekningsgrader						
Antall boligbranner pr. 1000 innbyggere	0,7	..	..	0,4	0,4	0,3

J. Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø - nivå 2						
	Sel	Nord-Fron	Gausdal	Nordre Land	KG11 Gj.snitt kommune gruppe 11	AKUO Gj.snitt landet utenom Oslo
	2008	2008	2008	2008	2008	2008
Prioritering						
Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø (funksjon 301, 302, 303, 335, 360 og 365)						
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø per innbygger.	493	677	547	334	391	471
Fysisk tilrettelegging og planlegging (funksjon 301,302 og 303)						
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging per innbygger.	316	414	469	327	254	276
Plansaksbehandling (funksjon 301)						
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling per innbygger	116	178	331	192	137	152
Alder for kommuneplanens arealdel	11	3	2	9	4	5
Alder for kommuneplanens samfunnsdel	3	3	6	3	4	6

Bygge-, delesaksbeh. og seksjonering						
Netto driftsutgifter til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering per innbygger.	19	148	-37	4	31	30
Kart og oppmåling (funksjon 303)						
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger.	181	88	174	131	86	94
Rekreasjon i tettsteder, naturforvaltning, friluftsliv og kulturminnevern (funksjon 335, 360 og 365)						
Netto driftsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv per innbygger.	15	142	32	6	42	55
Antall lokale tiltak kommunen har initiert eller støttet, kulturminner eller kulturmiljø	44	3	..	16	9	5
Produktivitet/enhetspris						
Fysisk planlegging, kulturminne, natur og nærmiljø (funksjon 301, 302, 303, 335, 360 og 365)						
Brutto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminnevern, natur og nærmiljø per innb.	810	1232	947	766	741	842
Fysisk tilrettelegging og planlegging (funksjon 301, 302 og 303), økonomitall						
Brutto driftsutg. til fysisk tilrettelegging og planlegging (funk. 301, 302 og 303), per innb.	590	941	850	727	536	583
Plansaksbehandling (funksjon 301), økonomitall						
Brutto driftsutg. til plansaksbehandling (funk. 301), per innb.	146	251	334	200	173	194
Bygge-, delesaksbeh. og seksjonering (funksjon 302), økonomitall						
Brutto driftsutgifter bygge-, delesaksbeh. og seksjonering (f.302) pr. mottatt søknad og melding	4063	7440	3455	4965	4565	7138
Brutto driftsutgifter f. 302 Byggesaksbehandling og seksjonering pr. kvm. godkjent bruksareal	107	121	71	61	75	93
Kart og oppmåling (funksjon 303), økonomitall						
Brutto driftsutg. til kart og oppmåling (funk. 303), per innb.	283	390	339	378	207	202
Brutto driftsinntekter til kart og oppmåling, per innbygger	107	355	172	282	134	120
Fysisk tilrettelegging og planlegging (funksjon 301, 302 og 303), tjenesteindikatorer						
Saksgebyret for privat forslag til reguleringsplan, jf. PBL §30.	15000	8250	26676	15530	43218	24217
Saksgebyret for oppføring av enebolig, jf. PBL §93 pkt. a.	3000	4290	10000	3735	6927	6711
Standardgebyr for kombinert kart- og delingsforetn., tilsvarende en boligomt 750 m2.	11000	9200	19257	9680	10852	10310

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker (kalenderdager)	18	25	40	50	35	33
Andel søkn. om tiltak der komm. har overskredet lovpålagt saksbehandlingstid	2	4	1	0	..	..
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, kartforretning (kalenderdager)	300	50	21	90	97	85
Antall meldinger om tiltak mottatt siste år per 10 000 årsinnbygger i kommunen	62	101	114	67	96	77
Antall søknader om tiltak mottatt siste år per 10 000 årsinnbygger i kommunen	140	96	135	84	151	133
Antall utstedte målebrev siste år per 1000 eiendommer i kommunen	22	18	24	16	15	14
Rekreasjon i tettsteder, naturforvaltning og friluftsliv og kulturminnevern						
Brutto driftsutg. til kulturminner, natur og nærmiljø (funk. 335, 360 og 365), innb.	221	292	96	39	205	259
Energibruk. Kommunale kostnader						
Kommunale utgifter til fyring og belysning.	9073	7520	6967	8451	9233	9360
Kommunale utgifter til fyring og belysning, per innbygger	1508	1297	1144	1265	1048	906
Dekningsgrad						
Kart og oppmåling (funksjon 303)						
Tekn. kartlegging. Andel ferdig av forutsatt kartlagt, std. FKB-A og FKB-B.	100	97	36	98	87	92
Tekn. og øk. kartlegging. Andel ferdig av forutsatt kartlagt, std. FKB-A, -B og -C	99	99	96	99	92	95

7. Enhetenes verbale kommentarer:

7.1 Sentraladministrasjonen:

Sentraladministrasjonen og området for fellesutgifter er økonomisk sett styrt innenfor de rammer som var stilt til rådighet, dvs. området "Fellesutgifter" fikk et overforbruk pga. møblering av møterommet "Hans Bratrud" samt installasjon av AV-utstyr i våre felles møterom inkl. kommunestyresalen. Et visst mindreforbruk på et par av områdene for øvrig tilskrives ref. sykkelønn.

Følgende større investerings- og driftsprosjekter er gjennomført (helt eller delvis) innen fagfeltene i sentraladministrasjonen i 2008:

- Felles økonomisystem (FØS) i Gjøvikregionen. Prosjektet ferdigstilles i 2008.

MÅLSETTINGER

- Ha vedtatt ny arbeidsgiverpolitikk i kommunestyret og satt i gang implementering av den i organisasjonen
- Videreført kurset "Kommunikasjon for ledere" for nye ledere
- Ha gjennomført internopplæring innen HR og lønn
- Ha gjennomført lederutvikling og ansattdag
- Tilsatt lærlinger i det nye *helsearbeiderfaget*.
- Kommet i gang med Kvalitetskommuneprogrammet
- Ha videreført prosessen med FØS i hht. vedtatt framdriftsplan
- Tilbud om flere interne trimtiltak

MÅLOPPNÅELSE

Arbeidsgiverpolitikken ble vedtatt i kommunestyret i mars 2008, og alle arbeidsplasser har hatt prosesser på implementering av verdiene i løpet av året. Det har vært gode prosesser som danner grunnlaget for kontinuerlig arbeid med holdninger og verdier i tjenesteytingen. "Kommunikasjon for ledere" er gjennomført for ny gruppe ledere, med deltakelse fra alle kommuner i regionen. Vi har tilbudt og gjennomført opplæring innen flere fagområder i sentraladministrasjonen. Det er gjennomført lederutviklingstiltak for alle ledere, og arrangert ansattdag, og ulike seminarer og opplæring for alle ansatte.

Vi har innfridd målsettingen om å ta inn lærlinger i helsearbeiderfaget høsten 2008.

Vi har deltatt på kvalitetskonferanser som er arrangert innen Kvalitetskommuneprogrammet som vi meldte oss på i 2007, uten å komme i gang med eget lokalt prosjekt. Vi tar sikte på starte i februar 2009, og komme med i en ny pulje og frikjøpe prosjektleder.

Vi har tatt i bruk planlagte moduler i felles økonomisystemer (FØS), blant annet rekruttering og forhandlingsmoduler.

Vi kjører fortsatt flere trimtilbud for ansatte, blant annet innebandy og aerobic. Nytt tiltak i 2008 er pilatestrening med fysioterapeut, både i Torpa og på Dokka. På Landmo er det innredet og tatt i bruk eget trimrom for ansatt i kjelleren.

KOMMENTARER

Kommuneorganisasjonen hadde 472 årsverk i 2008. Antall fast ansatte var 631, fordelt med 133 menn og 498 kvinner.

9 ansatte ble uførepensjonert i 2008 og 6 ansatte gikk av med alders- eller avtalefestet pensjon.

Det er behandlet 173 delegerte tilsettingssaker og 735 søknader i 2008.

HMS OG OPPFØLGING AV SYKMELDTE

Faggruppe HR har på vegne av rådmannen ansvar for HMS-systemet for hele organisasjonen. Kommunen har en bra vernetjeneste, med tilknytning til Land bedriftshelsetjeneste, IA-rådgiver fra NAV, egen HMS-rådgiver i deltidsstilling og godt skolerte vrneombud.

Videre har kommunen lenge hatt et bra system for sykefraværsoppfølging og utvidet bruk av egenmeldinger. Sykefraværet har økt siste året fra 8,5 % i 2006 og 2007, til 9,5 i 2008.

Årsakssammenhenger i forbindelse med sykefravær er mange og kompliserte, men sykefraværet følger stort sett trenden på landsbasis. Målsettingen i IA-avtalen er ikke nådd. Attføringsutvalget har i 2008 bestemt at de vil avholde møtene ute på arbeidsplassene; slik at årsaker og tiltak kan drøftes med lederne. Vi rullerer handlingsplan/IA-målsettingene for perioden 2009-2012, der vi er mer detaljerte i mål og delmål. Dessuten har vi store forventninger til arbeidet innen Kvalitetskommuneprogrammet når det gjelder nærvær og kvalitet på tjenestene.

LIKESTILLING

Kommunen har hatt likestillingsutvalg siden 1980, det er vedtatt handlingsplan for likestilling – politisk del. Utvalget er lite hensiktsmessig når det gjelder arbeidsgivers ansvar for likestilling internt i organisasjonen; dette ivaretas gjennom arbeidsgiverpolitikken.

Kommunen har en kvinneandel på 79 % blant de ansatte. I rådmannens ledergruppe var kvinneandelen kun 20 % i 2008, dette var en midlertidig situasjon på grunn av rekruttering av ny kommunalsjef. Blant enhetslederne var kvinneandelen i 2008 på 71 %.

Ved rekruttering blir det vurdert om det bør tas spesielle hensyn i forbindelse med likestilling, og det tas hensyn til deltidsansatte som ønsker utvidelse av stilling. Vi er inne i et prosjekt *Heltid-deltid*, som har som mål å øke stillingsstørrelsen for flest mulig deltidsansatte.

I lokale lønnsforhandlinger fokuseres det på likestilling og likelønn, slik at vi ikke lønner ulikt på grunn av kjønn når det gjelder arbeid av lik verdi.

REGNSKAP

Regnskapsmessig har sentraladministrasjonen et mindreforbruk, som i vesentlig grad skyldes langtidssykmelding, mao. i hovedsak ref. sykelønn samt større og mindre besparelser på ordinære driftsposter. .

Regnskapsavviket på næring er mindreinntekter på salg av konsesjonskraft, noe kompensert gjennom større utbytte fra Vokks.

7.2 Dokka Barneskole

Enhetens hovedmål er at *"Vi skal bli bedre"*

Som delmål er det å øke elevenes læring (elevene skal skåre bedre på nasjonale prøver) samt bidra til utvikling av elevenes sosiale ferdighet.

Skolen har bestemt seg for følgende forbedringsområder:

- Arbeidsplaner, ukeoversikt, lekser, målsjekk, samarbeid med foreldre, tilpasset opplegg m.m.
- Organisering av dagen, økter/bolker, ringing, utnyttning av undervisningstid m.m.

- Bråk/uro, klasseledelse. Etablering av relasjoner til elevene. Lærings- og undervisningsledelse - grunnprinsipper.
- Undervisning, læringsutbytte. Repetisjon, automatisering, retting/kontroll, oppfølging, forventning m.m.

Skolen resultater når det gjelder **nasjonale prøver** var over gjennomsnittet i landet i 2008. Dette har gitt tilfredsstillende resultater, og det vil fortsettes med dette utviklingsarbeidet. Høsthalvåret har vært preget av prosjekter; sammenslåing DBS/DUS og utbygging av DBS. Disse prosessene har involvert mange og ført til mye engasjement. Skolens **HMS-plan** er utarbeidet og fulgt bortsett fra medarbeidersamtaler som skal gjennomføres på våren. **SFO** har hatt opp mot 100 elever og drives godt.

Kommunen står foran et spennende år med utbygging av Dokka barneskole, og med arbeidet med å øke elevenes læringsbytte som det vil arbeides videre med.

7.3 Torpa barne- og ungdomsskole

Prioriterte mål på TBUS i 2008 er knyttet til Kunnskapsløftet og Stortingsmelding 31 om Kvalitet i skolen. Størst fokus dette året er lagt på lesing, IKT og sosiale ferdigheter.

Det har vært jobbet godt for å øke kvaliteten, og skolen er fornøyd med resultatoppnåelsen så langt.

Nasjonale prøver viser en positiv utvikling i *lesing* fra 2007 til 2008. Skolen har færre elever på laveste nivå i lesing, og flere på høyeste. Snittet for årets 5.trinn er kommet opp på landssnittet, og 8.trinn ligger over. Det er blitt jobbet med å endre leseopplæringen. Mange lærere har vært på kurs i forhold til lesing, og tre av lærerne jobber i samarbeid med DBS med å utarbeide en kommunal plan for leseopplæring på barnetrinnet.

Utstrakt kurs/møte virksomhet er ofte nødvendig, men det kan også være belastende. Det fører ofte til merarbeid for ansatte som tar seg av den vanlige driften. Det skyldes en kombinasjon av dårlig tilgang på kvalifiserte vikarer, og økonomi.

TBUS har kommet langt innen området *IKT*-ferdigheter. Skolen kan langt på veg si at IKT er en naturlig del av den vanlige undervisningen og arbeidsmåtene for elever og lærere. Satsingen over flere år, med innkjøp av utstyr og intern kursing for å gjøre personalet til aktive IT-brukere, har vært en hovedfaktor for å lykkes. I tillegg har skolen deltatt i prosjektet LærNo, en nettverkbasert satsing på styrking av IKT i skolen, i regi av Oppland fylke og Høgskolen i Lillehammer.

TBUS har inngått et samarbeid med Atferdssenteret. Skolen forplikter seg til å delta i et forskningsprosjekt, og får til gjengjeld gratis kursing i tiltaksmodellen PALS, en modell som er forskningsbasert og bidrar til å forebygge atferdsproblemer og fremme et positivt læringsmiljø i skolen. Tiltaket er godt i gang på barnetrinnet, og vil forhåpentligvis ha positiv effekt for hele skolen på sikt. Elevundersøkelsen 2008 viser at elevene har høg grad av trivsel, og at det er svært lite mobbing på skolen.

HMS-området er i utvikling. TBUS har et godt samarbeid med BHT. Våren 2008 ble det avviklet Arbeidshelseundersøkelse og i desember ble HMS-arbeidsplan revidert. En befaring fra Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn i september, er etterfulgt av oppfølgingsplan i samråd med vaktmester. Det er valgt nytt verneombud etter en periode der skolen manglet en person i denne funksjonen. Skoleåret 2008 ble innledet med et personalseminar, med både faglig og ikke minst sosialt utbytte.

Totalt sett har 2008 vært et bra år. Resultatoppnåelse i forhold til mål er gode, men det har vært en stor utfordring i forhold til økonomi, noe som først og fremst skyldes økt behov for spesialundervisning grunnet tilflytting av elever.

TBUS hadde 40 årsjubileum i høst. Dette ble markert med innbudte gjester, gaver og underholdning v/elevene. Pedagogisk er TBUS en ung 40-åring i stadig utvikling, men bygningsmessig er skolen preget av slitasje, og kommunen vil få en betydelig utfordring i forhold til vedlikehold og oppussing de nærmeste årene.

7.4 Dokka ungdomsskole

Målsetting for driftsåret har vært: 1) Fullføre innføringen av Kunnskapsløftet, 2) Fortsette skoleringen av lærere iht Kompetanseløftet, 3) Øke den kvalitative bruken av PC-er på elevsiden, 4) Iverksette tiltak for å bedre det målbare læringsresultatet, 5) Styrke sosialfaglig tjeneste i skolen og 6) En drift innenfor budsjettammene

Kunnskapsløftet er nå fullt innført i og med at alle trinn er aktive brukere. Utdanningsvalg er fra høsten 08 innført på alle trinn. I samarbeid med andre kommuner i Gjøvikregionen har skolen et godt tilbud til sine elever med bl.a. hospitering, info-team og utplassering. En lærer har avsluttet 30 studiepoengs videreutdanning i nynorsk. 4 ansatte har deltatt på kurs i Fagbok i bruk. Flere ansatte har deltatt på ulike kurs. Alle elevene ved skolen er aktive brukere av PC i skolearbeidet både i forhold til tekstbehandler og Internett. Mange elever bruker Fronter ved innlevering av skolearbeider, og de fleste har en bra kompetanse i bruk av regneark. Elevundersøkelser, elevoppførsel og medarbeidersamtaler viser at trivselen blant elever og ansatte er høy. Dette gir et godt utgangspunkt for skolens fokus på bedre læringsresultat. Når det gjelder læringsresultat målt gjennom grunnskolepoeng ligger skolen fortsatt på gjennomsnittet i Oppland. Det er ansatt to personer i sosialfaglige stillinger i kommunen.

Til tross for den høye bruken av PC, er skolen ikke helt fornøyd på dette feltet. Fokus må framover rettes mot mer effektiv bruk og konsekvensen av og tiltak mot misbruk. En best mulig organisering av skoledagen har fortsatt høy fokus ut fra målsettingen høy grad av trivsel og best mulig læringsresultat. Skolen tilbyr fortsatt leksehjelp etter ordinær skoletid 3 dager per uke, og den elevdrevne kantina fungerer godt 5 dager per uke. Skolefruktordningen er stadig en suksess.

Skoleåret 08/09 har skolen satt fokus på bedre læringsresultat. Dette har vært tema både i personalet og overfor elevene. Enheten er motivert for en mer systematisk satsing, og er i forståelse og samarbeid med de andre skolene og kommunenivået i gang med et forstudie til dette. Skolens faste aktiviteter, både idrettslige, kulturelle, sosiale og andre, har blitt gjennomført etter vanlig mønster.

De to sosialfaglige veilederne er godt i gang både med systemrettet og individrettet arbeid. Det at to personer arbeider på de tre skolene er en suksessfaktor ikke minst i forhold til samarbeid mellom skolene.

HMS-arbeidet har også i år hatt høy fokus. Samarbeidet med org.avd. og Land Bedriftshelsetjeneste er stadig svært godt og rutiner rundt rapporteringer synes å være i orden. Enheten har et svært lavt sykefravær, 2,7 %. Oppfølging av det lille sykefraværet, skjer etter fastsatt plan. Personalet er stabilt med få utskiftninger og fordelingen mellom kjønnene er god.

Utfordringen er nok lærere med fagutdanning i engelsk og tysk, samt tilgang til kvalifiserte vikarer.

7.5 Voksenopplæring

Voksenopplæringen og Flyktningtjenesten arbeider innenfor disse områdene:

- Kurs- og utdanningservice – Rådgivning gjennom Cafe 2000
- Flyktningtjenesten, Bosetting og Kvalifisering gjennom "Introduksjonsordningen"
- Oppfølgingstjenesten for ungdom under 20 år
- Spesialundervisning – herunder lese-/ skrive opplæring.
- Norskopplæring og samfunnskunnskap.
- Grunnskole for voksne
- Logopedtjenester - taletrening
- Tilrettelagte opplærings- og utdanningstjenester
- Kommunal IT-veiledning for grunnskolen

Målsetting og måloppnåelse for driftsåret:

Utviklingsarbeid og planverk er styrt gjennom enhetens "**Resultat og utviklingsplan**". Planen definerer enhetens langsiktige mål, med påfølgende tiltaksdel:

Kvalitetssikring av drift og eksisterende områder:

"Kommunal veileder for tverrfaglig innsats ved bosetting av flyktninger" gjelder for planperioden 2007-2010, vedtatt i K-sak 32/06. Vedtak i kommunestyret 14.10.2008 (sak 71/08) innebærer revidering av Kommunal veileder for perioden 2009-2011. Dette gjennomføres vår 2009. Kommunens interne arbeid for Introduksjonsprogrammet er nedfelt i og gjennomføres via "*Heldags- og helårstilbud for nyankomne innvandrere i Nordre Land*" – *Introduksjons-ordningen*. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap gis i henhold til læreplanen for spor 1, 2 og 3. Språkpraksis ute på ulike arbeidsplasser i kommunen er et viktig tiltak i opplæringen. Enhetens serviceerklæringer er oppdatert. Folkeuniversitetet Land og Etnedal er kommunens bidrag i Cafe 2000 samarbeidet.

Samarbeidet om norskopplæring for innvandrere i Søndre Land kommune er videreført. Per capita tilskuddet overføres etter regning fra Nordre Land kommune.

Rekruttering av nye målgrupper og fagområder:

Samarbeid med Hugin barneverntiltak AS om opplæringstjenester for deres brukere ble påbegynt høsten 2007 og fortsatte våren 2008.

Enheten har videreført arbeidet med planer for mulig samlokalisering med Opus Land på Dokka Videregående skole, og utvikling frem mot et voksenpedagogisk senter med tilbud til både enkeltpersoner og næringsliv.

Enheten har jobbet aktivt mot kommunale enheter og bedrifter i Nordre Land for å kunne tilby skreddersydde opplæringstilbud.

Enhetsleder har deltatt i regionalt utredningsarbeid med tanke på mulige samarbeidsområder mellom voksenopplæringene i Gjøvikregionen. Utredningen er gjort på bakgrunn av oppdrag fra regionrådet. Rapport ferdigstilles februar 2009.

7.6 Torpa barnehager

Torpa barnehage har en *bemannings tetthet* på ca. 5 barn pr fast ansatt. Torpa barnehage har de siste årene hatt en jevn *økning i antall søkere*. Konsekvensen er drift på 5 avdelinger fordelt på 4 hus i 2008, og barnehagen har gitt et tilbud til ca. 80 barn i alderen 1-6 år. Pr. desember 2008 er det *ingen barn på venteliste*. Tildeling av barnehageplasser foregår gjennom hele året (jfr. kommunens garanti om plass innen 3 måneder etter innlevert søknad). Alt tilgjengelig areal på alle hus er benyttet til drift.

Alle avdelinger er ”nedslitte” i forhold til både inventar og utstyr. I 2007-2008 har barnehagen gjennomført et prosjekt som skal skape et tilfredsstillende miljø for barna - preget av inventar og utstyr som fremmer bevegelsesglede, gir allsidig bevegelseserfaring, sanseerfaring og mulighet til for læring og mestring (jfr. Rammeplanens krav). Dette er et ressurskrevende prosjekt, og videreføres i 2009.

Det er gjennomført *tilsyn* i Torpa barnehage i 2008 (Nordre Land kommune og Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn). Avvik som er utbedret; snøfangere (Solheim) og støydempende plater (Lundhaug). Tiltak som gjenstår; Mekanisk ventilasjon i Solheim og på Lundhaug.

Torpa barnehage har gjennomført et *systematisk HMS* arbeid i 2008. Viser til egen årsmelding.

Bemannings- og pedagogtetthet er i samsvar med gjeldende vedtak. Torpa barnehage har førskolelærere i alle mellomlederstillinger.

7.7 Dokka barnehager

Dokka barnehage har videreført arbeidet fra 2007 med å fokusere på å jobbe mer i smågrupper. Dette med bakgrunn i gode erfaringer, og ikke minst at det styrker kontakten med de voksne og det enkelte barn. Videre har barnehagen startet arbeidet med kvalitetssikring av rutinesituasjoner, noe som også videreføres i 2009.

August 2008 ble Dokka barnehage utvidet med to hus, Friluftsbarnhagen og Åsligata, som til sammen gav 36 nye plasser (over 3 år). I tillegg ble avdeling Furulund utvidet med 3 plasser og Gry utvidet fra 3 til 5 dagers drift. (Jevnf. kommunens barnehagegaranti)
31.12.08 hadde Dokka barnehage 4 barn på venteliste, pr. dags dato har vi ingen. Som i fjor kan det påpekes et stadig økende behov for plasser for barn under 3 år.

7.8 Nordsinni barnehager

Barnehagen har fremdeles samme visjon (”du og jeg sammen), fordi dette er det vesentlige i hele dagen uansett hvordan og når vi møtes. Menneskenes samhandling daglig, opplevelsen av oss selv i samspill med andre, og andres opplevelse av seg selv i samspill med oss, samt måten vi kommuniserer på og voksnes rollemodell for barn, er noe av det viktigste i verden! Gode relasjoner og kontakt, skal gi alle et godt sted å være, lære og utvikles: En lærende organisasjon, der Rammeplan brukes og utvikles, der de gode møtene i hverdagen vektlegges, for både barn og voksne.

Årets fag er Religion, etikk og filosofi med hovedtema ”Livet”.

Barnehagen er på god vei når det gjelder måloppnåelse: Foreldrene virker fornøyd ut fra undersøkelser og samtaler, personalet arbeider for fellesskapet, prøver gode forhold på

avdelingene ut fra rammer og utfordringer. Barnegruppa krever i år mer enn før ut fra særskilte behov og økt barnetall for å avhjelpe oppfyllelsen av barnehagegarantien. Hustavlen vår om ”Å dra lasset sammen” er derfor viktig. Barna uttrykker trivsel, og siste året før skolestart vektlegges med økt samarbeid, da barnehagen har 21 i alt på begge avdelinger, derav 7 med spesielt behov.

Det er økte assistentstillinger begge avdelinger, to førskolelærerstudenter fra høsten 08 og utplasserte varierer.

Viktig er også at det er felles renholder ansatt på Eiendom, med 6 t/uka i Dæhli og 10 t/uka på Skogvang, og ikke minst vaktmestersamarbeidet som fungerer bedre enn noen gang.

Dette betyr mye i hverdagen.

HMS-arbeid	Kompetanseheving	Oppfølging sykmeldte	Likestilling
*Handlingsplaner HMS følges jfr årsplanen. *Ny garderobe Skogvang ferdig til 2009, viktig for alle med god plass. *Uteområdene utbedret, forhøyning av gjerdene på begge steder må til i 09. *Kommunikasjon på fellessdag med A.G. Samulesen, og ergonomihelsekontakt /riskio vurdering. *Sosiale treff avholdt, renholder deltar her. *Brønnene sees på i 09, vannkvaliteten må bedres.	*Førskolelærer 2 viktig for kvaliteten. Mål 5.5 plasser/voksen. Mangler førskolelærer i deltidstilling. *FYSAK arbeid vektlegges, barn og voksne aktive. *Ekstra assistenter gir økt veiledning/samarbeid rundt barna. *Kursing språk, språkforum og ressursteam i gang. *Nettverksmøter styrer. *Kjente vikarer prøves, nye læres opp.	*Ut fra plan, telefonkontakt/blomster *Med på møter/treff om sykmeldt orker dette. *Tilpasset arbeid for de med særskilt behov. *Stort sykefravær, flere langtidssykmeldte, en del fravær pga personalets barn og vanlige enkelt dager for de ansatte. Flere ansatte gir jo også flere korttidsfraværsdager.	*Kun kvinner i arbeid. *Heltid:4 Deltid:12 *Ved tilsetting, menn sees an ut fra kompetanse og egnethet.

Nordsinni barnehage utvikles: Samarbeid og samhold på tvers av avdelingene, samt videreutvikling innen fagområder fra Rammeplanen. Barn med spesielt behov dette året er spesielt, og påvirker innhold, arbeidsmåter og bruk av ressurser. Hvordan personalet Vikartilgangen arbeides det med kontinuerlig, samarbeid med Torpa og Dokka om felles liste. Miljøbevissthet og LA 21-prinsipper er i lagt alt innhold og arbeid, viktig for framtiden.

7.9 Kultur

Kulturkontoret koordinerte en vellykket kulturuke i februar. I tillegg bidro kulturkontoret året igjennom til en rekke kulturarrangementer, både som arrangør/medarrangør, og gjennom økonomisk støtte. Gjennom ”Kulturekken” sikres barnehagebarn og elever i grunnskolen et profesjonelt kulturtilbud på dagtid. Kontoret utbetalte i overkant av 1,6 millioner i tilskudd til lag og foreninger i 2008. Kultursjefen var i perioden 01.09.08 – 31.12.08 konstituert kommunalsjef. Kulturkonsulenten arbeidet i 100% stilling på kultur i samme periode.

Sentrum Kino viste i 2008 87 filmtitler fordelt på 156 forestillinger. Kinoen hadde 5424 besøkende i 2008. Dette er snaut 1300 flere enn i 2007. Arbeidet med å fremskaffe fullstendig oversikt over kostnader knyttet til en evt. digitalisering av Sentrum kino startet i 2008.

Året 2008 var et godt år for **Nordre Land folkebibliotek** med stor aktivitet og videreføring av nye aktiviteter satt i gang i forbindelse med utvidede lokaler. I tillegg til egne lokale planer, forholder biblioteket seg til regionale bibliotekplaner. Besøktallet er stabilt. Utlånstallene

viser en liten økning, sammenlignet med fjoråret. "Nye" aktiviteter så som bok-kafe, oppsøkende virksomhet og eventyrstund ble videreført dette året. Sju publikums-pc'er samt egen pc for katalogsøk tilbys besøkende. Velfungerende program for utlån og katalogisering, micromarc, med ny funksjon der biblioteket kan sende beskjeder til lånere via sms. Tradisjonelt arrangement på Ankalterud, sammen med Gjølberg-Libris. Arrangement om anorexi på DUS, bamsedag og filmuke. Flere utstillinger, bl. a. i forbindelse med "Mangfoldsåret".

Parken Ungdomsklubb hadde fast åpningstid på tirsdag og fredag i tillegg til klubbcafé på onsdager fra høstferien og frem til sommeren.. I 2008 hadde Parken Ungdomsklubb 288 medlemmer i 1. halvår og 302 medlemmer 2. halvår. Klubben har også dette året hatt jevnt bra besøk med gjennomsnitt på 105 på tirsdager og 145 på fredager. Stor aktivitet i mekkeverkstedet og musikkverkstedet, også utenom vanlige åpningstid. Ungdomsklubben stod også for en rekke arrangementer og turer i 2008. Aktiviteten er nå så stor at klubben trenger større plass for å utvikle seg videre.

7.10 Sosialtjenesten

2008 har vært det første hele driftsåret for NAV Nordre Land. Enheten har brukt svært mye tid på intern/ekstern kompetanseheving og nye arbeidsmetoder. Kulturbygging har også vært svært sentralt for å utnytte enhetens ressurser på best mulig måte.

Kvalifiseringsprogrammet er et tiltak rettet mot bekjempelse av fattigdom og er spesielt myntet på langtidsbrukere av sosialhjelp. Enheten fikk tildelt 14 plasser for 2008 og ca. kr. 870.000 i tilskudd til dekking av kommunens merkostnader. Nav Nordre Land klarte måltallet på 14 ved utløpet av 2008. Nav har fått tildelt samme måltall for 2009, men tilskuddet har økt til kr. 1.038.000. Økningen skyldes mye en generell økning i sosialhjelpsnormene.

Kontoret klarte igjennom 2008 å ha stort fokus på tett oppfølging av brukere, men mot slutten av året har det blitt flere og tyngre saker enn på begynnelsen av året. Det er spesielt enslige og unge som i større grad trenger bistand fra Nav. P.g.a. finanskrisen har også presset på gjeldsrådgiver økt i siste kvartal. Enheten foretok også flere disponeringer som er ressurskrevende. Nytilsatt ruskonsulent fungerer meget bra og har bl.a. stort fokus på forebyggende arbeid blant unge.

Samarbeidet med kommunens sysselsettingsgruppe er meget bra og ansees som et svært viktig tiltak for å få brukere fra passivitet over til aktivitet. Aldersgruppen 18-24 år er et prioritert område. Enheten har nedsatt egen arbeidsgruppe som har hovedfokus på denne målgruppen. Ellers har Nav Nordre Land hatt nært og godt samarbeid både med Flyktnings-tjenesten, OPUS og kommunens psykiatritjeneste.

P.g.a. finanskrisen opplevde NAV i siste kvartal 08 en økning av antall brukere og vesentlig flere komplekse saker. Dette ser også ut til å fortsette videre inn i 2009. Flere personer som ikke har opptjent rett til statlige ytelser må benytte seg av ytelser etter Lov om sosiale tjenester. Det er også en markant økning innen gjeldsrådgivning og mye tyder på at denne stillingen bør utvides både p.g.a. av saksvolum og for å unngå at brukere må få supplerende sosialhjelp. Råd/veiledning er spesielt viktig innen dette saksområdet.

7.11 Kulturskolen

Kulturskolen har i 2008 jobbet mot de mål og tiltak som er definert i virksomhetsplanen. Det er arbeidet med å opprettholde og videreutvikle eksisterende tilbud innen instrumentalundervisning, sang og dans. Det er utvidet stillinger innen dans og solosang slik at flere elever har et tilbud. Fiolinundervisning er startet opp innen egne rammer. Til tross for flere elevplasser, er ventelistene lengre enn i fjor, bl.a. på tangent og sang. Kollegiet har gjennom året jobbet aktivt med å skape mer helhetlige og bedre forestillinger. Et av årets høydepunkter var danseforestillingen "Snehvit" som ble sett av 700 publikummere. Kulturskolen har brukt kommunens hjemmeside aktivt gjennom hele året til markedsføring og reportasjer fra våre oppsetninger.

På starten av 2008 deltok kulturskolen i et samarbeidsprosjekt (Døde Helter) sammen med de andre kulturskolene i GLT- regionen. Nordre Land kulturskole markerte seg meget positivt med god kvalitet og bredde på sine innslag. Kulturskolen har også dirigentansvaret for kor og korps og yter dermed tjenester til ca. 300 personer totalt hver uke. I 2008 fikk kulturskolen på plass en ny samarbeidsmodell med Dokka Skolekorps, som ga meget god rekruttering i høst. Det er også i 2008 avholdt flere skolekonserter både på Dokka og i Torpa. Samarbeidet med skolen i Torpa der elevene får kulturskoleundervisning i skoletida gjør at mange av elevene der benytter seg av kulturskolens tilbud.

Sykefraværet er litt høyere enn tidligere år (7,2%). Det skyldes delvis en langtidssykemelding grunnet fysisk belastning ved korpsdireksjon.

Det har vært gjennomført vernerunde i ungdomsskolebygget på Dokka. Luftkvaliteten i musikkrommet er målt og er innenfor akseptable verdier det meste av tiden. Den oppleves likevel som for dårlig når det er danseundervisning der, noe som kan skyldes manglende avtrekk og for høy temperatur. Det jobbes videre med å finne ut om disse tingene kan utbedres. Videre er det fortsatt for mye lyd gjennomgang mellom 3 av undervisningsrommene.

7.12 Familie og Helse

Målsettingen for driftsåret 2008 var å holde budsjettammen og gjennomføre aktuelle tiltak i virksomhetsplaner. Satsingsområder for enheten var: Å fremdeles videreutvikle tverrfaglig samarbeid, internt og eksternt i kommunen. Dette er et område som stadig må stå høyt på dagsorden for å yte gode tjenester ovenfor brukerne. Enheten har hatt vellykkede interndager ift dette.

Alle hjelpetjenestene i enheten merker en økende pågang av barn, unge, voksne og familier som har behov for tjenester. Problemene er ofte store og sammensatte. Det er en økning av familier og familiemedlemmer som sliter med parforhold, familieforhold, arbeid og økonomi.. Hvis ett familiemedlem har problemer, får dette store konsekvenser for mange andre, og spesielt for barn som er helt avhengige av stabile/trygge forhold, blir det vanskelig. Mange unge slutter på videregående skole uten noen fullført utdanning, og det er ofte vanskelig å finne et tilbud som de kan stå i over tid.

Familierådgiver, som arbeidet i 100% stilling i 2008, fikk mange henvendelser, men dette tilbudet ble dessverre lagt ned ved årsskiftet. I avdeling for Tilrettelagte tjenester gis nå avlastningstilbud til 5 brukere. Videre blir det gitt råd/veiledning og hjelp til flere andre familier og samarbeidspartnere. Nordre Land har vært Fysak-kommune fra 01.01.07. Fysak-koordinator jobbet spesielt ift skolen det første året, barnehager i 2008. Det gjøres mye arbeid i ergo-/fysioterapiavdelingen, i samarbeid med foreldre, barnehager og skoler ift å hjelpe barn

med motoriske utfordringer på et tidlig tidspunkt. God motorisk utvikling er svært viktig for både kognitiv og sosial utvikling. Barneverntjenesten mottok 40 nye meldinger. Det er nødvendig å iverksette omfattende tiltak for å hjelpe barn i mange familier. Gjennom året var det flere akutt plasseringer og flere omsorgsovertakelser. Mange familier har svært lite nettverk og liten hjelp å hente her, eller at de som er, vil ha en godtgjøring fra det offentlige for å hjelpe. PP-tjenesten har fokus på arbeid i enkeltsaker, men også mot systemrettet arbeid. Tjenesten legger vekt på samarbeid om tiltak og veiledning til pedagoger i skoler og barnehager, og til foresatte. Mange barn har kontakt med BUP for utredning og/eller oppfølging i løpet av året. Psykisk helsearbeid har mange henvendelser og et stort antall som mottar både par og individuelle for støttesamtaler. Det jobbes ift både enkeltpersoner, familier og barn og unge. Dagavdelingsstilbudet ble igjen utvidet og har nå åpent hver virkedag. Dette er et godt forebyggende tiltak ift å unngå innleggelse på sykehus, samt at det gir økt livskvalitet for mange. Innleggelsene er som oftest kortvarige, oppfølging av pasienter skal/må gis i kommunen. Helsesøstertjenesten merker pågang av alle typer brukere, barn og familier til de som går i barnehage og grunnskole og på helsestasjon for ungdom. Det er et stort antall konsultasjoner når det gjelder utenlandsvaksinasjoner.

Det er stort aktivitetsnivå og stor arbeidsglede i enheten. Det arbeides på mange ulike områder og arenaer, både internt i kommunen og ift mange eksterne samarbeidspartnere. Enheten har fortsatt et sterkt ønske om samlokalisering, og noen avdelinger har for liten plass/for få kontorer. Det tverrfaglige samarbeidet vil også profitere på en samlokalisering da vi vet at også uformell kontakt styrker den formelle kontakten.

7.14 Omsorg og rehabilitering

Året 2008 har med sin driftsgjennomgang hatt et stort fokus på økonomi. Ansatte har blitt orientert, involvert og ansvarliggjort ift enhetens felles utfordring, med ei klar målsetning om at OR skal klare å nå budsjettbalanse om noe tid. Gjennomgående har de ansatte i enheten vært med å ta viktige grep. Samtidig er det fortsatt større og mindre utfordringer i de ulike avdelinger. Det positive arbeidet som pågår må fortsette, og følges opp med tilbakemeldinger. Holdningsarbeid, med bevisstgjøring, tydeliggjøring og ansvarliggjøring fører til åpne, offensive og ansvarlige ansatte. Dagens tall viser at enheten er på rett kurs, men at dette er en prosess som vil kreve noe tid i en så stor enhet.

Årets lønnsoppgjør gir ytterligere økonomiske utfordringer. Enheten har i all hovedsak ansatte som går i turnus, med avdelinger i drift 24 timer i døgnet, 365 dager i året. De ulike lønnsposter utover fastlønn dvs. de variable lønnskostnadene som natt -, søn - og helligdagstillegg gir en betydelig økonomisk konsekvens. Lederne bruker mye tid gjennom året med å følge opp vaktbøker, turnuser, lov- og avtaleverk. Turnusprogrammet Notus er et viktig verktøy i dette arbeidet. På de største avdelingene har lederen ansvar for ca 60 ansatte, som går i turnus og med ulike stillingsstørrelser. Miljøarbeidertjenesten er i tillegg fysisk adskilt som avdeling. Dette gir utfordringer ift målsetningen om synlige og nærværende ledere, og ansatte som gjennom året har krav på oppfølging. På avdelinger med høyt sykefravær kreves det av leder mye tid til sykefraværsoppfølging.

Tildelingskontoret har gjennom store deler av året vært underbemannet, noe som har ført til stort arbeidspress for leder av tildelingskontoret og saksbehandlerne. Aktivitetsnivået styres i stor grad av tildeling av tjenester. Servicerklæringer og tjenestebeskrivelser gir forventninger til nivå og omfang av tjenesteutøvelsen. Det kan tyde på at tildelingskontoret er rause med tjenesteutmålingen, og at enheten derfor må følge opp dette. Det bør i større grad sette fokus på, mestringssevne, aktivitet og forebyggende tiltak. Samarbeidet med de frivillige

organisasjonene er her av stor betydning, gjennom året er de viktige bidragsytere med underholdning, hygge og sosial stimulering for mange av enhetens tjenestemottakere. Likeledes blir det spennende å følge opp prosjekt ” Livsglede for eldre ” som har utarbeidet et spennende aktivitetsprogram.

Hjemmetjenestene får stadig større utfordringer blant annet ift sykehusenes korte liggetid. Mer avansert behandling og sykere hjemmeboende gir større krav om faglig oppfølging og større omfang av tjenester. Dette krever ofte koordinering av tjenester bla. fra ergo - og fysioterapitjenester samt ambulerende vaktmestertjenester. Det gis i stadig større omfang tjenester til brukere under 67 år, som ofte kan ha sammensatte og omfattende tjenestebehov. Det er også økende utfordringer innen rus og psykiatri. Gjennom psykiatrimidler har hjemmetjenesten blitt styrket med 30 % LAR sykepleier (Legemiddelassistert rehabilitering).

Det er også økende utfordringer innen demensomsorgen, både ift omfang og denne gruppens krav til større differensiering av tjenestene. Forskning viser at det er få legemidler som har noen dokumentert effekt. Det er miljørettede tiltak som gir størst effekt på forebygging av uro og utagering. Dette krever tilrettelagte fysiske omgivelser og kvalifisert og tilstrekkelig bemanning. Bemanning er spesielt en utfordring. Gjennom psykiatrimidler har Soltun blitt styrket med 0,4 årsverk med aktivitør det siste halvåret.

I miljøarbeidertjenesten blir flere av brukerne etter hvert eldre. Dette vil, som hos andre eldre, føre til endrede tjenestebehov. Kommunen vil i løpet av 1-2 år få to nye ungdommer inn i miljøarbeidertjenesten. Her har utredningsarbeidet begynt ift alternativ bolig i samarbeid med foreldrene. Dette planlegges sammen med ytterligere to brukere som trenger bolig om 4 – 5 år.

Det er stor aktivitet på Veden, noe som har ført til økte inntekter på vedsalg.

Kommunen har ulike dataprogram (Geric og Notus) som er helt nødvendige og viktige i virksomhetens hverdag. Utfordringen er å utnytte de ulike programs muligheter, da enheten har for liten ressurs til å utvikle og følge opp dette arbeidet ute hos den enkelte leder og avdeling. Kvalitet i tjenestene må i større grad vektlegges. Enheten har et arbeid å gjøre ift å utvikle kvalitetssystemer i tråd med hva forskrifter om kvalitet og sikkerhet i tjenestene tilsier. Rapporten som kommer etter forstudiet i ” Prosjekt driftsgjennomgang” vil videre peke på områder og tiltak som bør følges opp.

Avslutningsvis vil enhetsleder bemerke at samhandlingsreformen, som Statsråd Bjarne Håkon Hansen kommer med i juni, vil ha stor betydning for utforming av kommunens tjenester i årene som kommer. Det er allerede kjent at kommunen gjennom denne reformen vil få nye og utfordrende oppgaver.

7.15 Teknisk drift og eiendom

2008 har for Teknisk drift og eiendom vært et år med omorganisering og rollefordeling innen enheten. Avdelingslederne har jobbet tett mot sine ansatte og tatt tak i de ulike problemstillinger som har oppstått. Det har også vært jobbet med bevisstgjøring og ansvar i de ulike roller som den enkelte besitter, og med et spesielt fokus på økonomi. Det er til enhver tid ulike prosjekter under arbeid, men det er viktig å ta frem miljøgata og Tonlia byggefelt, som er så godt som ferdig utført, og innenfor de rammer som ble bevilget. Mariringen barnehage er under arbeid, både tidsmessig og økonomisk er prosjektet i henhold til de planer som foreligger.

Innenfor de områder som er selvkostområder, er det i 2008 utført et stort arbeid med å beregne de kostnader som områdene har. Dette for å kunne fastsette nivået på gebyrene på en riktig måte.

Enhetens sykefravær varierer fra 0,4 % til 17,4 % innen enheten. Dette skyldes at det har vært noe langtidssykmelding og at det innenfor det enkelte ansvar er ulike typer belastninger som påføres den enkelte.

Teknisk drift og eiendom har i 2008 satt et spesielt fokus på vintervedlikehold, og for første gang i historien har kommunen en helhetlig brøyting av miljøgata inklusiv fortau. Det er også satt av ressurs til å følge dette opp. Resultatet er tilbakemeldinger fra brukere om at vintervedlikeholdet er blitt bedre. Det betyr flere fornøyde brukere og innbyggere. Sett fra enhetsleders ståsted har enheten i 2008 hevet seg på flere områder, og denne jobben skal vi forsette med i 2009.

7.16 Plan og næring

Antall bruksenheter innen **jordbruket**, som søkte *produksjonstilskudd* pr. 31.07.08 var 210, som er 9 færre enn i 2007. Det ble utbetalt kr. 21.895.100,- som utgjør en liten økning i kr fra 2007. Antall husdyrprodusenter har gått ned de siste 10 år, både når det gjelder melkeprodusenter og kjøttprodusenter.

Totalt er det gitt kr. 3.793.970,- i *bygdeutviklingsmidler* i 2008, hvorav kr. 1.234.710,- utgjør tilskudd og kr. 1.287.000,- utgjør rentestøttelån. Videre er det gitt kr. 1.117.208,- til *spesielle miljørettede tiltak (SMIL)*. Det ble gitt kr. 155.052,- i tilskudd til *forebyggende og konfliktdependende tiltak mot rovviltskader* i Nordre Land. Formannskapet innvilget kr. 117 626 i tilskudd til *melkekvotekjøp*.

Det ble behandlet 2 søknader om nydyrking, 16 søknader om fradeling etter jordloven, 13 konsesjonssøknader og 31 søknader om fritak fra boplikt.

Innen **skogbruksforvaltningen** har avvirkingen fra skogen vært på om lag samme nivå som de siste 5 år, mens aktiviteten innen ungskogpleie har vært noe høyere. Det er gitt tilskudd til ungskogpleie, markberedning og kvisting på 30 % av kostnadene, totalt kr. 241.000 fordelt på 56 prosjekter.

Det ble ferdigstilt to vegprosjekt i 2008, Jemtland-Støytfooss og Bårli-Livegen. Flere prosjekter er i gang, og er delfinansiert med tilskuddsmidler.

På **plansiden** har kommunestyret har vedtatt at kommuneplanens arealdel skal rulleres i 2009, slik at den er gjeldende fra 01.01.2010. Arealdelen rulleres samtidig med samfunnsdelen og arbeidet inngår som pilotprosjekt. Ny plandelen av plan- og bygningsloven (jf. Ot.prp. nr. 32 (2007-2008)) stiller krav om at kommunene skal ha et planregister. Planstrategi for Hedmark og Oppland tar sikte på at alle relevante arealplaner skal være digitale på gjeldende standard og tilgjengelige på internett innen år 2012, og det skal være en elektronisk flyt av saksdokumenter i hele planprosessen. Første steg for å nå dette målet er å levere planomriss for alle reguleringsplaner innen 1. april 2009. Dette arbeidet kom i gang høsten 2008. Det videre arbeidet vil bl.a. innebære skanning av analoge planer,

Den noe usikre økonomiske situasjonen som råder for tida gjør at enkelte avventer byggeplanene sine. Vi har likevel tro på at det blir et normalår også i 2009. Det nye Tonlia boligfelt er kommet i gang, og det er godkjent et bolighus. Feltet er tilrettelagt med vannbåren varme. Spredt boligbygging er på et stabilt nivå, noe som er forventet også for 2009.

Oppmålingsavdelingen brukte i 2008 en del av sin kapasitet på å slutføre adresseringsprosjektet og de fleste boligeiendommene er nå adressert. Det er fortsatt stor aktivitet på oppmålingsavdelingen, med et betydelig antall midlertidige forretninger. Gebyrene på disse er innkrevd, men arbeidet gjenstår.

VOKKS-samarbeidet går i første omgang over tre år og vi har nå vært gjennom det femte. Vi har forpliktet oss til 600 timer ledningsnettinnmålinger mm og mangler etter fem år ca. 100 timer. På grunn av høgt aktivitetsnivå på andre områder ble det målt mindre enn begge parter ønsker også i 2008. Samarbeidet gir oss tilgang til moderne GPS-utstyr og det er ønskelig å forlenge samarbeidet.

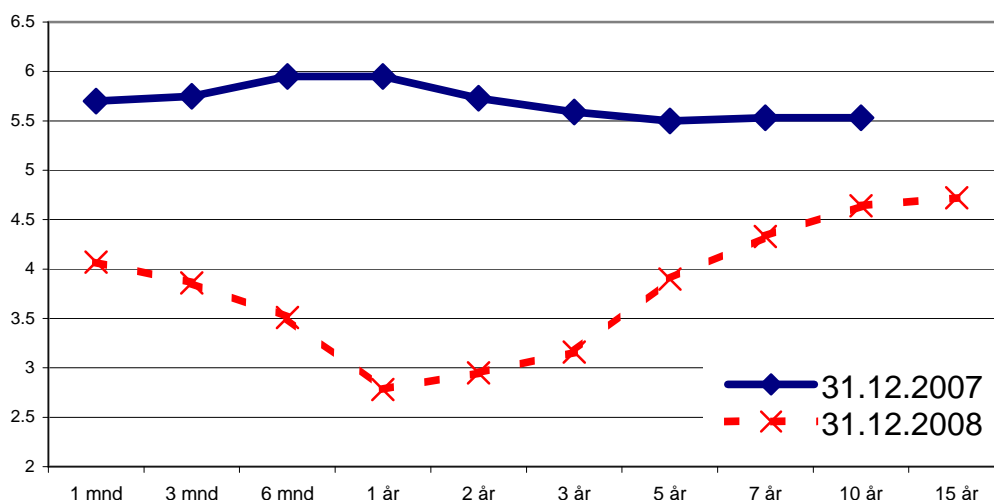
8. Finansforvaltningen i 2008

Generelt

Den internasjonale økonomien har vært i "fritt fall" i hele 2008. Alle verdens børser har hatt markante fall, og antall konkurser har skutt i været. Det tegnes det svakeste vekstbildet siden 2. verdenskrig. De fleste lands myndigheter har forsøkt å motvirke den negative utviklingen i realøkonomien gjennom å sette inn ulike pakker som skal stimulere økonomien, men man kunne ikke spore tegn til bedring i løpet av 2008.

Oslo Børs' hovedindeks falt med 54 % i 2008, og verdensindeksen målt i norske kroner falt med 26 %. Eiendom og råvarepriser falt også betydelig gjennom året.

Norske renter steg i årets 10 første måneder, men sank kraftig etter at de fleste sentralbankene i verden begynte å kutte rentene for å stimulere økonomien. Figuren nedenfor viser hvordan hhv korte og lange norske renter har endret seg fra 31.12.07 til 31.12.08. Rentefallet var størst på 1 års renta som falt fra 6 % til 2,8 %.

Kommunens langsiktige plasseringer

Avkastningen på kommunens langsiktige plasseringer ble totalt sett ÷ 0,19 % i 2008. Til sammenligning ga indeksavkastningen på 3 mnd statsobligasjonsindeks en avkastning på 5,9 %.

Kommunen har hatt en kraftig overvekt på renteplasseringer i forhold til normen i strategien, se tabellen nedenfor. Dette har man tjent på i 2008. Den kraftige renteoppgangen ved slutten av året førte til en kursgevinst på obligasjonsfondet, og det ga totalt en avkastning på 9,1 %. Dette er det største enkeltbidraget til porteføljen i fjor. Plasseringer i rentefond og obligasjoner med flytende rente slo også referanseindeksen. Aksjer, eiendom og hedgefond hadde alle negative resultater i fjor. Samlet falt de med 12,6 % i verdi i fjor, og trakk dermed avkastningen kraftig ned. Verst var fallet i det norske aksjemarkedet med 53 %. Investeringen i det norske aksjemarkedet var svært lav, så totalt sett har dette ikke fått mye innvirkning.

Tabellen nedenfor viser hvordan plasseringene var fordelt pr 31.12.08.

Aktivaklasse	Strategisk			Faktisk
	Max	Min	Norm	
Pengemarked	100 %	0 %	10 %	28 %
Obligasjoner	60 %	10 %	30 %	43 %
Aksjer	35 %	0 %	30 %	15 %
- herav norske*	20 %	0 %	10 %	1 %
- herav internasjonale*	30 %	0 %	20 %	14 %
Eiendom	20%	0%	15%	7%
Hedgefond	20%	0%	15%	7%

Som tabellen viser er alle plasseringer innenfor grensen av max og min i finansstrategien, og det har de også vært gjennom hele året.

Kommunens kortsiktige likviditet

Likviditetssituasjon har vært god igjennom hele året. Kortsiktige plasseringer er i sin helhet gjort i bank. Kommunen har rente knyttet til pengemarkedsrenten nibor, og har hatt en avkastning på i overkant av 6 %.

9. Etiske retningslinjer

§ 1

Nordre Land kommune legger stor vekt på redelighet, ærlighet og åpenhet i all sin virksomhet. Både folkevalgte og ansatte har ansvar for å etterleve dette prinsippet. Som forvalter av samfunnets fellesmidler stilles det spesielt høye krav til den enkelte medarbeideres etiske holdning i sin virksomhet for kommunen. Det påligger ledelsen et særlig ansvar for at retningslinjene gjøres kjent for nye arbeidstakere, samt at temaet blir tatt opp til nye gjennomganger med medarbeiderne med jevne mellomrom. Retningslinjene er vedtatt av Kommunestyret i sak 060/94 og skal hvert år gjengis i kommunens årsmelding.

§ 2

Medarbeidere skal være seg bevisst at de danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. De skal derfor ta aktiv avstand fra og bekjempe enhver uetisk forvaltningspraksis.

§ 3

Alle plikter lojalt å overholde lover, forskrifter og reglement som gjelder for kommunens virksomhet. Dette innebærer også at alle forholder seg lojalt til vedtak som er truffet. Ingen kan heller på vegne av kommunen foreta handlinger som er i strid med god forretningsskikk. Kommunen legger vekt på at alle forhold i forbindelse med sine forretningstransaksjoner blir korrekt behandlet og registrert. Alle fakturaer med bilag og dokumenter fra forretningsforbindelser skal være fullstendige og korrekte.

§ 4

a) Folkevalgte og ansatte i kommunen skal unngå personlige fordeler av en art som kan påvirke eller være egnet til å påvirke handlinger, saksforberedelser eller vedtak. Dette gjelder likevel ikke gaver av mindre verdi, begrenset oppad til kr. 200.-/300.-, og som gis til vanlig anledning og høytider.

b) Ved tilbud om gaver o.l. som har et omfang som går ut over kommunens retningslinjer, skal nærmeste overordnede kontaktes. I fellesskap avgjør de om gaven skal beholdes eller returneres. Slike gaver bør kun unntaksvis beholdes. Mottatte gaver som returneres avsender skal følges av et brev som redegjør for kommunens regler om dette.

c) Ansatte kan ikke påberope seg kommunens innkjøps- og rabattordninger ved personlige innkjøp.

d) Moderate former for gjestfrihet og representasjon hører med i samarbeidsforhold og informasjonsutveksling. Graden av slik oppmerksomhet må imidlertid ikke utvikles slik at den påvirker beslutningsprosessen eller kan gi andre grunner til å tro det.

e) Reiseutgifter som skjer i tilknytning til den ansattes virksomhet i kommunen, skal reguleres av denne som arbeidsgiver.

§ 5

Kommunens folkevalgte og ansatte skal unngå å komme i situasjoner som kan medføre en konflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser. Dette kan også gjelde tilfeller som ikke rammes av forvaltningslovens habilitetsbestemmelser. Dersom personlige interesser kan påvirke avgjørelsen i en sak en har faglig ansvar for eller for øvrig deltar i behandlingen av, skal en ta dette opp med overordnede.

Eksempler på slike mulige interessekonflikter kan være:

* Forretningsmessige forhold til tidligere arbeidsgiver.

* Lønnet bierverv som kan påvirke ens arbeid i kommunen.

* Engasjement i interesseorganisasjoner eller politisk virksomhet som berører forhold som den enkelte arbeider med i kommunen.

* Personlige økonomiske interesser som kan føre til at vedkommende medarbeider kommer i en konkurransesituasjon eller lojalitetskonflikt o forhold til kommunens virksomhet.

* Familiære og andre nære sosiale forbindelser.

§ 6

Bruk av kommunens maskiner, biler og annet utstyr kan bare skje i samsvar med fastsatte retningslinjer. Retningslinjene utarbeides ved hver enkelt etat som har noe utstyr som kan være aktuelt å låne eller leie ut. Retningslinjene skal inneholde hvilke utstyr det kan være aktuelt å låne/leie ut. Det skal komme klart fram hva som kan lånes ut gratis og hva som kan leies ut samt pris.

Ved hver enkelt avdeling/arbeidsplass skal det pekes ut en person som er ansvarlig for utlån/utleieordningen. Denne personen finner selv sitt system/rutine på hvordan han/hun legger opp ordningen (kvitteringssystem mv.). Denne personen skal også påse at utstyret er i orden når vedkommende låne-/leietaker kommer tilbake med det.

§7

Fortrolige opplysninger som mottas i forbindelse med behandling av saker i kommunen, må respekteres og ikke brukes til personlig vinning.

All informasjon som gis i forbindelse med virksomhet for kommunen, skal være korrekt og pålitelig og ikke med hensikt gis tvetydig formulering.